

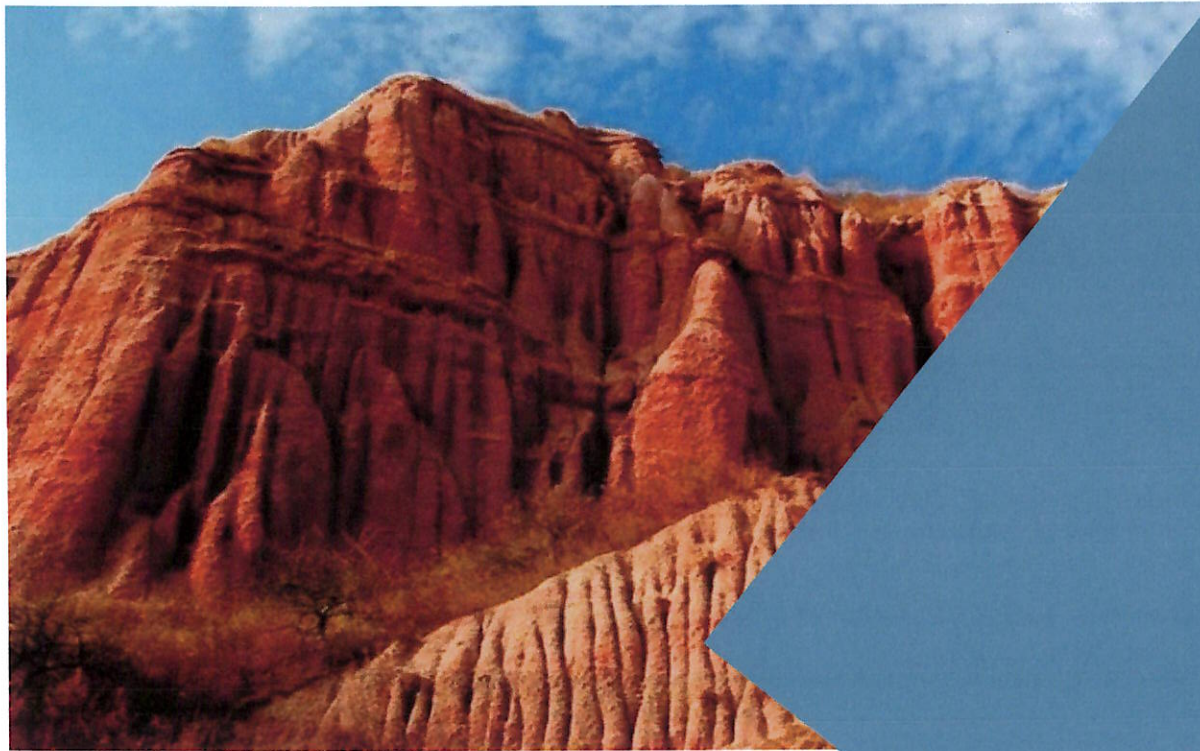

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

POAT
PLANURILE DEVIN REALITATE

STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ INTEGRATĂ ADI ITI SEBEȘ – VINȚU DE JOS

Asociația de Dezvoltare
Intercomunitară
ITI Sebeș – Vințu de Jos

CUPRINS

ABREVIERI	4
1. Contextul elaborării strategiei	5
2. Analiza socio-economică a microregiunii Sebeș – Vințu de Jos	10
2.1 Delimitare și rol în Regiunea Centru	10
2.2 Caracterizare teritorială și identitate regională	12
2.2.1. Așezare geografică și specificul fizico-geografic	12
2.2.2. Structura administrativă și apartenențe funcționale	15
2.2.3. Integrarea în dinamica județeană și regională	16
2.3 Demografie și dinamici ale populației	17
2.3.1. Componenta demografică și tendințe în evoluția populației	17
2.3.2. Distribuția populației urban – rural și mișcarea teritorială	19
2.3.3. Structura etnică și confesională	21
2.3.4. Structura pe grupe de vârstă și provocările îmbătrânirii populației	21
3. Economie și ocupare	24
3.1. Profil economic al zonei Sebeș – Vințu de Jos – industrie, logistică și servicii	24
3.2. Structura economică Vințului de Jos – agricultură, meșteșuguri și turism	33
Principalele domenii după cifra de afaceri	34
Transport și infrastructură	40
3.3. Piața muncii – forță de muncă, șomaj, migrație	40
3.4. Sinergii economice și provocări comune	41
4. Infrastructură, conectivitate și utilități	43
4.1. Acces rutier, feroviar și conectivitate regională	43
4.2. Infrastructură tehnico-edilitară și servicii publice	48
4.3. Calitatea locuirii și dezvoltarea urban-rurală echilibrată	51
5. Servicii publice și calitatea vieții	53
5.1 Educație – infrastructură și resurse de educație	53
5.2 Sănătate – infrastructură și acces la servicii medicale	57
5.3 Asistență socială și incluziune	59
5.4 Calitatea vieții și nevoile comunității	61
6. Mediu, resurse și sustenabilitate	63
6.1. Capitalul natural și sistemele ecologice	63
6.2. Probleme de mediu: poluare, deșeuri și riscuri climatice	66
6.3. Gospodărirea durabilă a resurselor și tranziția verde	67

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

7. Patrimoniu, turism și identitate locală	68
7.1. Patrimoniul cultural și natural – starea și valoarea sa	68
7.2. Turism – potențial, inițiative, rute tematice	69
7.3. Promovarea identității locale prin evenimente și produse tradiționale	70
8. Guvernanță, cooperare și planificare teritorială	71
8.1 Capacitate administrativă și atragerea fondurilor nerambursabile.....	71
8.2 Planificare strategică integrată și alinierea la politici regionale.....	73
9. Analiză SWOT integrată – Arealul Sebeș-Vințu de Jos	74
10. Viziunea strategică	76
10.1. Viziunea integrată de dezvoltare teritorială	76
10.2 Obiective sectoriale	78
10.3. Direcții prioritare de intervenție.....	78

Anexe

Asociația de Dezvoltare
Intercomunitară
ITI Sebeș – Vințu de Jos

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

ABREVIERI

ABREVIERE	EXPLICAȚIE
ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
ITI	Investiții Teritoriale Integrate
BEI	Banca Europeană de Investiții
AM	Autoritate de Management
CAEN	Clasificarea Activităților Economice Naționale
EUR	Euro
FESI	Fonduri Europene Structurale și de Investiții
INS	Institutul Național de Statistică
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvern
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
SIDU	Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană
SCI	Situri de importanță comunitară
INS	Institutul Național de Statistică

1. Contextul elaborării strategiei

Investițiile Teritoriale Integrate (ITI) sunt un instrument al politicii de coeziune a Uniunii Europene, care permite finanțarea integrată a unor proiecte din mai multe surse și axe prioritare, în cadrul unei strategii comune, pe un teritoriu bine definit. Aplicându-se unor regiuni bine definite ele urmăresc să valorifice potențialul local, să reducă disparitățile și să creeze dezvoltare durabilă. Beneficiile pentru comunitățile locale sunt importante și vizează toate categoriile de beneficiari.

În perioada de programare 2021-2027 mecanismul Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI) este reglementat prin Regulamentul (UE) 2021/1060¹. Acesta prevede că, atunci când o strategie de dezvoltare teritorială implică sprijin financiar din unul sau mai multe fonduri, din cadrul mai multor programe sau chiar din mai multe priorități ale aceluiași program, acțiunile pot fi implementate sub forma unor investiții teritoriale integrate.

ITI oferă statelor membre ale Uniunii Europene posibilitatea de a combina resurse din diferite axe prioritare ale unuia sau mai multor programe operaționale, pentru a asigura o abordare unitară și eficientă în punerea în aplicare a unei strategii teritoriale integrate .

Mecanismul ITI poate fi aplicat eficient doar dacă teritoriul vizat dispune de o strategie teritorială integrată, cu abordare intersectorială. Principalele elemente care definesc un ITI sunt:

- existența unui teritoriu desemnat și a unei strategii integrate de dezvoltare teritorială;
- un set de acțiuni concrete care urmează să fie implementate;
- un cadru de guvernare clar stabilit pentru coordonarea și gestionarea ITI.

Inițiativa ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos reunește voința de asociere a autorităților locale din Municipiul Sebeș și Comuna Vințu de Jos. Prin mecanismul de Investiții Teritoriale

¹Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize

Integrate (ITI) asociația urmărește elaborarea unei Strategii de Dezvoltare Teritorială Integrată în scopul de a valorifica potențialul economic și social al zonei. Parteneriatul dintre cele două unități administrativ-teritoriale își propune să coordoneze și să susțină proiecte comune de dezvoltare, inclusiv atragerea de fonduri nerambursabile, în vederea îmbunătățirii infrastructurii și a calității vieții locuitorilor. Astfel, se asigură un cadru instituțional solid pentru implementarea inițiativelor menite să consolideze prosperitatea și bunăstarea comunităților locale. Prin Scrisoarea de informare nr. 44721/05.12.2023 privind rezultatul Apelului național de exprimare a interesului pentru elaborarea/actualizarea unei strategii de dezvoltare teritorială integrată, ADI ITI SEBEȘ-VINȚU DE JOS a primit avizul de oportunitate din partea Comitetului pentru Coordonarea ITI.

Beneficiile implementării Strategiei de Dezvoltare Teritorială Integrată a ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos pentru regiunea Sebeș-Vințu de jos:

➤ **Abordare integrată și coordonată**

- Se evită fragmentarea proiectelor, prin corelarea investițiilor din mai multe fonduri.
- Se pot susține simultan proiecte în infrastructură, economie, mediu, social și cultură.

➤ **Flexibilitate financiară**

- Permite combinarea intervențiilor mai multor axe și programe operaționale într-o singură strategie.
- Crește șansele de finanțare pentru proiectele locale.

➤ **Adaptare la specificul local**

- Strategia ITI se bazează pe nevoile și oportunitățile unice ale regiunii.
- Asigură valorificarea resurselor locale (naturale, culturale, economice).

➤ **Implicarea comunităților locale**

- Procesul de planificare este participativ (autorități locale, ONG-uri, mediul de afaceri, universități).
- Crește gradul de responsabilizare și implicare civică.

➤ **Impact mai mare asupra dezvoltării regionale**

- Crearea de locuri de muncă, stimularea IMM-urilor și turismului.
- Îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor publice.
- Protecția mediului și adaptarea la schimbările climatice.

➤ **Creșterea atractivității regiunii**

- Prin investiții în transport, digitalizare, educație și cultură, regiunea devine mai competitivă și atractivă pentru investitori și turiști.

Demersul unei analize teritoriale integrate pentru arealul Sebeș-Vințu de Jos este fundamentat pe necesitatea înțelegerii aprofundate a realităților socio-economice, instituționale și de infrastructură care caracterizează aceste două localități, cu scopul de a susține o viziune coerentă de dezvoltare durabilă, echilibrată și coordonată în cadrul unui teritoriu cu funcționalități complementare.

Sebeș - municipiu cu o economie industrială dinamică și cu o infrastructură urbană bine dezvoltată, respectiv Vințu de Jos - comună cu profil preponderent rural, dar cu un potențial economic, agricol, turistic și logistic relevant, sunt interconectate fizic, economic și social în cadrul județului Alba și al zonei GAL Valea Ampoiului – Valea Mureșului. Comuna Vințu de Jos poate fi considerată sub aspectul caracteristicilor prezentate, o localitate peri-urbană cu potențial de dezvoltare pe termen mediu și lung.

Această abordare integrată este, în principal, justificată de:

- **Poziționarea teritorială și conectivitatea rutieră și feroviară:** Municipiul Sebeș și comuna Vințu de Jos sunt amplasate în partea sud-vestică a județului Alba, în apropierea culoarului Mureșului mijlociu, într-un spațiu de interfață între zona de câmpie, deal și zona submontană a Munților Sebeșului.
- **Apartenența comunei Vințu de Jos la Grupul de Acțiune Locală „Valea Ampoiului – Valea Mureșului” și apartenența municipiului Sebeș la Grupul de Acțiune Locală Sebeș** ceea ce presupune posibilitatea de concentrare a eforturilor diverselor componente ale societății în cadrul unor acțiuni comune cu accent pe dezvoltarea comunităților locale din arealul vizat.

Rutier, cele două localități sunt conectate prin DN7 (E68), sectorul de drum rutier din rețeaua trans-europeană de transport TENT-T. Această axă facilitează circulația regională Est-Vest (Sebeș-Vințu de Jos-Deva) și este completată de prezența autostrăzilor A1 și A10, cu noduri de acces în proximitatea celor două unități administrativ-teritoriale.

Feroviar, comuna Vințu de Jos are un rol esențial în cadrul magistralei CFR 200 (Arad-Sibiu), fiind un nod important unde aceasta se intersectează prin intermediul liniei secundare 200A (Vințu de Jos - Teiuș), cu magistrala 300, asigurând conexiuni feroviare directe spre Sebeș, Alba Iulia, Orăștie și alte centre urbane importante. Potrivit legii 363/2006 comuna se găsește pe traseul Coridorul Paneuropean de transport multinodal IV-pct.1.01.² Acest dublu avantaj – rutier și feroviar – face din zona Sebeș-Vințu de Jos un spațiu strategic pentru mobilitatea forței de muncă, a mărfurilor și pentru atragerea de investiții logistice, industriale și turistice; Strategia de dezvoltare pe termen mediu și lung privită la nivel regional nu poate exclude sub nicio formă în opinia noastră acest dublu avantaj. Analiza de față se constituie astfel într-un document cadru, strategic, punând în evidență toate avantajele de ordin comparativ și competitiv pe care le prezintă zona în momentul elaborării documentului.

² Sursa: Strategia de dezvoltare locală 2023 -2028 Comuna Vințu de Jos, Vințul de Jos - Poartă spre viitor

- **Funcționalități economice și sociale complementare:** Municipiul Sebeș funcționează ca pol economic și de servicii, cu impact semnificativ asupra mobilității forței de muncă și a cererii de locuire, în timp ce Vințu de Jos oferă terenuri disponibile pentru dezvoltări rezidențiale și activități agricole sau de tip agroturistic;
- **Necesitatea alinierii la politicile județene și regionale:** atât municipiul Sebeș cât și comuna Vințu de Jos sunt incluse în documentele strategice ale județului Alba și ale Regiunii Centru, iar integrarea teritorială a acestora sprijină în mod fundamental convergența teritorială și socio-economică promovată în Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru 2022–2027 și în Strategia de Dezvoltare a Județului Alba 2021–2027.

Mai mult decât atât, analiza integrată răspunde cerințelor metodologice promovate de către politicile europene și naționale privind dezvoltarea teritorială integrată, multisectorială și participativă, așa cum sunt acestea reflectate în cadrul Strategiei GAL Valea Ampoiului – Valea Mureșului 2023–2028, Strategiei de Dezvoltare Locală a Municipiului Sebeș 2024-2029 și al documentelor strategice județene și regionale.

În acest context, un diagnostic comun Sebeș–Vințu de Jos oferă baza necesară pentru formularea unor politici publice adaptate specificului local și compatibile cu prioritățile regiunii Centru, sprijinind astfel reducerea probabilelor disparități teritoriale, utilizarea eficientă a resurselor disponibile și consolidarea rezilienței comunităților, prin investiții coordonate și intervenții complementare la nivel urban și rural.

Sebeșul are un rol important ca pol de dezvoltare secundar în cadrul Regiunii Centru, beneficiind de funcții economice și logistice consolidate, care susțin dinamica regională. În acest context, comuna Vințu de Jos se conturează ca un spațiu peri urban strategic, aflat în legătură directă cu municipiul Sebeș, cu un potențial complex – economic, agricol, turistic și rezidențial.

Transformările socio-teritoriale în curs amplifică legătura dintre cele două localități, oferind oportunități pentru:

- **Dezvoltare economică și diversificare** – valorificarea terenurilor agricole prin tehnologii moderne și orientarea spre produse cu valoare adăugată, corelate cu lanțuri scurte de aprovizionare și centre logistice din Sebeș.
- **Turism și patrimoniu cultural** – punerea în valoare a resurselor naturale și culturale, precum și integrarea în circuite turistice regionale, alături de atracțiile din Sebeș și din împrejurimi.
- **Funcțiuni rezidențiale periurbane** – dezvoltarea unui cadru urbanistic echilibrat, care să răspundă nevoilor de locuire ale populației în creștere, atrase de proximitatea oportunităților economice și infrastructurii urbane din Sebeș.
- **Cooperare și integrare regională** – consolidarea relațiilor economice, sociale și instituționale cu Sebeșul și cu alte centre urbane din regiune, în vederea creării unei zone funcționale bine conectate și competitive.

Astfel, comuna Vințu de Jos are șansa de a deveni un nod peri urban atractiv, care completează rolul Sebeșului și contribuie la echilibrarea dezvoltării în Regiunea Centru, printr-o combinație de agricultură performantă, turism sustenabil și extindere rezidențială de calitate.

Relațiile teritoriale directe dintre cele două localități — susținute de mobilitatea zilnică a forței de muncă, influența infrastructurală, partajarea serviciilor și apartenența la același grup de acțiune locală — oferă un fundament solid pentru formularea unor direcții comune și necesare de dezvoltare. Această perspectivă integrată este în deplină concordanță cu orientările actuale din politica de coeziune a Uniunii Europene, care încurajează cooperarea intercomunitară, dezvoltarea parteneriatelor funcționale și implementarea de soluții multisectoriale la nivel local.

*Studiu de fundamentare în vederea actualizării Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea IV: Rețeaua de localități - Etapa II (2013) – evidențierea principalelor aspecte cu implicații pentru rețeaua de localități din Regiunea Centru și județul Alba: În detalierea conceptului de dezvoltare policentrică (prin adoptarea principiilor dezvoltării policentrice promovate la nivelul UE cu scopul de a reechilibra rețeaua națională de localități prin contracararea tendințelor de accentuare a gradului de polarizare și hipertrofiere a capitalei) au fost determinate cinci categorii de poli de dezvoltare; dintre aceștia, pentru municipiul Sebes, județul Alba a fost identificat următorul pol: - *alte municipii, noduri de transport, stațiuni turistice – municipiul Sebeș cu importanță locală rol specializat, cu caracter monofuncțional și subordonare /dependență față de alt centru urban.* De asemenea, în studiu a fost analizată capacitatea de polarizare a orașelor și municipiilor, din perspectiva serviciilor aparținând terțiarului superior - poli intraregionali de dezvoltare și poli locali de dezvoltare iar pentru municipiul Sebes Indicele capacității de polarizare este 51.85 - Pol intraregional de dezvoltare³.*

Strategia de Dezvoltare Teritorială Integrată a ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos reunește analiza nevoilor de dezvoltare și a potențialului zonei, incluzând interconexiunile economice, sociale și de mediu. Documentul propune o abordare integrată, menită să răspundă provocărilor și oportunităților identificate, și evidențiază rolul partenerilor locali în procesul de pregătire și implementare a strategiei.

³ Strategia de dezvoltare a Județului Alba pentru perioada 2021-2027

2. Analiza socio-economică a microregiunii Sebeș – Vințu de Jos

2.1 Delimitare și rol în Regiunea Centru

Teritoriul ITI Sebeș-Vințu de Jos este localizat în Regiunea de Dezvoltare Centru, în cadrul județului Alba. Municipiul Sebeș este străbătut de paralela 45°57' latitudine nordică și de meridianul 23°34' longitudine estică, fiind amplasat în Sud-Vestul Transilvaniei, în bazinul inferior al Văii Sebeșului, la altitudinea de 262 m. Teritoriul este delimitat de Podișul Secașelor și dealurile piemontane ale Sebeșului. Conform Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN), după importanța și rolul pe care le are la nivel teritorial, Sebeșul este o localitate de rang VII – centru urban cu importanță locală, cu rol specializat, caracter mono funcțional și subordonare/dependență față de alt centru urban.

Componentă: Municipiul Sebeș (pol urban secundar) și Comuna Vințu de Jos (spațiu periurban în transformare, cu sate componente).

Sebeșul este unul dintre cele mai importante municipii din județul Alba datorită dezvoltării economice pe care o cunoaște, fiind avantajat de poziția sa geografică. Municipiul Sebeș, ca mărime demografică, se plasează pe locul al doilea în cadrul județului, după municipiul reședință de județ, Alba Iulia.

Municipiul Sebeș are în componentă localitățile Sebeș, Lancrăm, Petrești, Răhău.

Comuna Vințu de Jos are în componentă localitățile : Vințu De Jos, Ciocașu, CîmpuGoblii, Crișeni, Dealu Ferului, Gura Cuțului, Hațegana, Inuri, Laz, Mătăcina, Mereteu, Pîrău Lui Mihai, Poienița, Stăuini, Valea Goblii, Valea Lui Mihai, Valea Vințului, Vurpăr⁴

Poziționare: nod pe coridoarele rutiere și feroviare ale văii Mureșului; acces rapid la A1/A10, DN1/DN7 și magistrale feroviare; proximitate față de Alba Iulia, Aiud, Cugir, Orăștie; acces la aeroportul internațional Sibiu. Sebeșul se află la intersecția autostrăzilor A1, A10 și a celor 2 drumuri europene E 68 (Deva-Sibiu-Brașov) și E 81 (Cluj-Sibiu-Pitești), iar distanța dintre acesta și cele mai importante orașe din Transilvania este relativ redusă, astfel:

- Alba Iulia - la 15 km;
- Deva – la 63 km;
- Sibiu la 55 km;

⁴ https://www.pndr.ro/informari/item/download/67_5c97d89a2485af456130d30a31359327.html

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

➤ Cluj la 115 km.

Rol funcțional: Sebeș – platformă industrial-logistică regională; Vințu de Jos – zonă peri urbană cu potențial **agro-alimentar, turistic și rezidențial**; spațiu de echilibru urban-rural și furnizor de forță de muncă.

Analiza socio-economică integrată a arealului Sebeș-Vințu de Jos are ca **obiectiv principal** conturarea unei imagini realiste, fundamentate pe date statistice și documente strategice, a principalelor caracteristici teritoriale, sociale, economice și instituționale ale celor două localități. Scopul acestei evaluări este de a sprijini planificarea și fundamentarea politicilor publice locale și județene, în vederea atingerii unei dezvoltări teritoriale coerente, echilibrate și sustenabile.

În acest context, un diagnostic comun Sebeș-Vințu de Jos oferă baza necesară pentru formularea unor politici publice adaptate specificului local și compatibile cu prioritățile regiunii Centru, sprijinind astfel reducerea probabilelor disparități teritoriale, utilizarea eficientă a resurselor disponibile și consolidarea rezilienței comunităților, prin investiții coordonate și intervenții complementare la nivel urban și rural.

Județul Alba înregistrează o creștere reală a nivelului de dezvoltare economică. Industria și construcțiile au o contribuție majoră la formarea valorii adăugate brute la nivel județean, în timp ce firmele din sectorul serviciilor generatoare de plus-valoare (IT, servicii financiare, profesii liberale – contabilitate, publicitate, asistență juridică, arhitectură, proiectare, consultanță etc.) dețin o pondere mai redusă decât media.

Populația județului Alba a înregistrat un declin semnificativ în ultimele trei decenii, determinat atât de scăderea natalității, cât și de migrația internă și externă a forței de muncă. Din punct de vedere economic, populația activă se concentrează tot mai mult în jurul municipiilor Alba Iulia – Sebeș, unde apare un fenomen incipient de suburbanizare, în timp ce zonele montane se confruntă cu un proces accelerat de depopulare.

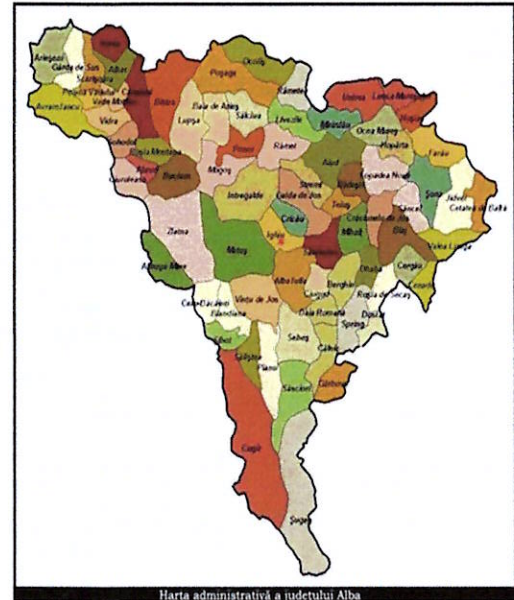
Asociația de Dezvoltare
Intercomunitară
ITI Sebeș – Vințu de Jos

2.2 Caracterizare teritorială și identitate regională

2.2.1. Așezare geografică și specificul fizico-geografic

Cele două localități, atât orașul Sebeș cât și Vințu de Jos sunt situate în centrul județului Alba, regiunea Centru: Vințul de Jos - la limita sud-vestică a Municipiului Alba Iulia fiind una dintre cele mai importante unități administrativ-teritoriale a județului⁵, orașul Sebeș este așezat pe un teren relativ plan, în partea central sudică a județului Alba aproape de confluența Sebeșului cu Mureșul, învecinat la nord-vest cu comuna Vințu de Jos.(Fig. 1)⁶

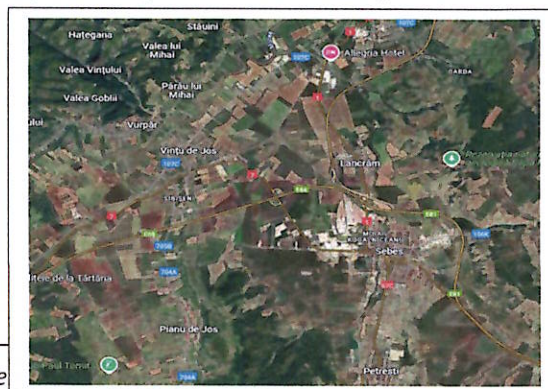

Harta administrativă a județului Alba

Din punct de vedere fizico-geografic, acest spațiu se caracterizează printr-un relief variat, cuprins între lunca râului Mureș, terasele acestuia și versanții sudici ai Munților Metaliferi cunoscuți în zonă și sub numele de Muncii Vințului, cu altitudini de până la 877 m (Vârful Gorganul).

Municipiul Sebeș ocupă o poziție strategică la intersecția autostrăzilor A1 și A10, fiind traversat de DN7(Sebeș-Vințu de Jos-Deva) și parte din sectorul de drum rutier din rețeaua trans-europeană TENT-T (pe teritoriul Regiunii Centru)(Fig. 2)⁷. Comuna Vințu de Jos este un important nod feroviar regional prin gara CFR Vințu de Jos, care leagă magistrala CFR 200 (Arad - Sibiu) cu magistrala 300, prin intermediul liniei 200A (Vințu de Jos – Teiuș). Contextul județean și local privind dezvoltarea comunei Vințu de Jos, alături de centrele urbane Alba Iulia și Sebeș, este situarea sa într-o zonă nodală, la interferența principalelor coridoare economice și de dezvoltare ale județului, respectiv Coridorul IV Arad – Deva - Alba Iulia, respectiv Alba Iulia – Sebeș - Sibiu și Coridorul Sebeș – Turda. Acest amplasament geografic

Fig. 1 Harta administrativă a județului Alba

⁵ Sursa: Strategia de dezvoltare

⁶ Sursa: Planul de Acțiune pentru Adaptarea la Schimbările Climatice · PAASC · al Municipiului Sebeș, 2018

⁷ Sursa: Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030

îi definește cel mai bine locul și rolul major pe care îl are în dezvoltarea sa viitoare sub toate aspectele.⁸

Clima zonei, asemeni întregului județ, este temperat-continentală, cu influențe ale circulației vestic-sud-vestice și cu variații locale induse de specificul culoarului Mureșului și zonelor deluroase subcarpatice. Media anuală a temperaturii în zona de pe culoarul Mureșului este între 9,3- 9,5°(aproximativ similară în cele două localități) Fig. 3, iar regimul

Fig. 2 Infrastructura de transport

precipitațiilor se caracterizează prin cantități modeste de 500 - 600 mm/an, strâns legat de circulația atmosferică a maselor de aer⁹. Regimul pluviometric relativ redus, corelat cu variabilitatea atmosferică și cu circulația maselor de aer, impune limitări în ceea ce privește culturile sensibile la secetă și accentuează necesitatea unor măsuri de irigare și adaptare tehnologică.

Vântul de tip föhn se manifestă în mod deosebit în sectorul Alba Iulia - Vințu de Jos-Sebeș, fiind favorizat de modul de organizare a componentelor spațiului, în caracteristicile celorlalte elemente climatice, în aspectul peisagistic. Acesta se manifestă mai puternic (determină o încălzire locală a aerului, cer senin, topiri timpurii ale zăpezii, precipitații scăzute cantitativ) în perioada de tranziție iarnă-primăvară¹⁰, ceea ce poate grăbi pornirea vegetației, dar și expune culturile la riscul unor înghețuri târzii, care apar după perioade de încălzire prematură, afectând dezvoltarea plantelor aflate în stadii sensibile.

⁸ Sursa: Strategia de dezvoltare spațială a comunei Vințu de Jos (2020)

⁹ Sursa: Plan de calitate a aerului pentru Municipiul Sebeș 2022 – 2026, idem 5

¹⁰ Sursa: Memoriu general aferent P.U.G. VINȚU DE JOS jud. ALBA PARTEA I, 2020

Temperatura și precipitațiile medii

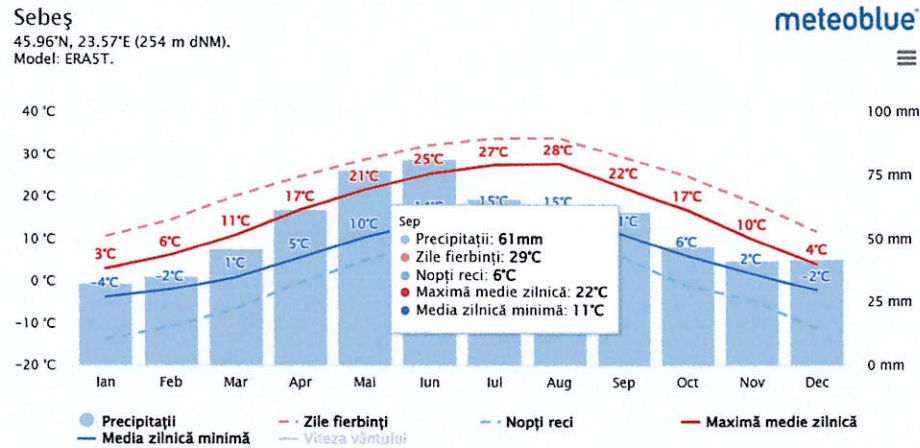

Fig.3 Temperatura si precipitații medii Sebeș¹¹

"Maxima medie zilnică" (linia roșie continuă) arată temperatura maximă medie a unei zile pentru fiecare lună pentru Sebeș și Vințu de Jos. De asemenea, "minima medie zilnică" (linia albastră continuă) arată media temperaturii minime. Zilele calde și nopțile reci (liniile punctate albastre și roșii) arată media celei mai calde zile și a celei mai reci nopți ale fiecărei luni din ultimii 30 de ani.

Temperatura și precipitațiile medii

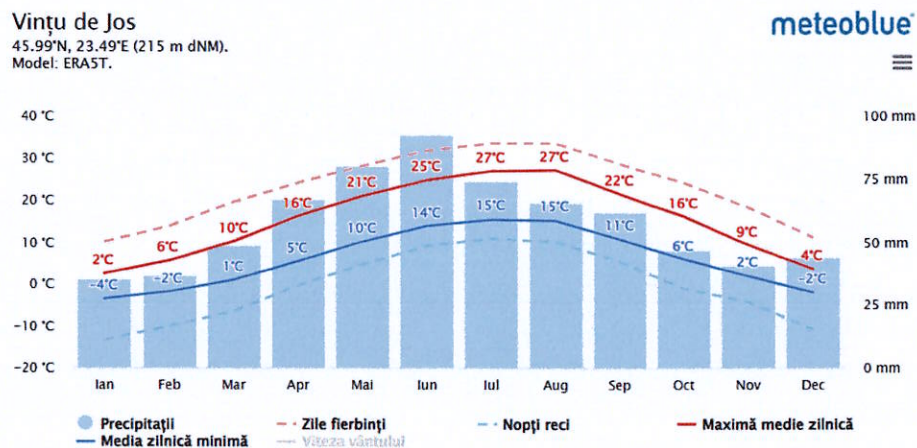

Fig.4 Temperatura si precipitatii medii Vințu de Jos⁹

¹¹https://www.meteoblue.com/ro/vreme/historyclimate/climatemodelled/sebe%C5%9F_rom%C3%A2nia_667526

Poziția geografică a comunei Vințu de Jos, în cadrul Culoarului Mureșului și relieful pe care se întinde determină și condițiile de microclimat. În general putem vorbi de un climat temperat, influențat de circulația vestică, caracterizat prin veri călduroase și ierni moderate. La nivelul teritoriului administrativ se constată particularități specifice, condiționate de forma de relief dominantă. Astfel în zona înaltă, de pe culmile Munceilor Vințului funcționează ca o barieră orogenetică pentru deplasarea pe orizontală a maselor de aer reci, de origine arctică. dinspre nord, pe când Culoarul Mureșului favorizează pătrunderea aerului din ambele sensuri, constituind o zonă de interferență, pentru masele de aer care circulă din cele două direcții.

Canalizarea maselor de aer vestice determină temperaturi medii multianuale mai ridicate, durata medie de strălucire a soarelui fiind de 2000 – 2100 ore/an cu valori ale radiației solare de peste 120 kcal/mp. La nivelul versanților cu orientare sudică, sud-estică și sud-vestică, cu o înclinare de peste 10° se înregistrează un nivel al radiației solare de peste 130 kcal/mp, aceasta putând crește sau scădea în funcție de orientarea și panta versanților, cele mai mici valori fiind înregistrate la nivelul versanților cu înclinație nordică sau nord-estică.

2.2.2. Structura administrativă și apartenențe funcționale

Municipiul Sebeș este unul dintre cele mai importante orașe ale județului Alba, are o suprafață administrativă de 11385 ha (~113,85 km²), reprezentând 14,44 % din teritoriul Zonei Urbane Funcționale (ZUF) Sebeș și 1,85% din suprafața județului Alba. În componența sa intră localitățile Sebeș (reședință), Lancrăm (la nord), Petrești (la sud) și Răhău (sud-est). ZUF Sebeș cuprinde șapte comune – Călnic, Cut, Daia Română, Pianu, Săsciori, Șpring și Șugag. În alcătuirea Zonei Urbane Funcționale Sebeș intră 33 de sate, cu relații consolidate de navetism, cooperare administrativă și interdependență economică. Zona rurală din cadrul ZUF Sebeș are o suprafață de 683,65 km², cea mai mare parte fiind deținută de comuna Șugag (30,37%).¹²

Teritoriul administrativ al comunei Vințu de Jos acoperă o suprafață de 8839 ha (88,39 kmp), reprezentând 1,4 % din suprafața județului și cuprinde un număr de 18 sate: reședința de comună - Vințu de Jos și satele: Câmpul Gobli, Mereteu și Pârâul lui Mihai sunt așezate pe terasele Mureșului, iar Ciocaș, Crișeni, Gura Cuțului, Dealu Ferului, Hațegana, Inuri, Laz, Mătăcina, Poienița, Stauini, Valea Gobli, Valea lui Mihai și Valea Vințului.¹³

¹² Sursa: Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030

¹³ Sursa: Strategia de Dezvoltare Locală 2023–2028, Comuna Vințu de Jos, 2023

Tabel 1: Date teritoriale Sebeș -Vințu de Jos

Nr. crt	Localitate	Suprafață
1	Sebeș	11385 ha (113,85 km ²)
2	Vințu de Jos	8839 ha (88,39 km ²)

Unitatea administrativ-teritorială comuna Vințu de Jos este membră a Grupului de Acțiune Locală (GAL) din zona văilor Ampoiului și Mureșului, o entitate de cooperare teritorială constituită în cadrul abordării LEADER – Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității și recunoscută de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale. GAL-ul funcționează pe baza unei Strategii de Dezvoltare Locală pentru perioada 2023–2027, care vizează dezvoltarea economică, coeziunea socială și valorificarea resurselor locale prin finanțări nerambursabile destinate mediului rural prin implementarea unor intervenții alternative la cele tradiționale.

În plus, teritoriul Sebeș-Vințu de Jos este parte integrantă a Zonei Urbane Funcționale (ZUF) Alba Iulia-Sebeș, o configurație teritorială identificată în cadrul documentelor de planificare strategică județeană și regională, care reflectă relațiile funcționale de tip urban-rural (navetism, schimburi economice, acces la servicii). Această încadrare creează premise favorabile pentru atragerea de fonduri europene prin programele de dezvoltare regională, în special în domenii precum mobilitatea urbană durabilă, infrastructura publică și serviciile intercomunitare, în conformitate cu prevederile Programului Regiunea Centru 2021–2027 și ale Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR).

2.2.3. Integrarea în dinamica județeană și regională

Municipiul Sebeș și comuna Vințu de Jos se regăsesc în structura funcțională a Regiunii de Dezvoltare Centru, integrându-se în rețeaua urbană și teritorială propusă prin Strategia de Dezvoltare Regională Centru 2021–2027. Conform acesteia, municipiul Sebeș este clasificat drept pol urban secundar, cu rol de susținere a dezvoltării policentrice regionale și de echilibrare a rețelei de așezări în zona sudică a județului Alba. Regiunea Centru promovează o abordare bazată pe consolidarea relațiilor funcționale între centrele urbane și teritoriile rurale adiacente, iar Sebeșul, împreună cu localitățile limitrofe și Vințu de Jos, formează un cluster teritorial cu potențial economic, logistic și de mobilitate. Această zonă beneficiază de poziționarea pe coridorul de dezvoltare infrastructurală A1–A10 și de conectivitatea feroviară cu rețeaua TEN-T, aspecte esențiale pentru mobilitatea regională a persoanelor și a mărfurilor.

Comuna Vințu de Jos, deși are un statut rural, este parte activă a acestei dinamici regionale, având o poziție nodală în rețeaua feroviară regională (Magistralele 200 și 300) și fiind propusă în documentele de planificare ca locație pentru un viitor terminal intermodal regional, în sprijinul infrastructurii logistice și de transport aferente coridorului IV pan-european

Integrarea celor două localități în cadrul Zonei Urbane Funcționale (ZUF) Sebeș, recunoscută în strategiile județene și regionale, contribuie la coeziunea teritorială și la atingerea obiectivelor europene privind dezvoltarea echilibrată, accesibilitatea infrastructurală și cooperarea urban-rurală.

2.3 Demografie și dinamici ale populației

Structura demografică reprezintă un indicator fundamental în evaluarea potențialului de dezvoltare al unui teritoriu, întrucât influențează direct dinamica pieței muncii, sustenabilitatea serviciilor publice și capacitatea comunităților de a susține procese de regenerare socială și economică. În cazul arealului Sebeș-Vințu de Jos, profilul demografic și tendințele populaționale reflectă existența unei relații funcționale consolidate între mediul urban și cel periurban/rural. Această interdependență generează atât convergențe în dezvoltarea locală, cât și diferențe semnificative în ceea ce privește ritmul de creștere demografică, structura pe vârste și dinamica migrației interne.

2.3.1. Componenta demografică și tendințe în evoluția populației

Din punct de vedere demografic, municipiul Sebeș a cunoscut o ușoară creștere a populației în ultimul deceniu, în contrast cu tendința generală de scădere înregistrată la nivelul județului Alba. Astfel în anul 2020, conform datelor furnizate de către INS, Sebeșul înregistra 32.645 locuitori, adică 8,73% din populația județeană și numără 6060 de gospodării. Luându-se în calcul populația de la nivelul anului 2010 și cea de la nivelul anului 2020, rezultă un procent de creștere a populației cu 1,11%, la nivelul municipiului Sebeș, comparativ cu evoluția numărului de locuitori din județul Alba, unde populația este în scădere cu 4,46% față de 2010. Tendința este pozitivă în comparație cu județul Alba, unde populația a scăzut cu 4,46% în aceeași perioadă.¹⁴

Conform recensământului realizat la nivel național în 2022, populația municipiului Sebeș este de 26.490 de locuitori. Față de recensământul din 2011 (27 .019), populația municipiului Sebeș a scăzut cu 529 locuitori, ceea ce reprezintă o scădere de 1.96 % a

¹⁴ Sursa: SIDU Sebeș 2021–2030

numărului de locuitori. Datele comunicate de către Institutul național de statistică indică o populație semnificativ mai numeroasă.

Tabel 2 Evoluția anuală a populației (2017–2022)

An	Populație
2016	32531
2017	32580
2018	32681
2019	32682
2020	32671
2021	32486
2022	32485
2023	32212
2024	31998

Densitatea populației este de aproximativ 231,6 loc./km², pe o suprafață de 113,92 km². Media anuală de variație a fost de aproximativ -0,22 %, iar în perioada 2020–2022 s-a înregistrat chiar o ușoară creștere anuală medie de +0,54 %

Analizând balanța demografică pentru anul 2022 au fost raportate 209 nașteri, decese: 365 — natural balance: -156, Migrație: +73 (diferența dintre persoane înregistrate și șterse) Balanța totală (naturală + migrație): -83. Rezultat la sfârșitul anului 2022: 26.386 locuitori.

Distribuția populației după gen este echilibrată:

- **Bărbați:** 49,2 %
- **Femei:** 50,8 %

Județul Alba în ansamblu (2022): populație de 324.666 locuitori, densitate 51,9 loc./km², vârstă medie de 43,1 ani, variație medie anuală -0,22 % . Sebeș se află pe locul 2 ca populație în județ, după municipiul Alba Iulia.

Structură etnică și religioasă: preponderent români și ortodocși; grupuri minoritare notabile (romi, greco-catolici, romano-catolici, germani).

Poziție în județ: al doilea municipiu ca mărime după Alba Iulia.

Comuna Vințu de Jos a cunoscut o evoluție demografică pozitivă, de la 4.801 locuitori în 2011 la 5.410 în 2022, potrivit datelor INS și Registrului Agricol și numără 3229 de gospodării. Această creștere este remarcabilă în contextul general de scădere a populației rurale în județ¹⁵ și reflectă o tendință de stabilizare și chiar de regenerare a populației, posibil corelată cu extinderea influenței urbane a Sebeșului și cu accesul facil la infrastructura de transport.

Tabel 3 Date demografice Sebeș – Vințu de Jos

Nr. crt	Localitate	Număr de locuitori	Gospodării
1	Sebeș	26490	6960
2	Vințu de Jos	5.410	3229

Distribuția pe sexe bărbați: 49,2 % și femei: 50,8 %. Conform informațiilor furnizate de ugeo.urbistat.com la nivelul localității Vințu de Jos sunt următorii **indicatori demografici** (rata la mie – ‰): Rata natalității: 7,5 ‰, Rata mortalității: 13,2 ‰, Rata migratorie: 2,4 ‰, Rata creșterii demografice: -3,3 ‰.

2.3.2. Distribuția populației urban – rural și mișcarea teritorială

În ceea ce privește distribuția populației între mediul urban și rural potrivit datelor furnizate de Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030, în anul 2020 municipiul concentra 60,02% din populația Zonei Urbane Funcționale Sebeș, în timp ce restul era distribuit în comunele componente.

Datele privind mobilitatea teritorială relevă o dinamică migratorie activă, în special în cazul municipiului Sebeș, unde în perioada 2014–2019 s-au înregistrat fluctuații semnificative ale stabilirilor și plecărilor cu domiciliul. În anul 2019, municipiul a înregistrat 513 stabiliri de domiciliu și 508 plecări și un sold migrator extern de 5 persoane. Acest indicator modest denotă o ușoară atractivitate rezidențială, în contextul creșterii continue a ofertei de locuințe și servicii.¹⁶

Analiza socio-economică și demografică a județului Alba, confirmă faptul că în jurul municipiilor Alba Iulia și Sebeș se manifestă un fenomen de suburbanizare (migrare a populației dinspre cele două municipii către comunele învecinate). Motivele includ costurile mai reduse ale terenurilor, construcția unor locuințe mai spațioase, dorința de locuire în medii mai puțin dense, dar totodată bine conectate rutier și feroviar.¹⁷ Totodată *Strategia*

¹⁵ Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/>

¹⁶ Sursa: SIDU Sebeș 2021–2030

¹⁷ Sursa: Analiza socio economică și demografică a județului Alba, Secțiunea 1. Profil socio-demografic/ Comunitatea

Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030 arată că sporul natural în Sebeș a fost preponderent pozitiv în perioada 2014–2019, excepție făcând anii 2018 și 2020, când s-au înregistrat mai multe decese decât nașteri. Aceste valori indică o echilibrare parțială a dinamicii naturale, compensată însă de migrația internă, ceea ce întărește ideea unei mobilități teritoriale continue în interiorul ZUF Sebeș.

Populația comunei Vințu de Jos, potrivit datelor INS, a evoluat pozitiv în ultimul deceniu, înregistrând o creștere de la 4.801 locuitori în 2011 la 4.923 în 2021, ceea ce reprezintă un avans de 2,54% și 5.410 în 2022. Această creștere, atipică pentru zonele rurale din România, poate fi explicată prin atractivitatea localității în contextul suburbanizării și a conectivității sale rutiere și feroviare cu Sebeș și Alba Iulia. În același timp, s-a înregistrat de asemenea mișcarea inversă de stabilire în comună datorită distanței reduse între Alba Iulia, Sebeș (5 km, respectiv ~10 km). Prin poziția sa, comuna exercită atracție pentru acei locuitori din urban care caută să trăiască într-un mediu nepoluat unde există dotări și servicii publice cvasi-urbane.

Comuna Vințu de Jos, conform Strategiei de Dezvoltare Spațială Vințu de Jos, se confruntă cu disfuncționalități legate de modul de ocupare a teritoriului, 65% din populație fiind concentrată în centrul de comună de-a lungul Văii Mureșului, în timp ce doar o treime locuiește în cele 17 sate situate la baza sau pe înălțimile dealurilor. Această distribuție determină disparități semnificative în privința nivelului de trai, infrastructurii edilitare și accesibilității. Totodată, îmbătrânirea accentuată a populației din unele sate ridică probleme legate de furnizarea serviciilor sociale și medicale, iar în viitor se preconizează agravarea dificultăților sociale și economice asociate persoanelor de peste 65 de ani care trăiesc în localitățile izolate.

Populația a scăzut mai accentuat în satele aparținătoare, în 2011 înregistrându-se cu 16,3% mai puțin locuitori. Aceste localități prezintă caracteristici demografice specifice mediului rural, unele dintre localități fiind izolate, populația având o tendință ridicată spre migrație din cauza lipsei de oportunități. Efectivul populației a scăzut și în satul centru de comună însă într-o proporție mai mică. Totuși, populația comunei a scăzut față de efectivul înregistrat la recensământul 2011, cauza constituind-o și migrația internațională.¹⁸

Singurele localități din județ care mai înregistrează încă un spor natural pozitiv sunt comunele Săsciori, Călnic și Șugag, respectiv municipiul Sebeș, la acestea din urmă indicatorul fiind unul destul de fragil, în contextul accentuării îmbătrânirii demografice.

În concluzie, arealul Sebeș–Vințu de Jos se află într-un proces activ de urbanizare, cu o ușoară creștere demografică în mediul rural și o mobilitate teritorială ridicată. Municipiul Sebeș atrage populație prin oferta sa urbană, iar comuna Vințu de Jos beneficiază de proximitate și conectivitate. Totuși, dezechilibrele teritoriale, îmbătrânirea populației și

¹⁸ Sursa: *Strategia de Dezvoltare Spațială Vințu de Jos, 2020*

accesul limitat la servicii în satele izolate impun măsuri integrate pentru o dezvoltare echilibrată.

2.3.3. Structura etnică și confesională

De-a lungul timpului, populația a cunoscut fluctuații, însă noile populații stabilite de-a lungul anilor în Sebeș au contribuit la crearea unei diversități de natură etnică și culturală, dar și la creșterea constantă a numărului de locuitori. Potrivit Recensământului din 2021, structura etnică a municipiului Sebeș era dominată de români (79,84%), urmați de romi (4,67%), germani (0,65%) și alte etnii (0,39%), 14,45% dintre locuitori nu și-au declarat etnia.

Din punct de vedere confesional, 74,85% dintre locuitorii din Sebeș se declarau ortodocși, iar alte confesiuni semnificative erau: penticostali (3,32%), martorii lui Iehova (1,05%), baptiști (0,86%) și greco-catolici (0,5%). La nivel județean, ortodocșii reprezintă 82,3% din populație, urmați de reformați, greco-catolici și penticostali.

În județul Alba, comuna Vințu de Jos structura etnică s-a modificat în sensul reducerii numărului persoanelor care aparțin etniilor care locuiesc pe teritoriul comunei Vințu de Jos. A scăzut numărul persoanelor de etnie germană, turcă și maghiară cu mai mult de 40%. Românii sunt majoritari, 92,75% din total populație, iar romii ocupă locul al II-lea ca pondere.

2.3.4. Structura pe grupe de vârstă și provocările îmbătrânirii populației

Structura pe grupe de vârstă oferă un indicator esențial pentru diagnosticarea presiunilor demografice asupra pieței muncii, sistemului de sănătate și serviciilor sociale. În cazul localităților Sebeș și Vințu de Jos, datele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor din 2021 evidențiază profiluri distincte, dar unite printr-o tendință comună: acumularea populației în grupele de vârstă medie și înaintată.

În **municipiul Sebeș**, grupele de vârstă 40–49 ani (15,57%) și 60–69 ani (13,76%) înregistrează cele mai mari ponderi, ceea ce indică o populație activă dar în tranziție spre îmbătrânire. Populația peste 60 de ani reprezintă aproximativ 25,39% din total, în timp ce segmentul tânăr (0–19 ani) rămâne semnificativ, însumând peste 23% din populație. Această distribuție relativ echilibrată conferă orașului o bază funcțională stabilă, dar atrage atenția asupra viitoarelor presiuni asupra sistemului public de sănătate și pensii.¹⁹

Tabel 4 Distribuția pe grupe de vârstă – Municipiul Sebeș

Grupa de vârstă	Număr persoane	Procent din total
0–9 ani	2.942	11,11%

¹⁹ Sursa: <https://populatia.ro/populatie-municipiul-sebes-judetul-alba/>

10–19 ani	3.335	12,59%
20–29 ani	2.561	9,67%
30–39 ani	3.285	12,40%
40–49 ani	4.125	15,57%
50–59 ani	3.513	13,26%
60–69 ani	3.646	13,76%
70–79 ani	2.144	8,09%
80+ ani	939	3,54%

În **comuna Vințu de Jos**, procesul de îmbătrânire este mai avansat. Aproximativ 40,85% din populație se regăsește în categoriile de vârstă peste 50 de ani, ceea ce depășește media națională. Grupele 50–59 ani (14,04%) și 60–69 ani (13,18%) sunt dominant reprezentate, iar segmentul 80+ ani (4,63%) indică o prezență semnificativă a populației vârstnice în zonele rurale. Totodată, prezența ridicată a copiilor în grupa 0–9 ani (10,58%) este un semnal pozitiv, dar insuficient pentru a compensa tendința generală de îmbătrânire.²⁰

Tabel 5. Distribuția pe grupe de vârstă Comuna Vințu de Jos

Grupa de vârstă	Număr persoane	Procent din total
0–9 ani	521	10,58%
10–19 ani	540	10,97%
20–29 ani	490	9,95%
30–39 ani	642	13,04%
40–49 ani	719	14,60%
50–59 ani	691	14,04%
60–69 ani	649	13,18%
70–79 ani	443	9,00%
80+ ani	228	4,63%

Aceste realități demografice generează mai multe provocări:

- Presiuni asupra infrastructurii de sănătate și îngrijire: Creșterea segmentului de populație vârstnică implică extinderea serviciilor medicale, în special în comunele cu sate dispersate și acces limitat.
- Necesitatea adaptării politicilor publice locale: În Vințu de Jos, accesibilitatea, mobilitatea redusă și distanțele față de centrul comunei accentuează vulnerabilitățile persoanelor în vârstă.

²⁰ Sursa: <https://populatia.ro/populatie-comuna-vintu-de-jos-judetul-alba/>

- Nevoia de echilibru între generații: Ponderea în scădere a populației active impune măsuri pentru atragerea tinerilor, susținerea natalității și reînnoirea capitalului uman local.

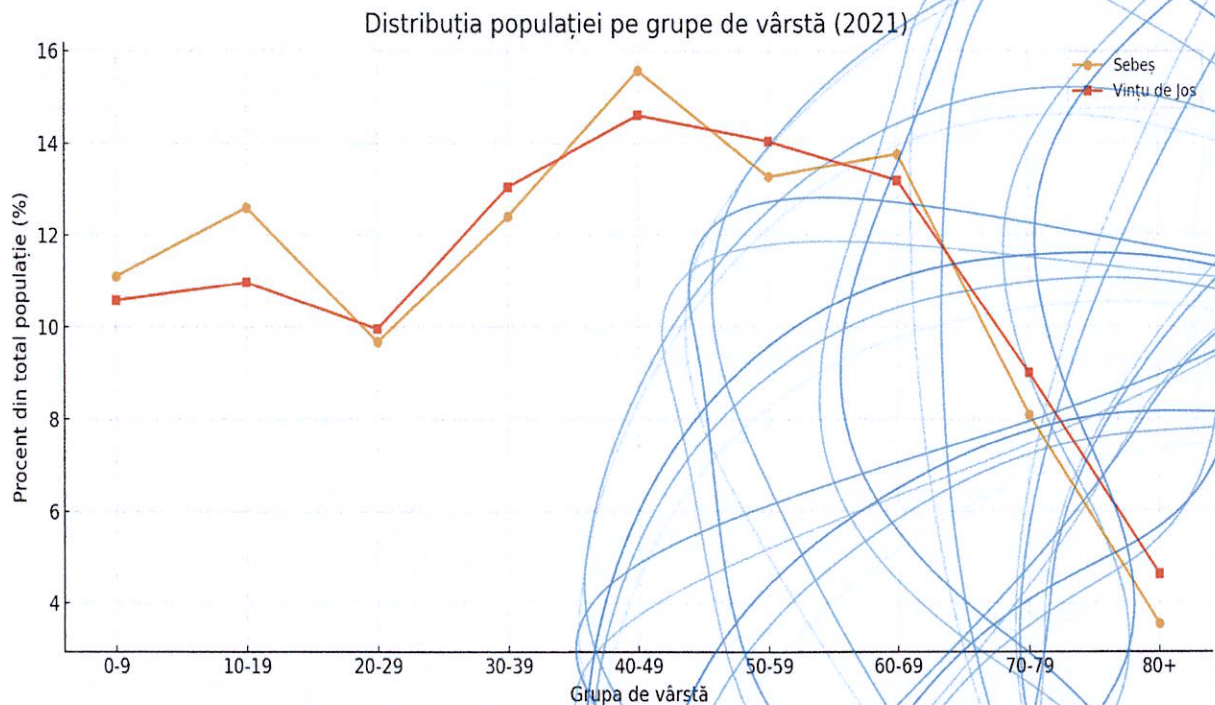

Fig 5 Distribuția populației

Îmbătrânirea populației este un fenomen demografic caracterizat prin scăderea natalității și creșterea numărului de persoane vârstnice. Acest proces are implicații majore asupra economiei, sistemului de pensii și serviciilor de sănătate. Totodată, crește riscul de izolare socială și dependență în rândul seniorilor. Pentru a gestiona situația, sunt necesare politici de sprijin pentru familii, programe de integrare a vârstnicilor pe piața muncii și servicii sociale și medicale adaptate nevoilor lor.

În concluzie, atât în municipiul Sebeș, cât și în comuna Vințu de Jos, îmbătrânirea populației este un fenomen în curs de consolidare, (Fig. 5) cu impact direct asupra sustenabilității economice și sociale a comunităților. Adaptarea serviciilor publice și a strategiilor locale la această realitate este nu doar necesară, ci, în opinia noastră, urgentă.

3. Economie și ocupare

3.1. Profil economic al zonei Sebeș – Vințu de Jos – industrie, logistică și servicii

Zona Sebeș – Vințu de Jos face parte din județul Alba, care, alături de județele Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu, formează Regiunea de Dezvoltare Centru (NUTS 2), ce se clasează pe locul 192 între regiunile Uniunii Europene din punctul de vedere al valorii PIB/capital (PPS)²¹, înregistrând 66% din media UE-27 în 2019 (ultimul an pentru care acest indicator a fost calculat).

În prezent, municipiul Sebeș este unul dintre cele mai importante orașe din județul Alba datorită dezvoltării economice pe care o cunoaște, mai ales în ultimul deceniu, fiind avantajat și de poziția sa geografică. Economia municipiului este una dinamică datorită investițiilor externe în principalele domenii de activitate.

Conform informațiilor din Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș pentru 2021-2030, mediul de afaceri al municipiului Sebeș a înregistrat o creștere de 11,88% din punctul de vedere al numărului total de firme în anul 2019 față de anul 2015. Indicatorul a atins valoarea de **1.432 întreprinderi totale** la nivelul anului 2019.

Municipiul Sebeș deține o pondere semnificativă din numărul total de firme din Zona Urbană Funcțională Sebeș, respectiv 74,54%. ZUF Sebeș concentrează 1.921 firme la nivelul anului 2019, ceea ce reprezintă un procent de 16,07% din totalul firmelor de la nivelul județului Alba.

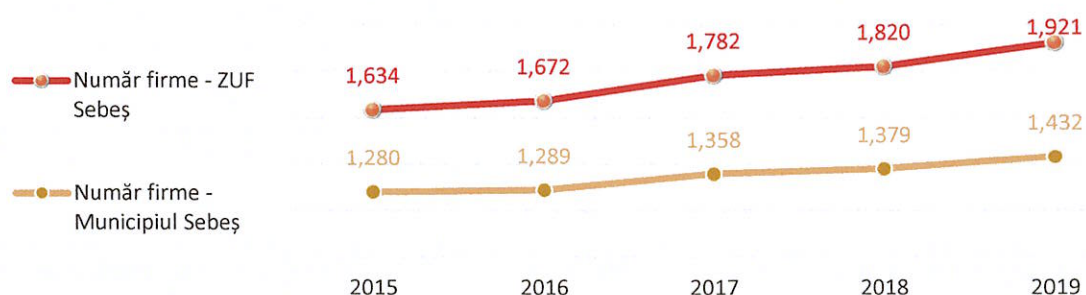

Fig.5 Evoluția numărului total de firme–Municipiul Sebeș²²

Principali indicatori care caracterizeaza mediul economic din Sebeș sunt : **Firme active (Sebeș, bilanț 2024 depus):** ~1.264–1.295 firme; **firme active fiscal (ANAF):** ~1.917

²¹ Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>

²² Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș pentru 2021-2030

(din total istoric 5.039 înregistrate din 1990). **Angajați în companii din Sebeș (agregat 2024):** ~9.047 persoane. **Cifră de afaceri companii Sebeș (agregat 2024):** ~16,45 mld. lei; **profit net agregat:** ~242 mil. lei. **Rata șomajului (Alba):** 3,12% (iunie 2024). **Câștig salarial mediu net (Alba):** ~4.552 lei (mai 2024). **Exporturi (Alba):** 1,90 mld. euro (1 ian–30 iun 2024); importuri 1,62 mld. euro. Companii ancoră: Star Assembly (Mercedes-Benz) ~2.400 angajați (rețea Sebeș–Cugir), Kronospan (prelucrarea lemnului), Envipco (echipamente RVM) ²³.

Tabel 6 Tabel indicatori statistici

Indicator	Valoare	An/Lună
Populație municipiu (RPL)	26.490 loc	2021
Firme cu bilanț depus	~1.264	2024
Firme active fiscal (ANAF)	~1.917	2024
Total firme în funcțiune	~2.298	2024
Firme înregistrate din 1990	5.039	2024
Cifră de afaceri agregată (Sebeș)	~16,45 mld. lei	2024
Profit net agregat (Sebeș)	~242 mil. lei	2024
Angajați (agregat companii, Sebeș)	~9.047	2024
Rata șomajului (Alba)	3,12%	iun. 2024
Câștig salarial mediu net (Alba)	~4.552 lei	mai 2024
Exporturi (Alba, sem I)	1,90 mld. €	ian–iun 2024
Importuri (Alba, sem I)	1,62 mld. €	ian–iun 2024
Star Assembly – cifră de afaceri	~10,66 mld. lei	2024
Star Assembly – angajați (Sebeș)	~1.500–1.600	2024
Rețeaua MB Sebeș–Cugir – angajați	~2.400	2024

²³ ANOFM, LISTEFIRME, albainsse.ro

Municipiul Sebeș se remarcă printr-o economie competitivă și dinamică, axată preponderent pe industria prelucrătoare, susținută de o infrastructură logistică dezvoltată și o rețea de servicii aflate în expansiune. Această structură economică complexă este rezultatul unor investiții externe și locale consistente, corelate cu o poziționare strategică la intersecția a două autostrăzi majore – A1 și A10 – și a căii ferate magistrale 200.

Însumând o cifră de afaceri: ~16,45 mld. Lei, profit net total: ~242 mil. lei, cu un număr de angajați: ~9.047, profitabilitate medie: ~1,5%, economia municipiului Sebeș este printre cele mai importante din județ.

Industria – coloana vertebrală a economiei locale

Industria prelucrătoare domină economia Sebeșului, generând în 2019 un impresionant 87,30% din cifra totală de afaceri a întreprinderilor active Sebeș, urmate de întreprinderile din comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (5,31%) și transport și depozitare (3,86%).

Cele mai mari ponderi în realizarea cifrei de afaceri industriale provin din ramuri precum:

- fabricarea echipamentelor de ridicat și manipulat : **Star Assembly SRL (Mercedes-Benz)**: Cifră de afaceri 2024: ~10,66 mld. lei; profit net ~333 mil. lei; ~1.500–1.600 angajați la Sebeș. Împreună cu Star Transmission (Cugir) ~2.400 salariați (2024). Ramp-up linii pentru propulsie electrică începând cu 2025.

Creștere accelerată: Cifra de afaceri a progresat constant începând cu 2021, consolidându-se la peste 10 miliarde RON până în 2023–2024.

Profit maxim în 2023: În acel an s-a atins cel mai mare profit net, peste 412 milioane RON, urmat de o scădere în 2024, la circa 333 milioane RON.

Personal în scădere: Numărul angajaților a scăzut în mod constant, de la peste 1 700 (2019–2022) la 1 565 în 2023 și 1 501 în 2024 — posibil datorită optimizării proceselor și digitalizării.

Strategie electrică: Începând cu 2025, compania va deschide o nouă hală de asamblare pentru unități de antrenare electrică, parte din tranziția spre mobilitate 100 % electrică și investiție de circa 140 milioane euro. Noua unitate urmează a fi neutră din punct de vedere al emisiilor, cu capacitate de până la 500.000 de unități anual

- prelucrarea lemnului și fabricarea de mobilă: Kronospan Trading SRL din Sebeș, Prezentă în România din 1998, Kronospan a investit peste 600 milioane €. Deține unități de producție în Brașov (OSB) și Sebeș (PB și MDF), un centru logistic în Portul Constanța și mai multe centre de colectare și reciclare a lemnului. Produsele

„Romanian Made” sunt exportate în 75 de țări, inclusiv Asia, Orientul Mijlociu și America.

În 2021, compania a înregistrat profit net pozitiv (172 mil. RON). Cu o cifră de afaceri de aproximativ 2.222.799.929 lei în 2024, compania are număr de 711 de angajați, participă la 96,17% la cota de piață din domeniu cu cod CAEN 1621, în cadrul județului Alba și 35,02% pe plan național.

KRONOSPAN TRADING SRL ocupă locul 1 în Top Afaceri România 2024 atât la nivel județ (Alba) cât și în domeniul prelucrării lemnului (CAEN 16/1621) – indicator al liderului de piață local.²⁴

În municipiul Sebeș, se poziționează pe locul 2 în topul afacerilor, după Star Assembly SR.

Extindere strategică: Achiziția recentă a ZG Timber Sebeș evidențiază angajamentul Kronospan pentru consolidarea prezenței în România și diversificarea producției (cherestea, nu doar panouri). Stabilitate socială regională: Păstrarea a 500 de locuri de muncă are un impact pozitiv atât economic, cât și comunitar. Performanță mixtă: Deși a reușit un profit remarcabil în 2021, compania a înregistrat pierderi în anii următori; însă cifra de afaceri și numărul angajaților sunt în creștere. Poziție de leadership: Este lider incontestabil în domeniul prelucrării lemnului la nivel regional, consolidând importanța fabricii în ecosistemul industrial local.

- Envipco, este producător global de Reverse Vending Machines (RVM) cu peste 40 de ani experiență în fabricarea și operarea soluțiilor de colectare și reciclare. Grupul are sediul central în Amersfoort, Olanda.
Unitatea de producție din Sebeș este Fabrica Europeană a Grupului Envipco și deservește vânzările Envipco din toată Europa. Are o capacitate de producție de peste 10.000 de aparate anual. Fabrica constituie o premieră la nivel național, Envipco fiind nu doar pionier în domeniul producției de echipamente de colectare, ci și creator de tendințe, dând tonul reciclării inteligente
Investiția totală în construcția fabricii depășește 2 milioane de euro pentru o suprafață de producție de 2870 mp și de birouri de 520 mp. Începând cu luna mai 2022 fabrica este complet funcțională.²⁵
- industria hârtiei și cartonului: Pehart Tec Grup SA din Sebeș, în 2022, cifra de afaceri a explodat, cu un plus de circa 71 %, urmat de o scădere ușoară în 2023 și 2024. Profitul a urmat o traiectorie ascendentă, atingând un vârf de 115,2 mil. RON în 2023. Numărul angajaților a oscilat între 500 și 560, cu cea mai mare valoare înregistrată în 2024. În 2023, Pehart Grup a investit peste 20 mil. € pentru eficientizare energetică la

²⁴ https://kronospan.com/ro_RO/

²⁵ <https://envipco.ro/despre-noi/>

fabricile din Sebeș și Dej, extindere și diversificare a portofoliului, inclusiv intrarea pe piața produselor pentru HoReCa (Away-from-Home) În 2024, a bugetat investiții în valoare de 49 mil. lei pentru continuarea eficientizării și creșterea vizibilității la export .Viitoare investiții majore: Grupul suedez SCA (Svenska Cellulosa Aktiebolaget) intenționează o investiție de până la 150 mil. €, într-o fază inițială de 50 mil. €, pentru extinderea capacității de producție, logistică și dezvoltarea unui hub logistic pentru Europa de Est.

- Elis Pavaje SRL din Sebeș, cu o cifră de afaceri de aproximativ 217,69 milioane lei și un număr de 513 de angajați, înființată în anul 1991 și capital român. Societatea desfășoară activitate în domeniul 2361 „Fabricarea produselor din beton pentru construcții”;

Tabel 6 Principalii actori economici

Companie	Domeniu principal	Indicator cheie
Star Assembly SRL	Automotive (Mercedes transmisii)	CA ~10 mld lei / 1.565 angajați
Kronospan Trading SRL	Panouri lemn (PB, MDF)	CA ~1,9 mld lei / 680 angajați
HS Timber Productions SRL	Prelucrare lemn (Holzindustrie)	CA ~496 mil lei / 447 angajați
Savini Due SRL	Mobilier	CA ~147,5 mil lei / 309 angajați
Baril Forte SRL	Comert cu ridicata al combustibililor solizi, lichizi si gazosi al produselor derivate	CA ~136,8 mil lei
Envipco Solutions SRL	Echipamente RVM	CA ~122,7 mil lei
Trans Ivinis & Co SRL	Distribuție / tranzitare	CA ~112,9 mil lei
Kronochem Sebeș SRL	Chimie lemnoasă	CA ~82,4 mil lei
Romaqua Borsec	Bere & energizante	Investiții relevante
Alpin 57 Lux	Înghețată	Investiții ~23 mil EUR, logistică

Ca tipologie a întreprinderilor, mediul de afaceri din zona Sebeș²⁶ prezintă următoarele caracteristici:

- 86,95% din societățile comerciale active sunt microîntreprinderi care generează 6,08% din cifra de afaceri pe plan local și 18,68% din locurile de muncă;
- 12,32% din cifra de afaceri locală este generată de întreprinderile mici și întreprinderile mijlocii, care concentrează 44,34% din locurile de muncă și reprezintă 12,55% din mediul de afaceri;
- întreprinderile mari reprezintă 0,5% din mediul de afaceri, generând 81,6% din cifra de afaceri și 36,98% din locurile de muncă.

Principalele domenii economice din municipiul Sebeș, în funcție de domeniile CAEN care concentrează cei mai mulți agenți economici sunt: Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Repararea autovehiculelor și motocicletelor (25,77%), Transport și depozitare (16,69%), Industria prelucrătoare (15,07%) și Construcții (11,18%).

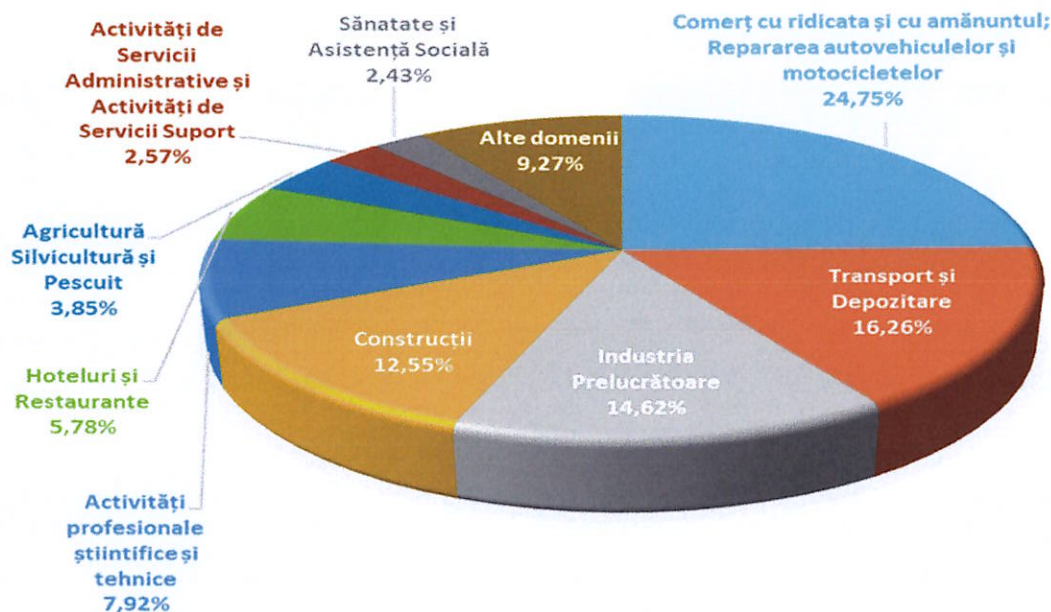

Fig.6 Distribuția agenților economici pe domenii de activitate

Zona Sebeș se remarcă printr-un ecosistem industrial divers și robust, cu lideri în sectoare precum automotive, prelucrare lemnoasă, ambalaje, logistică și băuturi. Star

²⁶ SIDU Sebes 2021-2030

Assembly SRL și Kronospan domină economia locală, atât prin volumul cifrei de afaceri, cât și prin forța de muncă angajată. La acestea se adaugă actorii din agro-alimentar și industrie ușoară, contribuind major la buget și dezvoltarea economică a municipiului.

Mediul de afaceri din ZUF Sebeș se poate dezvolta continuu având în vedere avantajele competitive ale zonei:

- accesibilitatea pentru afaceri prin accesibilitate la autostradă, drumuri naționale, linii de cale ferată și aeroporturi în proximitate;
- terenuri disponibile pentru investitori;
- existența unor infrastructuri de producție disponibile și racordate la utilități;
- infrastructură și utilități publice atractive pentru dezvoltarea afacerilor;
- așezarea geografică și accesibilitatea favorizează dezvoltarea afacerilor;
- tendința de creștere a IMM-uri în Regiunea Centru, în județul Alba și în ZUF Sebeș precum și existența unei politici de tip Smart City în cadrul administrației municipiului Sebeș.

Dificultăți constatate în dezvoltarea economică

Conform anchetei statistice din 2019 privind investițiile efectuată de Banca Europeană de Investiții (BEI, 2019) demonstrează faptul că firmele românești investesc mai puțin decât media UE (71% față de 85%). IMM-urile și întreprinderile de infrastructură sunt încrezătoare în ceea ce privește extinderea investițiilor, însă firmele din sectorul serviciilor preconizează o scădere. Ponderele firmelor care își desfășoară activitatea la capacitate sau peste capacitate (57%) este în concordanță cu media UE (59%), în special în sectorul serviciilor .

Incertitudinile ce realizează blocaje în calea dezvoltării sunt: disponibilitatea unei infrastructuri de transport adecvate, personal cu competențe adecvate și reglementările privind piața forței de muncă.

Mediul rural față de mediul urban încă înregistrează decalaje cu toate ca se depun eforturi continue de digitalizare și impulsionează pentru integrarea tehnologiilor digitale în firme. Pe lângă toate acestea, infrastructura de transport, energie și apă este în continuare precară și astfel reprezintă un obstacol în calea integrării teritoriale, constatări valabile atât la nivel național cât și la nivel regional, inclusiv ZUF Sebeș.

Logistică – avantaj competitiv regional

Logistica se bucură de o dezvoltare semnificativă, favorizată de poziționarea municipiului în nodul de intersecție al celor două autostrăzi și al rețelei feroviare de rang european. Sectorul transport și depozitare deține 3,86% ; de asemenea, municipiul beneficiază de un cadru propice dezvoltării de centre logistice moderne, existând oportunități pentru conversia unor spații industriale și terenuri neutilizate în platforme logistice, așa cum este prevăzut în recomandările strategice din Strategia integrată de dezvoltare urbană a municipiului Sebeș 2021-2030.

Servicii – diversificare și adaptare

Serviciile constituie al treilea pilon economic al municipiului. La nivelul municipiului Sebeș, cele mai semnificative creșteri din punctul de vedere al numărului de întreprinderi active s-au înregistrat în domeniile Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (63 întreprinderi) Sectorul comerțului cu ridicata și amănuntul, împreună cu reparațiile auto, reprezintă 5,31% din cifra de afaceri. În paralel, se observă o creștere semnificativă a firmelor active în:

- activități profesionale, științifice și tehnice (+57 întreprinderi între 2015–2019),
- servicii de transport, curierat și depozitare (+43 întreprinderi),
- precum și turism, catering, consultanță și servicii IT.

Această diversificare este susținută și de inițiativele de sprijinire a mediului de afaceri, prin măsuri de informare asupra oportunităților de finanțare, promovare economică și infrastructură urbană adaptată nevoilor companiilor.

Deși Sebeșul este recunoscut în principal pentru industria sa performantă, agricultura și silvicultura rămân domenii economice active, mai ales în localitățile din zona periurbană integrată. În anul 2019, agricultura, silvicultura și pescuitul reprezentau doar 0,22% din cifra totală de afaceri la nivelul municipiului, confirmând statutul său de sector secundar. În schimb, în zonele rurale ale arealului Sebeș-Vințu de Jos, această pondere a fost semnificativ mai mare – 15,22%²⁷

Ramurile cu pondere semnificativă în realizarea cifrei de afaceri de la nivelul ZUF Sebeș în domeniul de activitate „Agricultură, silvicultură și pescuit” în anul 2019 au fost „0210 Silvicultură și alte activități forestiere” (26,58%), „0220 Exploatarea forestieră” (22,43%), „0141 Creșterea bovinelor de lapte” (9,53%), „0116 Cultivarea plantelor pentru fibre” (9,12%), „0162 Activități auxiliare pentru creșterea animalelor” (8,84%) și „0111 Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe” (6,71%).

²⁷ Sursa: Strategia integrată de dezvoltare urbană a Municipiului Sebeș 2021-2023

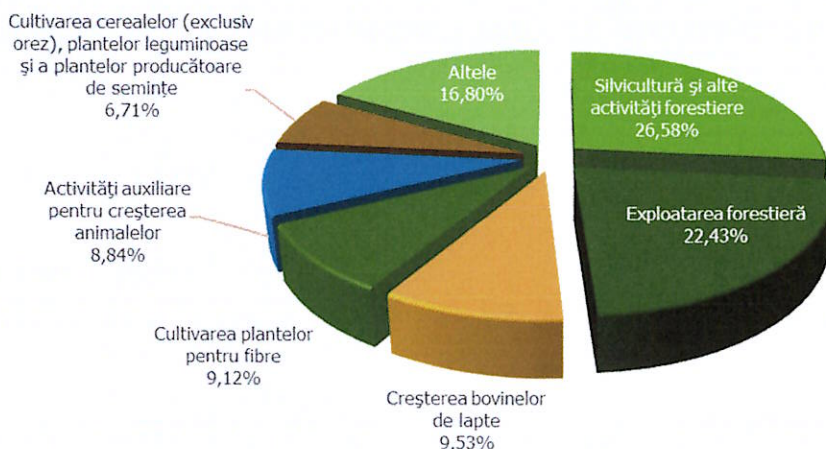

Fig 7 domeniul de activitate „Agricultură, silvicultură și pescuit”, pe ramuri, la nivelul zonei Sebeș-Vințu de Jos

Municipiul Sebeș se profilează ca un nod industrial și logistic de importanță regională, cu un sector de servicii în expansiune și un mediu de afaceri activ. Creșterile substanțiale în cifră de afaceri, număr de firme și ocupare indică o traiectorie economică sustenabilă, care poate fi consolidată prin extinderea capacităților logistice, digitalizarea serviciilor și atragerea forței de muncă specializate.

3.2. Structura economică Vințului de Jos – agricultură, meșteșuguri și turism

Comuna Vințu de Jos se întinde pe aproximativ 8.862 ha, dintre care 4.339 ha intravilan și 4.523 ha extravilan, cu o populație estimativă de ≈5.400 locuitori. Are 1.810 gospodării și 2.100 locuințe. Situată pe DN7, alături de o poziție geografică favorabilă, traversată de râul Mureș comuna are numeroase sate, cum ar fi Vurpăr, Părăul lui Mihai, Valea Vințului, Mereteu, etc. Pentru comuna Vințu de Jos, agricultura a fost și a rămas una dintre ramurile principale ale economiei locale.

Din cele 8862 ha cât cuprinde suprafața totală a comunei, peste 57,4 % sunt terenuri agricole, din care peste jumătate sunt terenuri arabile cu o productivitate ridicată, situate în special în lunca și pe terasele Mureșului.

- Număr agenți economici: **557** (≈1,36% din total județ).²⁸
- Cifră de afaceri agregată: **346,5 mil. lei** (~78,8 mil. EUR; ≈0,83% din total județ).
- Număr angajați: **746** (~1,13% din total județ).

²⁸ Sursa: Strategia de dezvoltare locală 2023-2028 Vințu de Jos

- Profit net: **34,6 mil. lei** (~7,9 mil. EUR; ≈1,21% din total județ).

Principalele domenii după cifra de afaceri

- Colectarea deșeurilor nepericuloase (CAEN 3811): 72 mil. lei (~16,4 mil. EUR)
- Transport rutier de mărfuri (CAEN 4941): 55,4 mil. lei (~12,6 mil. EUR)
- Construcții de clădiri (CAEN 4120): 36,6 mil. lei (~8,3 mil. EUR)
- Retail farmacii (CAEN 4773): 36,5 mil. lei (~8,3 mil. EUR)
- Construcții metalice (CAEN 2511): 19 mil. lei (~4,3 mil. EUR)
- Producție carne (CAEN 1013): 16,8 mil. lei (~3,8 mil. EUR)
- Exploatare forestieră (CAEN 220): 11 mil. lei (~2,5 mil. EUR)
- Retail alimentar generalist (CAEN 4711): 9,7 mil. lei (~2,2 mil. EUR)

Tabel 7 Sectoare economice

Sector Economic	Observații principale
Agricultură & zootehnie	Fundament tradițional: cereale, fructe, animale
Prelucrare	Brutării, fabrici mici, prelucrare lemn

Sector Economic	Observații principale
Construcții & metal	Activitate apreciabilă în construcții și confecții metalice
Transport	Atingere strategică prin stație CFR, agricultură și marfă
Gestionare deșeuri	Suprinde o pondere semnificativă în CA și profit municipal
Retail specializat	Farmacii și magazine generaliste prezente în CA, contribuind economic

Agricultura și zootehnia – pilon principal al economiei rurale

Activități tradiționale: cultivarea cerealelor, pomilor fructiferi și creșterea animalelor.

Agricultura reprezintă principala activitate economică în comuna Vințu de Jos, având un potențial agricol considerabil și o tradiție solidă în rândul locuitorilor. Potrivit Raportului privind starea economică, socială și de mediu al comunei, peste 70% din suprafața arabilă a comunei este lucrată în exploatații mai mari de 20 ha, indicând o structură agricolă ce include și forme consolidate de producție.

35

Cu toate acestea, fragmentarea excesivă a proprietăților și lipsa asocierii fermierilor întrețin dualitatea între exploatațiile de subzistență și cele comerciale. Nivelul de mecanizare este limitat, iar dotările tehnice sunt adesea inadecvate condițiilor locale variate de relief, sol și climă.

Tipurile principale de sol care se întâlnesc la nivelul comunei Vințu de Jos sunt: cernoziomurile levigate, solurile de luncă și solurile brune de pădure, din zona înaltă.

- Cernoziomurile levigate întâlnite mai ales la nivelul teraselor superioare ale Mureșului, dar și pe versanții slab ondulați, unde apa freatică se află la adâncimi mari, de peste 3 m. Sunt soluri cu fertilitate ridicată.
- Solurile de luncă se întâlnesc pe suprafețe extinse, la nivelul luncii și a teraselor inferioare ale Mureșului, în special pe malul stâng unde suprafețele ocupate sunt mai mari
- Solurile montane brune, ocupă suprafețe întinse pe versanții sudici ai Munceilor Vințului, astăzi fiind acoperite de păduri, pajiști și plante de cultură. Acestea sunt soluri formate pe un substrat vegetal de pădure în amestec, în condițiile unui climat temperat umed. Sub aspect economic și a modului de folosință au mai degrabă un caracter silvic și agro-pastoral.

Strategia locală propune crearea unui lanț valoric local și regional prin susținerea fermierilor, înființarea unor centre de colectare și procesare a produselor agricole, modernizarea fermelor și atragerea tinerilor în agricultură.

Meșteșuguri și activități tradiționale – o resursă economică latentă

Economia locală include forme de industrie ușoară cu o dimensiune meșteșugărească importantă. Activitățile identificate în strategia de dezvoltare includ:

- tăierea și rindeluirea lemnului (CAEN 1610),
- transporturi rutiere de mărfuri (CAEN 4941) – cel mai mare domeniu ca număr de angajați(149)
- comerț cu amănuntul al produselor farmaceutice, în magazine specializate (CAEN: 4773)
- lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale(CAEN: 4120)
- fabricarea de construcții metalice și părți componente ale structurilor metalice (CAEN 2511),

Aceste date arată un mediu economic stabil, dar cu potențial latent pentru dezvoltarea întreprinderilor mici, a meșteșugurilor locale și a lanțurilor scurte de aprovizionare.

Turismul – resursă emergentă pentru diversificare economică locală

Comuna Vințu de Jos beneficiază de un potențial turistic semnificativ, fundamentat pe diversitatea naturală și peisagistică a teritoriului, precum și pe apropierea de centre urbane majore precum Alba Iulia și Sebeș. Configurația geografică variată – de la lunca joasă a Mureșului până la dealurile înalte ale Vințului – oferă un cadru ideal pentru activități de recreere și agrement în aer liber. Relieful conferă perspective panoramice remarcabile asupra Văii Mureșului și a depresiunii Sebeșului, ceea ce face din această zonă o destinație atractivă pentru turismul de weekend și ecoturism.

Principalele atracții turistice:

1. **Castelul Martinuzzi**

Ruine ale unei fortărețe renascentiste ridicată în secolul al XV-lea–XVI, unde în 1551 a fost asasinat cardinalul George Martinuzzi. Considerat unul dintre primele edificii renascentiste din Transilvania, se află pe lista monumentelor istorice naționale (cod LMI: AB-II-m-B-00394) ([Wikipedia+1https://vintudejos.ro](https://vintudejos.ro).)

2. **Fosta mănăstire dominicană**

Sit istoric de interes în zona Vințu de Jos, cu vestigii care pot fi vizitate ca parte a patrimoniului local ([WikipediaDTR](#))

3. **Ruinele bisericii fortificate din Vurpăr** Ansamblu medieval situat în componenta comunală Vurpăr – o vestigie religioasă cu valoare culturală ([Wikipediahttps://vintudejos.ro.](https://vintudejos.ro))

4. **Monumentul Eroilor Români (Primul Război Mondial)**

Ridicat în 1920, situat în centrul localității, un obelisc de 4 m, decorat cu elemente militare (obuze și o acvilă din bronz) <https://vintudejos.ro/Wikipedia>.

5. **Biserici istorice și conace**

- **Biserica reformată (evangelică)**, stil gotic, originară din secolul XIII–XVII [https://vintudejos.ro/Obiective Turistice](https://vintudejos.ro/Obiective_Turistice).
- **Biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului”** – datând din secolul XVII <https://vintudejos.ro>. cod LMI AB-II-m-A-00396
- **Conacul Kendeffy–Horvath** (secolul XVII), o bijuterie de arhitectură civilă nobiliară <https://vintudejos.ro>. cod LMI AB-II-m-B-00398. Aici a funcționat

administrația Capitulului Bisericii romano- catolice de la Alba Iulia, din Vurpăr, clădirea fiind cunoscută și sub numele de „Pivnițele Farkaș”;

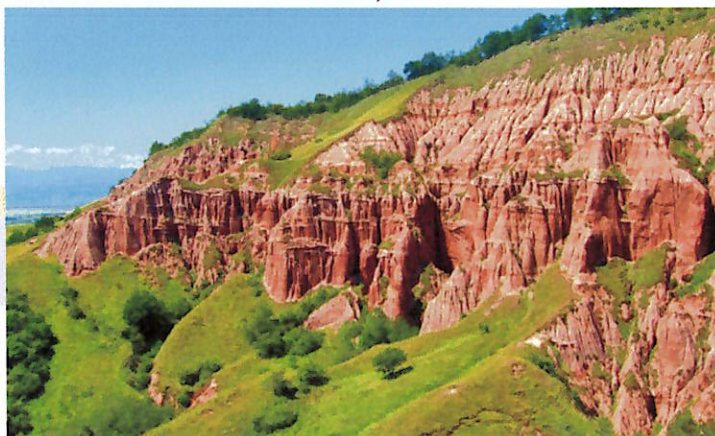
- **Cetatea medievală Zebernicului** – ruine situate în zona Valea Vințului, menționată documentar încă din anul 1248 [Wikipedia](#). cod LMI AB-I-s-B-00087.
6. Situl arheologic de la Vințu de Jos (Sibișeni) - "Deasupra satului". pe a doua terasă din stânga Mureșului, la cca. 1 km SV de gara Vințu de Jos, pe partea dreaptă a văii Profira. Este un sit complex, cu nivele de locuire de epocă neolitică, a bronzului, Hallstatt, romană și medieval timpurie.

Strategia locală subliniază că Vințu de Jos poate fi valorificat ca spațiu recreativ pentru locuitorii din municipiul Sebeș, dar și ca punct de atracție pentru turiștii interesați de patrimoniul istoric și de identitatea culturală a regiunii. Interesul pentru turismul cultural și de documentare este în creștere, datorită proximității față de municipiul Alba Iulia – un pol cultural major – și existenței unor obiective de patrimoniu în interiorul comunei, precum Biserica evanghelică fortificată, Castelul Martinuzzi sau Cetatea Zebernicului.

Context și abordare turistică

- **Poziționare strategică:** aproape de Sebeș și Alba Iulia, Vințu de Jos este ușor accesibil prin DN7 și DN1, dar și prin stația feroviară nod a liniilor 200 și 300 (fostă rută a Orient Express) <https://vintudejos.ro+1Wikipedia>.
- **Complement al turismului regional:** vizitatorii pot combina patrimoniul local (castel, biserici, monumente) cu atracții din apropiere, cum ar fi Râpa Roșie, Cetatea Călnic sau Mănăstirea Râmeț. **Patrimoniu istoric variat:** de la fortărețe renaștentiste la biserici medievale și monumente cu memorie colectivă.

38

În pofida acestui potențial, infrastructura turistică rămâne insuficient dezvoltată. Astfel, direcțiile strategice locale vizează:

- revitalizarea clădirilor cu valoare istorică,
- dezvoltarea unităților de cazare și alimentație,

- promovarea turismului activ (drumeții, tabere, vânătoare),
- precum și integrarea comunei într-un circuit turistic regional prin parteneriate cu agenții și operatori din Alba Iulia și Sebeș.²⁹

În concluzie, turismul poate deveni o componentă strategică de diversificare economică pentru comuna Vințu de Jos, în măsura în care resursele naturale, istorice și culturale vor fi valorificate într-un mod coerent și sustenabil, prin investiții publice și colaborări regionale.

Impact strategic

- **Infrastructura feroviară** (stație CFR și conectivitate) este un avantaj major pentru transport și comerț.
- **Diversitatea activităților** — de la agricultură la servicii și industrie ușoară — conferă o reziliență economică naturală.
- **Sectorul serviciilor** (gestionare deșeuri, retail farmaceutic, transport) contribuie semnificativ la economice locale.

Patrimoniul cultural-istoric

Unul dintre cei mai de seamă reprezentanții ai culturii din Transilvania, din sec. al XVII-lea a fost Ioan Zorba din Vinț (?-1689), preot, traducător și tipograf, care și-a adus o contribuție importantă la tipărirea unor cărți bisericești, precum cartea de predici Sicriul de aur, un Molitfelnic și un Ceaslov alături de alte cărți precum Rânduiala diaconstvelelor etc.

La zestrea culturală a localității și umanității totodată, au contribuit substanțial personalități precum exploratorul farmacist Carl Franz Binder (1824-1875), părintele Muzeului de Etnografie Universală din Sibiu, Castó János (1883-1913), botanist și ornitolog, baronul Zigmund Kemény (1814-1875), romancier și publicist, membru al Academiei Ungare, Szóts István (1912-1998) scenarist și regizor, pictorul Pataky László (1856-1912), pictorul Ghe. Suciu (1927), Aurel Șara (1950) profesor universitar doctor inginer, Nicolae Ițu (1929), profesor și scriitor, alți oameni de cultură, oameni politici și intelectuali de marcă .

Îndelungata istorie a locurilor și oamenilor de pe aceste meleaguri și-au găsit reflectarea în cadrul unor lucrări monografice, cuprinzătoare și bine documentate, publicate în ultimii ani. Acestea fac cinste comunității locale și oferă cercetătorilor interesați date importante, unele dintre ele inedite despre Vințu de Jos și oamenii săi²⁰

Totodată, comuna Vințu de Jos a fost inclusă, conform „Studiului de piață din domeniul turismului în județul Alba”, în cadrul zonei turistice nr. 6 – Alba Iulia, iar caracteristicile turistice relevante sunt localizarea și accesul, zona de dezvoltare menționată fiind situată în centrul județului, cu acces la A1 și drumul european E 81 (DN 1) și la rețeaua feroviara (Gara Vințu de Jos fiind unul dintre cele mai importante noduri feroviare ale țării). Cel mai

²⁹ Sursa: Idem 18

apropiat aeroport este Aeroportul Internațional Sibiu, la cca. 70 km de localitatea de reședință a comunei - Vințu de Jos.

Situația infrastructurii

- *Infrastructura turistică de cazare a zonei include atât teritoriul administrativ al comunei cu un Hotel de trei stele și o pensiune de trei margarete, cât și la infrastructura celor două municipii mărginașe; Alba Iulia și Sebeș, cu hoteluri și pensiuni urbane având clasificări de până la 4 stele respectiv 5 flori. Alba Iulia concentrează o parte importantă a capacității de cazare din județ, aici fiind amplasate 5 din cele 13 hoteluri.*
- *Infrastructura tehnică este bine dezvoltată existând rețele de utilități (apă curentă, canalizare, gaz natural) în majoritatea localităților*

Transport și infrastructură

- Zona beneficiază de **stație CFR importantă**, nod feroviar de conectare între Magistralele CFR 200 și 300 (prin linia 200A), inclusiv pe ruta fostului Orient Express.

3.3. Piața muncii – forță de muncă, șomaj, migrație

În municipiul Sebeș resursele de muncă sunt evaluate la un număr de circa 21.255 persoane, în scădere cu 6% față de 2010. Populația activă civilă a fost de 14.195 persoane, din care 13.961 ocupate, ceea ce reflectă o rată a ocupării ridicată și un șomaj redus (234 persoane, adică doar 1%).

Raportul de activitate – definit ca procent dintre populația activă și resursele de muncă – a fost de 67%. Cu toate acestea, provocările principale rămân: migrația tinerilor, scăderea ratei de înlocuire a forței de muncă și decalajul între cererea pieței muncii și oferta educațională.

Pentru comuna Vințu de Jos, datele privind ocuparea relevă un nivel scăzut de diversificare economică. Predominanța activităților agricole și lipsa oportunităților non-

agricole conduc la migrarea populației active către centre urbane, ceea ce accentuează depopularea satelor și îmbătrânirea forței de muncă.

Din punctul de vedere al numărului de angajați, la nivelul ZUF Sebeș se remarcă aceleași domenii economice principale ca și în cazul municipiului Sebeș care concentrează 94,08% din numărul de angajați de la nivelul ZUF Sebeș.

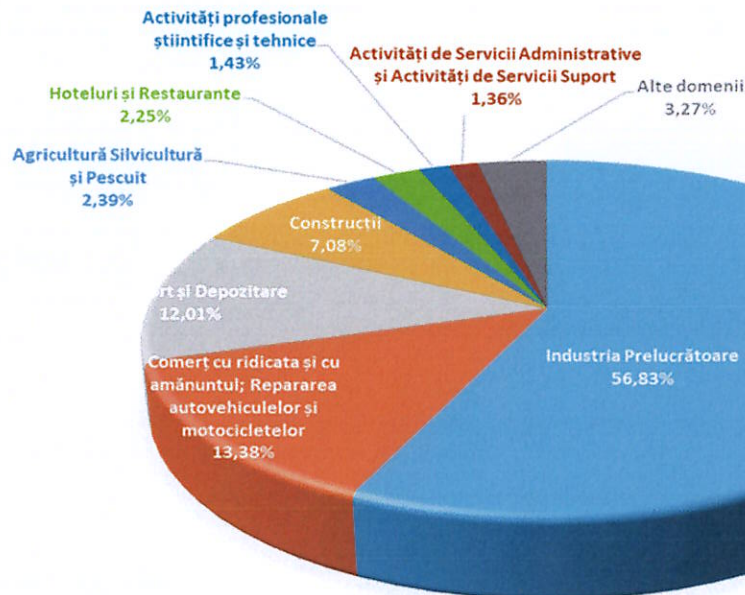

Fig 7 Distribuția numărului de angajați pe domenii de activitate, în ZUF Sebeș

3.4. Sinergii economice și provocări comune

Deși profilurile economice ale celor două localități sunt diferite, există puncte de convergență strategică. Municipiul Sebeș poate deveni un pol de atracție pentru forța de muncă inclusiv din comuna Vințu de Jos. Conectivitatea rutieră și feroviară, precum și existența unor politici de coeziune la nivelul GAL VA-VM și GAL Sebeș creează premisele pentru integrare economică funcțională.

Provocările comune includ: necesitatea adaptării forței de muncă la noile cerințe ale pieței, sprijinirea tinerilor antreprenori și stimularea formării profesionale, mai ales în zona învățământului tehnic și profesional, al învățământului dual, meșteșugurilor, a serviciilor rurale și a agroturismului. O abordare integrată în formularea politicilor de ocupare, investiții și educație poate contribui la echilibrarea economică a arealului Sebeș-Vințu de Jos. În ceea ce privește dezvoltarea complementarității economice municipiul Sebeș poate furniza locuri de muncă și infrastructură, iar comuna Vințu de Jos poate oferi mediu rezidențial, logistică și servicii conexe (ex.: hub de mici afaceri, logistică, turism rural).

Principalele conexiuni manifestate la nivelul teritoriului ITI Sebeș-Vințu de Jos:

1. Forța de muncă și migrația zilnică
 - o Aproximativ 300 de locuitori din Vințu de Jos fac naveta zilnic spre Sebeș pentru a lucra în fabricile și companiile din zonă (ex: Star Assembly – subsidiară Mercedes-Benz, Holzindustrie Schweighofer etc.).
 - o Sebeș funcționează ca un pol economic regional, atrăgând lucrători din satele și comunele din jur, inclusiv din Vințu de Jos.
2. Transport de mărfuri și logistică
 - o Proximitatea celor două localități și accesul la DN7, A1 și calea ferată leagă Sebeș și Vințu de Jos într-un sistem de circulație rutieră și feroviară eficient.
 - o Vințu de Jos are o gară importantă pe linia feroviară Brașov–Arad, ceea ce susține transportul de mărfuri și persoane în direcția Sebeșului.
3. Cooperare în agricultură și servicii
 - o Vințu de Jos are un caracter rural mai accentuat, cu activități agricole care pot susține parțial industria alimentară sau piața de desfacere din Sebeș.
 - o De asemenea, locuitorii din Vințu de Jos pot accesa servicii comerciale, bancare și administrative mai bine dezvoltate în Sebeș.

Legături sociale

1. Educație și sănătate
 - o Elevii cu domiciliul în comuna din Vințu de Jos învață la licee sau școli profesionale din Sebeș, preponderent la Liceul Tehnologic Sebeș, unitate școlară de învățământ tehnic care organizează și clase de învățământ dual în colaborare cu agenții economici relevanți din zonă.
 - o Accesul la spitale, clinici private sau cabinete medicale din Sebeș este o alternativă pentru locuitorii din Vințu de Jos.
2. Căsătorii și legături familiale
 - o Există căsătorii mixte și rude între familii din ambele localități, ceea ce contribuie la o rețea socială comună.
 - o Aceste legături facilitează schimburi culturale și mențin apropierea între comunități.
3. Evenimente culturale și religioase
 - o Locuitorii participă la târguri, festivaluri sau sărbători religioase organizate în cele două localități, susținând coeziunea regională.

Infrastructură comună și dezvoltare regională

- Proiectele de infrastructură (drumuri, rețele de utilități, fonduri europene) afectează ambele comunități și contribuie la modernizarea regiunii.
- Axa teritorială Sebeș –Vințu de Jos este o zonă aflată în expansiune economică și urbană.

4. Infrastructură, conectivitate și utilități

Infrastructura fizică și accesibilitatea constituie factori esențiali care susțin dezvoltarea economică, calitatea vieții și coeziunea teritorială în arealul Sebeș–Vințu de Jos, influențând direct mobilitatea populației, fluxurile economice și accesul la servicii publice. Așezarea strategică a celor două localități oferă avantaje clare în ceea ce privește conectivitatea regională și accesul la rețelele naționale de transport. Sebeș și Vințu de Jos sunt foarte bine interconectate atât rutier, cât și feroviar. Drumul național DN7 oferă o conexiune rapidă și eficientă, iar rețeaua CFR oferă opțiuni rapide și convenabile pentru navetiști sau cei care călătoresc în zonă.

4.1. Acces rutier, feroviar și conectivitate regională

Arealul Sebeș–Vințu de Jos este un punct de convergență strategică în rețeaua de transport regională și europeană, fiind traversat de Coridorul IV Pan-European (Sibiu–Sebeș–Deva), asigurat prin Autostrada A1, precum și de Autostrada A10 Sebeș–Turda, care conectează sudul Transilvaniei cu zona Cluj-Napoca și zona de nord-vest a țării.

Potrivit datelor din *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Sebeș 2021–2030*, Municipiul Sebeș beneficiază de o rețea densă de artere naționale (DN1, DN7, DN67 – Transalpina) și județene (DJ 106K, DJ104A etc.), care asigură conectivitatea rutieră excelentă spre toate direcțiile. De asemenea, infrastructura feroviară este reprezentată prin Magistrala CFR 200, cu două stații (Gara Sebeș și Halta Răhău) funcționale. Pe scară

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

națională, circulația feroviară a cunoscut o decădere aproape constantă în ultimii 15 ani, având ca rezultat reducerea volumului de transport feroviar, în favoarea transportului rutier.

În ceea ce privește infrastructura rutieră, SIDU Sebeș indică faptul că lungimea totală a străzilor urbane din municipiu este de 116 km, dintre care 74 km sunt modernizați – reprezentând o creștere de 23,33% față de anul 2010. În ultimii ani, s-au finalizat investiții majore în modernizarea unor artere importante: străzile Crișan, Ulița de Mijloc și Ulița de Sus din Lancrăm, precum și Mihai Eminescu din Petrești, lucrări în valoare totală de 4.773.419,71 lei. Alte proiecte finalizate 100% includ străzile Unirii și Grădinilor (2.420.779,01 lei) și modernizarea iluminatului public pe străzile Fântâna de Aur, 8 Martie, Aurel Vlaicu etc.

Transportul public este organizat atât în interiorul municipiului, cât și la nivelul ZUF. În interiorul orașului, SC Livio Dario SRL operează trei trasee regulate (Sebeș–Răhău, Sebeș–Petrești, Sebeș–Lancrăm). În completare, pentru localitățile din ZUF există o rețea densă de transport interurban, cu curse zilnice spre comune precum Călnic (10 curse/zi), Daia Română (19 curse/zi), Săsciori (19 curse/zi), Cut (8 curse/zi) și altele.

Serviciul Public Local – TRANSPORT PUBLIC SEBEȘ S.R.L. înființată pe 15 septembrie 2022, această companie are codul CAEN 4931, dedicat transporturilor urbane, suburbane și metropolitane de călători. Este societatea (companie municipală) creată pentru a asigura transportul local în Sebeș — parte din eforturile administrației locale – va opera în curând transportul public de persoane cu ajutorul unei flote de autobuze electrice și opt trasee urbane. Mijloacele de transport ecologice au fost achiziționate prin proiecte cu finanțare europeană nerambursabilă, atât prin PNRR cât și prin Programul Regiunea Centru 2021-2027.

44

Acest demers este parte a SIDU Sebeș care și-a propus dezvoltarea unui sistem de transport public regional modern, bazat pe autobuze electrice. În paralel, se prevede introducerea de servicii de tip School Bus în comunele rurale și amenajarea de piste de biciclete, în vederea creșterii mobilității și reducerii poluării în zona Sebeș.³⁰

Autogara Sebeș – hub pentru transport interurban. SPAP Sebeș (Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului) administrează autogara locală, situată pe str. Vânători nr. 28, oferind porți dedicate pentru transportatori autorizați și spații de așteptare pentru călători. Din autogară pleacă curse regulate operate de diferite companii private (autocari, microbuze)

Tabel 8 Transport public

³⁰ Sursa: SIDU Sebeș, 2021-2030

Asociația de Dezvoltare
Intercomunitară
ITI Sebeș – Vințu de Jos

Tip serviciu	Operator/Organism	Detalii principale
Transport urban/suburban	Transport Public Sebeș S.R.L.	Societate locală (2022), CAEN 4931, planuri pentru flotă electrică și 8 trasee
Autogară interurbană	SPAP Sebeș (autogara municipiului)	Hub operat de administrație locală; oferă infrastructură pentru transportatori
Transport interurban privat	Diverse companii locale (cursa spre Sibiu etc.)	Operează rute regulate, prelungite spre orașe precum Sibiu, Timișoara, Deva etc.

Aceste măsuri integrează coerent rețeaua de mobilitate urbană cu dezvoltarea spațiului periurban, consolidând astfel rolul Sebeșului ca pol de dezvoltare regională și centru de coordonare teritorială. Inițiativele de modernizare a infrastructurii, interconectivitatea funcțională și diversificarea opțiunilor de mobilitate sunt elemente esențiale în atingerea obiectivului strategic de dezvoltare echilibrată a întregii zone funcționale.

Transportul public din zona Sebeș este în plină dezvoltare: apariția unui operator local dedicat transportului urban subliniază o tranziție spre mobilitate modernă (autobuze electrice, trasee interne). Totodată, legăturile interurbane sunt susținute printr-o rețea solidă de companii private, facilitate de autogara din Sebeș administrată de SPAP.

Interconectivitatea comunei Vințu de Jos cu rețelele regionale de transport și cu centrul urban Sebeș este bine conturată și sprijină o integrare funcțională. Potrivit *Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028*, localitatea este poziționată strategic la intersecția unor axe rutiere și feroviare majore. Ea se află pe Drumul Național DN7 (E68), respectiv la 15 km de Alba Iulia și 10 km de Sebeș, ceea ce permite o mobilitate rapidă spre cele două orașe cu rol polarizator.

Totodată, comuna este străbătută de autostrada A1, care tranzitează partea sudică a teritoriului administrativ, făcând legătura între Sibiu și Deva. Accesul este completat de drumurile județene DJ107A, DJ107C, DJ705B și DJ705C, care conectează localitatea cu comunele Blandiana, Pianu, respectiv cu zonele rurale învecinate și cu Municipiul Alba Iulia.

Din punct de vedere feroviar, gara Vințu de Jos este un nod de importanță regională. Aici se intersectează magistrala CFR 200 (Arad–Sibiu) cu linia 200A, ceea ce asigură legături directe și rapide spre Alba Iulia, Orăștie și Sebeș, dar și conexiuni extinse către Brașov, Timișoara sau București, prin rețeaua națională de cale ferată. De exemplu, durata de

călătorie cu trenul până la Alba Iulia este de aproximativ 27 de minute, iar până la Sebeș circa 15 minute.

Transportul în comun în interiorul comunei este asigurat prin linii de autobuze și microbuze prevăzute cu stații, completate de accesul direct la rețeaua feroviară. Din perspectiva dezvoltării durabile, strategia prevede achiziția unui microbuz electric sau cu hidrogen pentru transport comunitar, destinat inclusiv persoanelor cu dizabilități, investiție estimată la 175.000 euro pentru perioada 2023–2024.

În ceea ce privește infrastructura rutieră internă, comuna dispune de o rețea totală de 226,46 km, însă doar 12,69 km sunt asfaltați, restul fiind acoperiți cu piatră (12,80 km), pământ (6,36 km) sau combinații ale acestora. Acest lucru determină dificultăți în accesibilitatea localităților componente, în special a celor de pe dealurile Vințului. Ca răspuns, administrația locală a prevăzut în strategia 2023–2028 proiecte pentru modernizarea drumurilor agricole și comunale, menite să crească mobilitatea internă și accesul la serviciile publice.

Pe ansamblu, poziționarea geografică, intersecția rutieră și feroviară, precum și proiectele de mobilitate locală propuse în SDL transformă comuna Vințu de Jos într-un punct de acces important în rețeaua teritorială a județului Alba și o pun într-o relație funcțională directă cu Sebeș și Alba Iulia. Aceste condiții creează premisele unei conectivități competitive, cu potențial de atracție pentru populație și investiții, mai ales în contextul dezvoltării regionale sustenabile.

Accesul la Aeroportul Internațional Sibiu se realizează în aproximativ 30 de minute, prin intermediul Autostrăzii A10, ceea ce întărește profilul de localități periferic-urbane bine conectate.

Tabel 9 Transport -infrastructură *Interconectivitate Sebeș și Vințu de Jos*

Indicatori	Municipiul Sebeș	Comuna Vințu de Jos
Poziționare geografică	Nod regional central în județul Alba	Poziție periferic-urbană între Sebeș și Alba Iulia
Legături rutiere majore	DN1, DN7, DN67C; DJ106K	DN7, DJ107A, DJ107C, DJ705B, DJ705C
Legături feroviare	Magistrala CFR 200 (stații Sebeș, Răhău)	Gara nod major: magistralele CFR 200 și 200A
Acces la autostrăzi	Intersecție A1 & A10 (Coridor IV Pan-European)	Traversată de A1 (fără nod de acces direct în comună)
Transport public local	3 trasee regulate operate de SC Livio Dario SRL	Autobuze locale + acces direct la transport feroviar
Durată acces Alba Iulia / Sebeș	15–20 min către Alba Iulia	10 km până la Sebeș, 15 km până la Alba Iulia
Stare infrastructură rutieră internă	116 km drumuri orășenești, 74 km	226,46 km total, doar 12,69 km asfaltați

	modernizate (2020) la care se adaugă lungimea drumurilor comunale de 163,2 km	
Proiecte viitoare pentru mobilitate	Autobuze electrice pentru ZUF, piste biciclete, School Bus	Microbuz electric, modernizare drumuri agricole și comunale

Sursa: Date prelucrare autor

Conexiunea infrastructurală între Sebeș și Vințu de Jos este constituită din următoarele elemente principale:

1. Căi ferate

- Există un tronson modernizat al magistralei feroviare din zona Sebeș – Vințu de Jos, parte a Coridorului IV Pan European, care prevede viteze de până la 160 km/h, cu lucrări de reabilitare precum poduri, ziduri de sprijin și aliniamente geometrice adaptate pentru circulație modernă.

- De asemenea, se află în derulare un studiu de fezabilitate (SF) pentru electrificarea liniei ferate între Podu Olt, Sibiu și Vințu de Jos – aceasta ar presupune modernizarea și eficientizarea transportului feroviar în zonă.

- Totuși, linia ferată Sibiu – Vințu de Jos este încă neelectrificată și în curs de modernizare, ceea ce limitează fluxul de persoane și mărfuri pe această rută.

47

2. Rețea rutieră / Autostrăzi

- În zona Sebeș–Vințu de Jos, autostrada A10 (Sebeș – Turda) reprezintă un acces rapid spre A1 și, implicit, către vestul Europei. Aceasta este complet operațională și permite circulație facilă între Sebeș, Alba Iulia, Aiud și Turda.

- Totuși, Vințu de Jos nu are o legătură rutieră directă cu autostrada — accesul se face prin drumuri județene (de ex. DJ106G, DJ106E, DJ106T/B) și DN1/7.

3. Terminal intermodal

- În plan se află dezvoltarea unui terminal intermodal în județul Alba, amplasat în zona Sebeș–Vințu de Jos. Datorită proximității față de nodurile rutiere A1–A10 și gara Vințu de Jos, această zonă este ideală pentru dezvoltarea unui terminal destinat transportului combinat de marfă (rutier + feroviar).

În conformitate cu Secțiunile Planului de Amenajare a Teritoriului Național, pentru teritoriul administrativ al comunei Vințu de Jos nu sunt incluse o serie de obiective de interes național privind dezvoltarea. Potrivit documentului amintit cât și al Master Planului privind Transporturile, ultima variantă, teritoriul administrativ al comunei se găsește pe traseul principalei magistrale de transport (TEN-T), prin autostrada A2 și rețeaua de cale ferată TEN-T - București – Pitești – Rm. Vâlcea – Sibiu – Vințu de Jos. Pentru rețeaua de cale ferată, Vințu

de Jos reprezintă un punct nodal major, care leagă actualele magistrale CFR 200 și 300. Potrivit Master Plan General de Transport „*Cel mai mare flux de containere de pe trenurile operate de CFR Marfă este către și de la Vințu de Jos*”. Mai menționăm faptul că recent s-au încheiat lucrările de modernizarea infrastructurii de transport feroviar, pe sectorul Coșlariu – Vințu de Jos – Simeria, în vederea atingerii unei viteze medii de 160 km/oră.

Teritoriul administrativ al comunei Vințu de Jos, a fost inclus în proiecte majore executate la nivel național, privind infrastructura, precum:

- Autostrada A1, Arad – Timișoara – Deva - Sibiu, tronsoanele Deva - Vințu de Jos - Sibiu, fiind printre primele date în folosință. Nu putem omite faptul că în zona Sebeș – Vințu de Jos există două noduri importante de transport auto, dintre care cel de la Vințu de Jos conectează direct localitatea Vințu de Jos la această importantă magistrală de transport.
- Modernizarea infrastructurii de transport feroviar, pe traseul Coridorului IV paneuropean, sectorul Coșlariu – Vințu de Jos – Simeria. În același context mai menționăm modernizarea gării de la Vințu de Jos, în cadrul programului de modernizare și reabilitare a stațiilor de cale ferată din România

Conform Strategiei de dezvoltare spațială a Vințu de Jos se dorește dezvoltarea integrată a infrastructurii de transport județean și local prin creșterea capacității operaționale a transportului public, cu grad redus de poluare. În plan local acest obiectiv implică modernizarea drumurilor județene 107 A și 107 C, în cadrul Asociației Intercomunitare de Dezvoltare Alba Iulia, precum și modernizarea DJ 705 C, care ar îmbunătăți semnificativ legăturile cu satele componente (Valea Vințului, Mătăcina, Gura Cuțului, Lazuri, Inuri), inclusiv cu satele din Valea Ampoiului, prin Poiana Ampoiului, comuna Meteș. De asemenea, este necesară extinderea infrastructurii pentru utilizarea pe scară largă a mijloacelor de transport nepoluant, în primul rând a pistelor de biciclete, dar și înființarea unor stații de alimentare cu energie electrică a autoturismelor.

48

4.2. Infrastructură tehnico-edilitară și servicii publice

Municipiul Sebeș

În județul Alba, serviciul de alimentare cu apă și canalizare este asigurat în mare parte de SC APA CTTA SA Alba, care deține licență de operare ANRSC și Autorizațiile de Mediu și de Gospodărire a Apelor, iar restul localităților sunt alimentate cu apă prin sistem propriu. Același operator asigură serviciile de alimentare cu apă și canalizare în UAT-urile din Zona Urbană Funcțională Sebeș.

Municipiul Sebeș dispune de o infrastructură edilitară extinsă și modernizată, care acoperă majoritatea nevoilor urbane în ceea ce privește rețelele de apă, canalizare, gaze naturale, electricitate și comunicații digitale. Potrivit datelor din SIDU Sebeș 2021-2030,

rețeaua de distribuție a apei măsoară 102 km și este gestionată de SC APA CTTA SA Alba, asigurând o capacitate de 99.700 m³/zi. Rețeaua de canalizare atinge 86,4 km, fiind extinsă semnificativ în ultimii ani, inclusiv în satele aparținătoare.

Rețeaua de gaze naturale se întinde pe 108,3 km, cu planuri de extindere în localitatea Răhău. Rețeaua electrică acoperă complet municipiul și este susținută de investiții în energie regenerabilă, inclusiv instalații cu panouri fotovoltaice și biomasă în ZUF. În paralel, Sebeș beneficiază de sistem de iluminat public modernizat, pe bază de LED, precum și de acoperire digitală cu internet de bandă largă, inclusiv prin rețeaua WiFi4EU în puncte publice din Sebeș, Petrești, Lancrăm și Răhău.

Pe lângă utilitățile de bază, orașul a înregistrat progrese în eficiența energetică, gestionarea deșeurilor și mobilitate urbană sustenabilă. Un exemplu relevant este extinderea suprafețelor verzi, care însumează 93 ha (28,5 m²/locuitor), peste media recomandată la nivel european.³¹

Comuna Vințu de Jos

Comuna Vințu de Jos se află într-un proces amplu de modernizare a infrastructurii tehnico-edilitare, element esențial pentru creșterea calității vieții și susținerea unei dezvoltări teritoriale sustenabile. Potrivit *Strategiei de Dezvoltare Locală 2023–2028*, obiectivul central este realizarea unei infrastructuri moderne și extinse, capabilă să asigure condiții decente de locuire și servicii publice eficiente pentru toate cele 18 localități componente.

În ceea ce privește rețelele de bază, comuna este complet electrificată, cu alimentare realizată din posturi de transformare aeriene. Rețeaua de electricitate este în proces de extindere și modernizare, incluzând înlocuirea cablurilor de medie tensiune și dezvoltarea unor sisteme inteligente de distribuție, cu implementare preconizată în perioada 2024–2028.

³¹ Sursa: SIDU Sebeș, 2021-2030

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

POAT
PLANURILE DEVIN REALITATE

În domeniul alimentării cu apă și canalizare, provocările sunt semnificative. Rețeaua existentă este incompletă, iar multe sate folosesc încă sisteme individuale (fântâni și izvoare). Prin Programul Național „Anghel Saligny” și alte surse de finanțare, au fost demarate proiecte de modernizare a stației de epurare și de extindere a rețelei de apă uzată în localități precum Mereteu, Valea Goblii, Vurpăr și Pârăul lui Mihai. De asemenea, se pregătește un proiect de racordare a gospodăriilor cu venituri reduse la rețelele de apă și canalizare, finanțat prin PNRR.

Rețeaua de gaze naturale nu acoperă întreaga comună, însă sunt planificate lucrări de extindere pentru construirea unei rețele inteligente de distribuție, incluzând bransamente până la limita proprietății publice, cu implementare între 2024 și 2028.

În privința iluminatului public, acesta a fost modernizat în anul 2018, însă sunt încă necesare intervenții pentru completarea și eficientizarea sistemului în toate satele. Se iau în considerare soluții de tip LED și sisteme inteligente de management energetic.

De asemenea, comuna se confruntă cu provocări în ceea ce privește starea tehnică a drumurilor, canalizarea parțială a apelor pluviale și lipsa unor sisteme unitare de salubritate și gestionare a deșeurilor în unele zone. Serviciul de salubritate este însă operațional prin ADI Salubris Alba.

În concluzie, infrastructura tehnico-edilitară a comunei Vințu de Jos reflectă un stadiu de tranziție: între nevoile mari de modernizare și un portofoliu de proiecte în curs de implementare, cu sprijin guvernamental și european. Investițiile planificate în alimentarea cu apă, energie, gaze, digitalizare și transport local au potențialul de a corecta dezechilibrele majore și de a susține un standard de viață echitabil în întreg teritoriul administrativ.

4.3. Calitatea locuirii și dezvoltarea urban-rurală echilibrată

Calitatea locuirii nu înseamnă doar existența unui adăpost, ci un ansamblu de condiții care influențează viața socială, economică și sănătatea oamenilor:

- Condiții de locuire: locuințe sigure, accesibile financiar, eficiente energetic, cu dotări moderne (apă, canalizare, electricitate, internet).
- Spații verzi și mediu sănătos: acces la parcuri, aer curat, gestionarea deșeurilor.
- Accesibilitate: apropierea de transport public, locuri de muncă, educație, servicii medicale și culturale.
- Integritate socială: cartiere mixte, fără segregare socio-economică.
- Rezistență și sustenabilitate: locuințe adaptate schimbărilor climatice și cu impact redus asupra mediului.

Conform recensământului din 2021, la nivelul județului Alba sunt prezentate cifre aferente localităților, inclusiv Sebeș. În cazul municipiului Sebeș, numărul locuințelor este de 11.623, din care 11.590 sunt locuințe rezidențiale

Parcuri și zone de agrement

Standardele referitoare la suprafața aferentă spațiilor verzi prevăd obligația autorităților publice locale de a asigura o suprafață de minim 26 m² spații verzi/ cap de locuitor³². În categoria spațiilor verzi se încadrează atât spațiile verzi publice cu acces delimitat (parcuri, grădini, scuaruri, fâșii plantate), cât și spații verzi publice de folosință specializată (grădini botanice și zoologice, muzee în aer liber etc.), spații verzi pentru agrement, pentru protecția lacurilor și cursurilor de apă, păduri de agrement, pepiniere și sere.

În municipiul Sebeș, spațiile verzi ocupă o suprafață de 93 ha³³, ceea ce înseamnă 28,5 m² spații verzi/ cap de locuitor, depășind cu aproximativ 2,5 m² standardele privind protecția mediului. La nivelul județului Alba suprafața spațiilor verzi este mult sub standardele impuse (11,11m² spații verzi/ cap de locuitor).

Având în vedere suprafața de spațiu verde, municipiul Sebeș se bucură de o serie de avantaje cum ar fi: calitatea aerului este îmbunătățită, încălzirea produsă de suprafețele pavate sau asfalt este diminuată, poluarea este redusă, dioxidul de carbon produs de majoritatea agenților economici și de transport este consumat de zona verde, volumul de oxigen din aer este crescut, acumularea de căldură este atenuată.

Principalele parcuri publice, cu acces nelimitat, amenajate de la nivelul municipiului sunt:

- Parcul Primăriei;

³² Sursa: OUG 114/2007 pentru modificarea și completarea OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului

³³ Sursa: Registrul stațiilor verzi

- Parcul Tineretului;
- Parcul Arini.

Parcul Arini este obiectul unui amplu proiect de reabilitare și modernizare cu finanțare nerambursabilă europeană prin Programul Regiunea Centru 2021-2027 care urmărește, printre altele, amenajarea unor alei ecologice, alveole pentru picnic și relaxare, spații dedicate animalelor, loc de joacă pentru copii și spațiu dotat cu aparate de fitness, platforme de belvedere, zone food-court, pavilion pentru șah, piste de biciclete, realizarea unui skate parc, a unui amfiteatru și amenajarea de cursuri de apă cu cascade și podețe.

Analizând evoluția suprafețelor locuibile la nivelul municipiului Sebeș, se observă o creștere a acestora pe intervalul 2010-2024, mai ales pe sectorul de proprietăți private. Această situație relevă faptul că populația este interesată de achiziționarea/construirea unei proprietăți cu un spațiu cât mai mare de locuit pentru asigurarea condițiilor de confort.

Referitor la evoluția suprafeței locuibile la nivelul spațiului rural din zona Sebeș-Vințu de Jos, în ultimii 10 ani, se observă o extindere a acesteia, astfel, în 2024 aceasta a crescut cu 25,83% față de anul 2010 și cu 2,45% față de anul 2014. De asemenea, suprafața totală locuibilă reprezintă, la nivelul anului 2019, 13,91% din totalul județului Alba.

Analiza comparativă a municipiului Sebeș și a comunei Vințu de Jos evidențiază o diferență structurală profundă în ceea ce privește condițiile de locuire și nivelul de echipare teritorială. Sebeșul, ca pol urban regional, beneficiază de o infrastructură edilitară completă, un fond locativ modernizat și servicii publice bine organizate. Reabilitările energetice, extinderea suprafețelor verzi (93 ha) și proiectele de mobilitate urbană (autobuze electrice, piste de biciclete) contribuie la un standard ridicat al calității vieții și la un mediu urban sustenabil.

În schimb, comuna Vințu de Jos reflectă caracteristici rurale dispersate, cu 65% din populație concentrată în centrul de comună și 35% în cele 17 sate periferice, unde accesul la utilități și servicii este limitat. În multe dintre aceste sate, canalizarea, alimentarea cu apă sau iluminatul public sunt încă insuficient dezvoltate. Această fragmentare spațială generează vulnerabilități sociale și presiuni pe infrastructura existentă.

Cu toate acestea, ambele documente strategice – SIDU Sebeș și SDL Vințu de Jos – converg în identificarea unui obiectiv comun: **asigurarea unei dezvoltări urban-rurale echilibrate**, prin investiții direcționate, extinderea rețelelor edilitare în zonele defavorizate și conectarea funcțională a satelor la rețeaua de servicii și mobilitate a orașului. În cazul Vințului de Jos, extinderea canalizării, reabilitarea drumurilor comunale și introducerea de soluții moderne de transport public (inclusiv microbuz electric) sunt pași concreți în această direcție.

Astfel, pentru ca locuirea să devină echitabilă în întregul areal, este esențială implementarea integrată a proiectelor edilitare și de mobilitate, reducerea decalajelor de acces la utilități și consolidarea parteneriatului urban-rural în cadrul zonei funcționale

Sebeș-Vințu de Jos. Această abordare susține nu doar convergența teritorială, ci și o mai bună coeziune socială și demografică la nivel local.

Analizând situația în zonele menționate putem observa dezechilibre urban-rural notabile:

- Urban: concentrarea locurilor de muncă, a infrastructurii și a serviciilor; dar și probleme precum aglomerația, poluarea, costuri ridicate ale locuințelor.
- Rural: liniște, spațiu, comunități tradiționale; dar și lipsă de investiții, infrastructură deficitară, migrație a tinerilor.

Pentru reducerea acestor decalaje sunt importante:

- **Investițiile în infrastructură:** drumuri, transport public, rețele de apă, canalizare, internet de mare viteză.
- **Dezvoltare economică locală:** sprijin pentru sectorul IMM, agricultură sustenabilă, turism rural, meșteșuguri și antreprenariat.
- **Locuire de calitate:** programe pentru reabilitarea locuințelor, eficiență energetică, soluții de locuire accesibilă.
- **Conectivitate urban-rurală:** servicii comune (transport public, zone logistice, învățământ și servicii sociale comune), mobilitate fluidă.
- **Politici publice integrate:** dezvoltare urbană sau rurală prin strategii microregionale care pun accent pe complementaritate.
- **Digitalizare și servicii online:** educație la distanță, telemedicină, administrație electronică.

5. Servicii publice și calitatea vieții

5.1 Educație – infrastructură și resurse de educație

Dezvoltarea durabilă are la bază educația, ca factor esențial pentru a asigura funcționarea adecvată a societății. Educația trebuie privită atât sub aspectul relevanței pe care o are în pregătirea forței de muncă, dar mai ales ca un proces continuu prin care se pregătesc generațiile tinere pentru provocările viitoare.

Municipiul Sebeș dispune de o rețea educațională complexă și diversificată, care acoperă toate nivelurile de învățământ: preșcolar, primar, gimnazial, liceal, profesional, dual, postliceal și seral. Oferta educațională este structurată astfel încât să răspundă cererii pieței muncii și să ofere elevilor posibilități reale de integrare profesională, incluzând domenii precum mecatronică, automatizări, industrie alimentară, pielărie, construcții, turism și servicii.³⁴

³⁴ Sursa: SIDU Sebeș 2021-2030

Dacă în cazul mediului rural există unități școlare care asigură maxim nivelul de învățământ gimnazial, la nivelul municipiului Sebeș sistemul de învățământ preuniversitar reunește 4 unități liceale, dar și o școală postliceală: Colegiul Național „Lucian Blaga”, Liceul cu program sportiv „Florin Fleșeriu”, Liceul Tehnologic Sebeș, Liceul German Sebeș, Școala Postliceală „Henri Coandă”³⁵. Pe lângă rolul său educativ, Liceul German contribuie la conservarea și promovarea identității culturale germane în regiune, în contextul unei comunități istorice a sașilor transilvăneni. Potrivit *Analizei socio-economice a județului Alba*, în anul școlar 2022/2023, județul Alba înregistra 279 de elevi înscriși în unități cu predare în limba germană, iar numărul celor de la grădiniță a crescut cu 88% față de 2012 – o parte relevantă din acest segment provenind din Sebeș.³⁶

Liceul Tehnologic din Sebeș a beneficiat de o investiție semnificativă în domeniul educațional, concretizată prin construirea unei noi clădiri moderne, finalizată în anul 2024. Această investiție se înscrie într-un proiect educațional amplu, menit să îmbunătățească infrastructura școlară din municipiu. **Valoare totală:** aproximativ 60,9 milioane lei. **Fonduri europene:** cu finanțare nerambursabilă europeană prin Programul Regiunea Centru 2021-2027, peste 27 milioane lei, durata proiectului: 25 luni (2023–2026), clădirea este destinată să găzduiască până la 900 de elevi. Această investiție reprezintă una dintre cele mai importante realizări ale Sebeșului în domeniul educației, având un impact semnificativ asupra elevilor și cadrelor didactice. Noua clădire oferă un mediu propice pentru învățământul tehnologic și dual, facilitând accesul la educație de calitate și pregătirea elevilor pentru piața muncii.

Potrivit *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030*, în anul școlar 2019–2020, învățământul liceal număra 1.457 de elevi, iar învățământul gimnazial 1.157 de elevi. În ciuda unui trend general de scădere a populației școlare, învățământul profesional a înregistrat o creștere remarcabilă: +225% între 2010 și 2019, cu o majorare de 44,30% numai între 2019 și 2020. Această dinamică reflectă adaptarea ofertei educaționale la nevoile industriei locale, în special în contextul cererii ridicate de personal calificat în zonele industriale și logistice ale orașului.

Tabel 10 Situație elevi

³⁵ Sursa: *Idem*

³⁶ Sursa: *Analiza socio economică și demografică a județului Alba, Secțiunea 1. Profil socio-demografic/ Comunitatea*

Niveluri de educație	Ani										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Copii înscriși în grădinițe	1.101	1.119	886	850	876	819	793	811	828	760	1.161
Elevi înscriși în învățământul primar (inclusiv învățământul special)	1.275	1.268	1.491	1.556	1.528	1.530	1.480	1.510	1.496	1.442	1.394
Elevi înscriși în învățământul gimnazial (inclusiv învățământul special)	1.333	1.293	1.261	1.247	1.173	1.190	1.203	1.181	1.179	1.167	1.157
Elevi înscriși în învățământul liceal	1.951	2.005	1.797	1.699	1.568	1.463	1.451	1.411	1.428	1.419	1.457
Elevi înscriși în învățământul profesional	132	61	131	153	290	345	342	318	280	298	430
Total	5.792	5.746	5.566	5.505	5.435	5.347	5.269	5.231	5.211	5.086	5.599

De asemenea, dacă raportăm numărul persoanelor școlare înregistrat la nivelul anului 2020 la cel înregistrat în anul 2019, se observă o creștere în totalul populației școlare cu 10,09%, cele mai semnificative creșteri fiind în cazul copiilor înscriși la grădinițe (52,76%) și în cazul elevilor din învățământul profesional (44,30%). Totodată, același raport arată că numărul elevilor din ciclul primar a scăzut cu 3,33%, iar cel al elevilor din ciclul gimnazial, cu 0,86%.

Municipiul Sebeș a investit semnificativ în dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru preșcolari, inaugurând recent două noi unități: Grădinița și Creșa „Copiii Voinici” în cartierul Valea Frumoasei și o creșă modernă în Parcul Arini. La nivelul municipiului Sebeș funcționează de asemenea : Grădinița „Heidi” Sebeș, Grădinița „Mirela” Sebeș, Grădinița „Sfântul Nicolae” Sebeș.

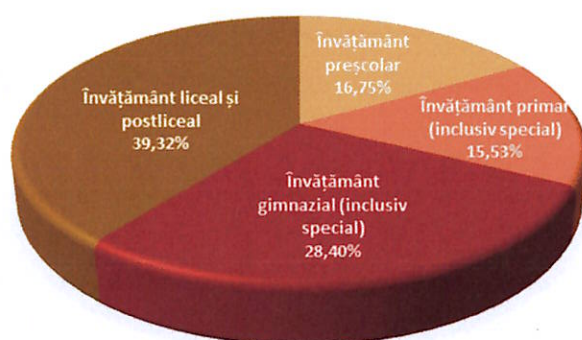

Fig 8. Repartiția cadrelor didactice pe forme de învățământ

Efectivele de cadre didactice de la nivelul municipiului Sebeș, din anul 2020, acoperă un raport de aproximativ 14 elevi la un cadru didactic. În cadrul județului Alba raportul este de 16 elevi la un cadru didactic.

Abandonul școlar a cunoscut o scădere semnificativă: în anul școlar 2015–2016 au fost înregistrate 29 de cazuri, în timp ce în 2019–2020 numărul acestora a scăzut la 11, fiind însoțit de 32 de cazuri de retragere și 2 cazuri de exmatriculare. Această evoluție se datorează, în parte, măsurilor de sprijin pentru elevi și familiile acestora – burse, transport gratuit și programe de orientare școlară și profesională – menționate în Axa specifică 8.2 a SIDU, care vizează Creșterea nivelului de calitate în educație și stimularea performanței școlare.

Tabel 11 Evoluția abandonului școlar, în perioada 2015 – 2020

LOCALITATE	SITUAȚIE	AN ȘCOLAR 2015-2016	AN ȘCOLAR 2016-2017	AN ȘCOLAR 2017-2018	AN ȘCOLAR 2018-2019	AN ȘCOLAR 2019-2020
SEBEȘ		Număr elevi				
	abandon	29	0	0	23	11
	retragere	9	11	6	16	32
	exmatriculați absențe	0	13	5	1	2

În comuna Vințu de Jos, rețeaua educațională este structurată în jurul **Școlii Gimnaziale „Iuliu Maniu”**, care funcționează cu două corpuri de clădire – unul istoric, conacul Rheday (construit în 1860), și un corp modern ridicat în 2004. Conform *Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028*, școala are în subordine și alte unități educaționale din satele aparținătoare: școli primare în Valea Vințului și Vurpăr, precum și grădinițe cu program normal în Vințu de Jos, Vurpăr, Sibişeni, Mereteu și Valea Vințului.

Tabel 11 Situație număr elevi Vințu de Jos

Unitate invatamant	AR/PJ	Localitate	Nr. Clase/Grupe	Nr. Elevi
--------------------	-------	------------	-----------------	-----------

Scoala gimnaziala "Iuliu Maniu"	PJ	Vintu de Jos	25	485
Gradinita cu program normal Valea Vintului	AR	Valea Vintului		60

Resursa umană a școlii este bine structurată: 17 profesori, 11 învățători, 7 educatoare, 3 cadre auxiliare și 8 angajați personal nedidactic. Cadrele didactice sunt descrise ca fiind bine pregătite, cu experiență în management educațional și utilizarea tehnologiei.

În ceea ce privește infrastructura, strategia prevede investiții în eficientizarea energetică a clădirilor școlare, modernizarea sistemelor de încălzire și iluminat, dotarea cu aparatură TIC și mobilier nou. Sunt prevăzute și măsuri de extindere și reabilitare a școlii gimnaziale, cu finanțare propusă prin Programul Național de Investiții derulat de Compania Națională de Investiții cu o valoare estimată a proiectului de 9,465,518.93 lei.

Pentru reducerea abandonului școlar, autoritatea locală implementează un program susținut de Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială, care prevede distribuirea de tichete educaționale pentru elevii din familii vulnerabile, precum și rechizite și vestimentație școlară. Măsurile se adresează în special elevilor din familii cu venituri reduse și celor de etnie romă, cu scopul integrării acestora în învățământul preșcolar, primar și gimnazial.

Totodată, este planificată construirea unei noi unități de învățământ care să deservească elevii din comună, în special pentru nivelurile antepreșcolar și preșcolar, în vederea creșterii participării timpurii în sistemul educațional. Această investiție se va desfășura în perioada 2024–2027 și va fi finanțată din fonduri europene, prin Programul Educație și Ocupare și prin Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.³⁷

Prin urmare, sistemul educațional din Vințu de Jos, deși localizat într-o comună rurală, beneficiază de o structură funcțională și de inițiative clare de modernizare și incluziune, care vizează nu doar reducerea decalajelor față de mediul urban, ci și formarea unei generații integrate în societate și adaptate cerințelor actuale ale pieței muncii.

5.2 Sănătate – infrastructură și acces la servicii medicale

Municipiul Sebeș beneficiază de o infrastructură medicală solidă, având un singur spital public, Spitalul Municipal Sebeș, dotat cu ambulatoriu integrat și o varietate de

³⁷ Sursa: Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028

servicii conexe. Conform *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană Sebeș 2021–2030*, rețeaua sanitară din municipiu, în anul 2022, cuprindea: 1 spital, 1 ambulatoriu integrat al spitalului, 1 dispensar medical, 7 cabinete medicale școlare, 19 cabinete de medicină de familie, 10 cabinete stomatologice, 13 cabinete medicale de specialitate, 11 farmacii, 3 laboratoare medicale și 5 laboratoare de tehnică dentară.

Spitalul Municipal Sebeș oferă 231 paturi pentru spitalizare continuă, 15 paturi pentru spitalizare de zi și 8 paturi pentru însoțitori, deservind nu doar locuitorii municipiului, ci și comunități din 15 comune învecinate, acoperind un teritoriu de circa 120 km diametru, ceea ce evidențiază funcția regională a acestei unități.

Ambulatoriul integrat include 18 cabinete de specialitate, cum ar fi: medicină internă, cardiologie, chirurgie, ortopedie, ORL, oftalmologie, pediatrie, psihiatrie, dermatologie, boli infecțioase, recuperare, diabet și nutriție, planificare familială ș.a.. De asemenea, spitalul este echipat cu bloc operator, laboratoare, farmacie, punct de transfuzii, unitate TBC, precum și infrastructură pentru urgențe medicale.³⁸

Astfel, Spitalul Municipal Sebeș joacă un rol-cheie în rețeaua sanitară a Zonei Urbane Funcționale Sebeș, fiind susținut de strategii locale și județene ce vizează consolidarea capacității sale prin investiții și modernizări constante.

În comuna Vințu de Jos, rețeaua de servicii medicale este modestă, dar funcțională, reflectând specificul rural al localității. Potrivit *Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028*, în prezent funcționează două cabinete medicale de medicină de familie și o farmacie, toate localizate în clădirea fostului Dispensar Uman Vințu de Jos. Aceste unități asigură servicii medicale de prevenție și tratament pentru populația locală.

Având în vedere nevoile crescânde ale comunității și limitările infrastructurale actuale, administrația locală prevede modernizarea cabinetelor medicale existente, prin reabilitarea clădirii și dotarea cu echipamente medicale de ultimă generație. De asemenea, se propune înființarea unui centru de permanență medicală, un obiectiv strategic major pentru perioada 2024–2027. Acest centru va oferi servicii medicale continue, cu accent pe diagnosticarea precoce, monitorizarea bolilor cronice și consultații pentru întreaga comunitate, contribuind la reducerea presiunii asupra spitalelor urbane din apropiere.

Obiectivele asociate acestui proiect includ atragerea de personal medical calificat în comună, facilitarea accesului echitabil la servicii de sănătate și consolidarea capacității locale de răspuns medical. Acțiunile propuse includ identificarea unui teren pentru construcție, elaborarea documentației tehnico-economice și accesarea finanțării prin programele *Educație și Ocupare* sau *PNRR*.

³⁸ Sursa: *SIDU Sebeș 2021-2030*

În paralel, se are în vedere și extinderea serviciilor medicale școlare, prin înființarea unor cabinete medicale în unitățile de învățământ, pentru a deservi elevii și preșcolarii, în special în Școala Gimnazială „Iuliu Maniu” și Grădinița cu program normal Vințu de Jos.

Aceste inițiative se înscriu într-un demers coerent de creștere a calității vieții și reducere a inegalităților de acces la servicii medicale, în acord cu prioritățile naționale și regionale privind sănătatea comunităților rurale

5.3 Asistență socială și incluziune

Municipiul Sebeș se distinge printr-o rețea extinsă și diversificată de servicii sociale, configurată în acord cu politicile județene și naționale privind protecția categoriilor vulnerabile. Potrivit *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană Sebeș 2021–2030*, în oraș sunt funcționale multiple centre sociale și servicii de sprijin, atât pentru copii, cât și pentru adulți sau persoane vârstnice, dezvoltate prin parteneriate publice și private.

Astfel, municipiul găzduiește:

- Centrul de zi pentru copii cu dizabilități, cu 10 locuri, adresându-se copiilor cu nevoi speciale din întreaga zonă urbană funcțională;
- Casa de tip familial „Sf. Gheorghe” Sebeș, care oferă servicii rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială.

Datele din *Analiza socio-economică și demografică a Județului Alba (Etapa I)* evidențiază că aceste centre contribuie esențial la prevenirea abandonului școlar, integrarea socială și susținerea educației incluzive, în special pentru copiii din familii defavorizate.

59

Totodată, în domeniul protecției persoanelor adulte cu dizabilități, Sebeș beneficiază de:

- Centrul Ocupațional pentru Persoane cu Dizabilități;
- Centrul de consiliere socială și îngrijire la domiciliu;
- Locuințe protejate, oferite prin colaborarea cu organizații precum *Diakoniewerk International* și *Filantropia Ortodoxă*.

Direcția Generală de Asistență Socială Medicală și Comunitară Sebeș are un rol coordonator în gestionarea acestor servicii și administrează:

- Centrul de zi pentru persoane vârstnice;
- Centrul de îngrijiri la domiciliu pentru persoane vârstnice;
- Centrul de zi pentru persoane adulte cu dizabilități;
- Centre de consiliere pentru violență domestică și sprijin familial

În comuna **Vințu de Jos**, rețeaua de servicii sociale este în plin proces de dezvoltare, reflectând nevoia de intervenții sistematice în sprijinul categoriilor vulnerabile. Conform *Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028*, autoritățile locale au

identificat priorități clare pentru extinderea infrastructurii sociale și pentru creșterea capacității comunității de a răspunde problemelor sociale actuale.

În prezent, infrastructura socială este limitată, cu absența unor centre funcționale specializate pentru copii, vârstnici sau persoane aflate în dificultate. Pentru a remedia această situație, strategia locală prevede:

- înființarea unui centru de zi pentru copii, care va include și servicii de consiliere și sprijin pentru părinți;
- crearea unui centru rezidențial pentru persoane vârstnice, cu servicii de tip cantină socială;
- dezvoltarea de adăposturi temporare, locuințe sociale și cantină pentru persoane aflate în situații de risc social.

În paralel, administrația locală vizează colaborarea cu ONG-uri active în domeniul serviciilor sociale, atât din județul Alba, cât și la nivel național. Obiectivul este extinderea serviciilor prin parteneriate, inclusiv în domenii precum incluziunea persoanelor romi, protecția persoanelor cu dizabilități sau sprijinirea vârstnicilor vulnerabili

În comuna Vințu de Jos, rețeaua de servicii sociale dedicate persoanelor vârstnice s-a extins semnificativ în ultimii ani, prin dezvoltarea unor centre rezidențiale moderne, care oferă îngrijire specializată și asistență personalizată. Conform datelor oficiale din mai 2024, în localitate funcționează trei cămine licențiate pentru persoane vârstnice:

1. **Centrul de Îngrijire Casa Bunicilor** – situat pe Strada Lucian Blaga nr. 22, acest centru privat oferă 16 locuri de cazare și servicii de îngrijire personală, supraveghere medicală, consiliere psihologică, activități de socializare și alimentație adaptată nevoilor rezidenților. Este licențiat de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale și funcționează într-un spațiu de 550 mp, cu facilități precum grădină, livadă și spații comune pentru activități recreative.
2. **Căminul pentru persoane vârstnice Casa Vârstnicilor Câmpu Goblii** – localizat în satul Câmpu Goblii, nr. 32A, acest centru oferă 20 de locuri și asigură îngrijire medicală și asistență 24/7, activități recreative, terapie fizică și ocupațională, precum și suport emoțional și consiliere. Misiunea sa este de a oferi un mediu sigur și confortabil pentru seniori, respectându-le demnitatea și independența.
3. **Centrul rezidențial pentru persoane vârstnice Casa Părinților** – situat pe Strada Prieteniei nr. 18, acest centru privat are o capacitate de 53 de locuri și oferă servicii complete de îngrijire personală, supraveghere, cazare pe perioadă nedeterminată, masă, curățenie și activități culturale. Este dedicat asigurării confortului, siguranței și unei comunități prietenoase pentru vârstnici.

Realizarea SIDU a conturat estimarea necesarului de servicii sociale reprezintă categorii de servicii sociale, identificate ca fiind importante a fi înființate la nivel de UAT, suplimentar față de serviciile sociale existente, pentru a acoperi nevoile sociale ale

diferitelor categorii de persoane vulnerabile din comunitate. Dintre serviciile sociale necesare la nivelul municipiului Sebeș se pot aminti următoarele:

- Centre de zi pentru persoane toxico-dependente pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice etc.;
- Centre rezidențiale pentru persoanele adulte cu dizabilități;
- Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială;
- Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost;
- Centre de zi pentru persoanele vârstnice;
- Centre respiro pentru familiile copiilor cu dizabilități;
- Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți;
- Centre de zi pentru familie și copil;
- Centre rezidențiale de asistență și reintegrare socială pentru persoanele fără adăpost;
- Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în nevoie;
- Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie;
- Centre de zi pentru informare și consiliere;
- Centre de consiliere pentru prevenirea și combaterea violenței domestice;
- Centre de asistență destinate agresorilor;
- Servicii mobile de acordare a hranei pe roți;
- Centru multifuncțional;
- Centre de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu.

5.4 Calitatea vieții și nevoile comunității

În municipiul Sebeș, calitatea vieții este percepută pozitiv: 52,29% dintre respondenți apreciază nivelul general drept „bun”, iar 10,46% drept „foarte bun”. Printre factorii cei mai apreciați se numără accesul la utilități moderne, rețeaua de gaze (47,78%), rețeaua de apă (peste 45%), siguranța publică și accesul la spații verzi. Totodată, accesul la servicii publice, infrastructura stradală și mobilitatea urbană sustenabilă contribuie la o percepție generală favorabilă.

În comuna Vințu de Jos, calitatea vieții este afectată de disparitățile semnificative dintre centrul de comună și satele dispersate. Potrivit *Strategiei de Dezvoltare Locală*, doar 65% din populație locuiește în centru, restul dispersându-se în 17 sate slab echipate. Acest model de ocupare fragmentat creează inegalități în accesul la utilități, sănătate și educație. Nevoile comunității sunt complexe: modernizarea locuințelor, dotări culturale, acces la transport public, dar și măsuri pentru combaterea pasivității și stimularea participării civice.

Tabel 12 Tabel comparativ – Servicii publice și calitatea vieții: Sebeș vs. Vințu de Jos

Domeniu	Municipiul Sebeș	Comuna Vințu de Jos
Educație – rețea școlară, calitate, abandon	Rețea completă: preșcolar – postliceal, 4 licee + școală postliceală; 1.457 elevi în liceu, 1.157 la gimnaziu (2019–2020); abandon în scădere: 11 cazuri în 2019 vs. 29 în 2015; liceu german activ, componentă multiculturală; creștere +225% în învățământul profesional (2010–2019).	Școala Gimnazială „Iuliu Maniu” și rețea în satele aparținătoare; investiții planificate în modernizare (9,46 mil. lei); program POIDS cu tichete educaționale; proiect în desfășurare 2024–2027 pentru creșă și grădiniță; accent pe incluziunea copiilor romi și vulnerabili.
Sănătate – infrastructură și acces la servicii medicale	1 spital (Spitalul Municipal), ambulatoriu integrat cu 18 cabinete de specialitate, 231 paturi. 19 cabinete de familie, 13 de specialitate, 10 stomatologice. 11 farmacii, 3 laboratoare medicale; rețea de urgență extinsă; acoperă și 15 comune din ZUF.	2 cabinete de medicină de familie + 1 farmacie în fostul dispensar; planificat: centru de permanență (2024–2027), modernizare infrastructură, atragere de personal; inițiativă pentru cabinete școlare în școli și grădinițe.
Asistență socială și incluziune	Rețea extinsă și diversificată de servicii sociale: centre de zi pentru copii (Petrești – 40 locuri), copii cu dizabilități (10 locuri); casa „Sf. Gheorghe” pentru copii; locuințe protejate, centre devârstnici, servicii la domiciliu. Diakoniewerk, Filantropia, ONG-uri active; DGASPC coordonator al serviciilor.	Plan: centru de zi pentru copii, cămin pentru vârstnici, locuințe sociale și adăposturi; colaborări cu ONG-uri. 3 cămine private funcționale pentru vârstnici (Casa Bunicilor, Casa Părinților, Casa Vârstnicilor Câmpu Goblii); proiecte pentru incluziunea romilor și persoanelor cu dizabilități.
Calitatea vieții și nevoile comunității	Sebeșul beneficiază de infrastructură urbană dezvoltată, acces facil la	Vințu de Jos prezintă un contrast accentuat între centrul comunei și satele

	<p>servicii publice, rețele edilitare moderne, transport public, spații verzi și activități culturale. 62% dintre cetățeni percep pozitiv calitatea vieții; existența unei rețele active de ONG-uri, programe educaționale, de sănătate și asistență socială contribuie la coeziunea comunității.</p>	<p>izolate. 65% din populație locuiește în centrul comunal, restul în zone greu accesibile, cu acces limitat la utilități și servicii; îmbătrânirea demografică, lipsa infrastructurii sociale și nevoia de transport și conectivitate ridică provocări majore; strategia locală propune măsuri pentru combaterea excluziunii și îmbunătățirea condițiilor de trai.</p>
--	---	---

6. Mediu, resurse și sustenabilitate

6.1. Capitalul natural și sistemele ecologice

Municipiul Sebeș se bucură de un cadru natural complex, rezultat din suprapunerea unor elemente geografice diverse ce definesc identitatea teritorială a întregii Zone Urbane Funcționale. Situat la intersecția Munților Șureanu (sud), Podișului Secașelor (est) și Culoarului Mureșului (nord), teritoriul prezintă un relief în general plan în zona urbană, dar cu o deschidere clară către forme montane înalte și zone colinare, ceea ce conferă o paletă variată de peisaje și funcționalități. Munții Șureanu, cunoscuți și ca Munții Sebeșului, delimitează partea sudică, atingând altitudini de 2.130 m (Vârful lui Pătru) și 2.061 m (Vârful Șureanu) – forme ce oferă un fundal natural spectaculos și un potențial turistic ridicat.

Resurse forestiere formate din păduri situate în apropierea orașului și în zona Munților Șureanu și Trascăua vand numeroase specii de arbori: fag, stejar, molid, brad. Pădurile contribuie la protecția solului, reglarea climei și oferă lemn pentru industrie.

Râuri: Sebeș, Secaș, Ampoi (afleuenți ai Mureșului), importante resurse de apă asigură apă potabilă, irigații pentru agricultură și contribuie la biodiversitate.

Resurse agricole : Soluri fertile în zona de șes și dealuri, culturi: cereale (grâu, porumb), legume și fructe, spații pentru pășunat și creșterea animalelor.

Resurse minerale și energetice: zone cu posibilități de exploatare pietriș, nisip și calcar, utilizate în construcții.

Biodiversitate formata din faună: cerbi, mistreți, iepuri, păsări și diverse specii de pești în râuri. Floră: plante sălbatice, arbori forestieri, specii endemice în zonele protejate.

La doar 4 km nord de oraș, se află Râpa Roșie, un monument natural unic în România, modelat prin eroziune în argile colorate, șisturi și marmură, ce adăpostește o floră endemică de excepție – garioafa de Sebeș, lăleaua pestriță, crinul de pădure. Această arie protejată de aproximativ 10 ha aduce valoare științifică și turistică semnificativă întregii zone.

Clima municipiului este de tip temperat continental moderat, marcată de o temperatură medie anuală de 9,3°C și o cantitate de precipitații de 568 mm/an, cu maxime în lunile mai și iunie. În timpul iernii, se înregistrează 20–30 de zile de ninsoare/an, iar zăpada persistă aproximativ 50 de zile, condiții favorabile pentru practicarea sporturilor de iarnă în zonele montane adiacente. Vântul are o viteză medie de 2,3 m/s, influențată de direcția culmilor și a văilor.

Din perspectiva solurilor, zona Sebeșului este caracterizată de cernoziomuri, rendzine și soluri brune eumezobazice, cu un conținut bun de humus și textură mijlocie, dar cu o capacitate moderată de retenție a apei. Acestea asigură un potențial agricol important, deși vulnerabil în fața secetei.

Rețeaua hidrografică este dominată de râul Sebeș, care izvorăște din Munții Șureanu și se varsă în Mureș la Oarda, cu un traseu de 52,98 km, și de afluentul său, Secașul Mare, care traversează Podișul Secașelor pe o lungime de 42 km. Alte cursuri de apă relevante în cadrul Zonei Urbane Funcționale includ râul Câlnic, râul Pianu, pâraul Obrezeanului și Valea Caselor. În apropiere de Lancrăm, acumularea Petrești, cu un volum total de aproximativ 3,8 milioane m³, are un rol esențial în gestionarea apelor: este utilizată pentru alimentarea cu apă potabilă și industrială, pentru protecția împotriva inundațiilor și producerea de energie electrică. Microhidrocentralele amplasate pe râul Sebeș și pe Obrejii de Căpâlna, contribuie la producerea de energie regenerabilă și la reducerea presiunii asupra rețelei electrice clasice.

Vegetația este determinată atât de condițiile naturale, cât și de activitățile antropice. Fondul forestier este dominat de stejar, carpen, frasin, arțar, în timp ce pajiștile și fânețele sunt populate cu specii precum colilia, mohorul, păiușul și sipica. Luncile râurilor adăpostesc plopi, sălcii și arini, iar fauna specifică zonei cuprinde o diversitate notabilă de specii: căprioare, mistreți, cerbi lopătari, vulpi, bufnițe, pițigoii, șorecari, cucuvele și fazani.³⁹

Nu în ultimul rând, municipiul Sebeș dispune de resurse naturale regenerabile valoroase, între care se remarcă izvoarele de apă de pe marginea dealurilor piemontane, pădurile, solul fertil și o biodiversitate bine conservată. Aceste resurse, menționate și în *SIDU Sebeș 2021–2030*, necesită o abordare sustenabilă și integrată, în contextul riscurilor climatice crescânde și al presiunilor urbanistice asupra mediului.

Comuna Vințu de Jos dispune de un cadru natural divers, influențat puternic de localizarea geografică la confluența dintre culoarul Mureșului și zona deluroasă a Munceilor Vințului. Conform *Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028*,

³⁹ Sursa: *SIDU Sebeș 2021–2030*

această varietate conferă comunei un capital natural valoros, atât din punct de vedere ecologic, cât și economic.

Relieful comunei este caracterizat de o etajare altitudinală pronunțată, cu diferențe de nivel de aproximativ 800 m între zona de luncă a Mureșului și Vârful Mare din Munceii Vințului. Această dispunere creează un cadru geografic variat: lunci fertile, versanți împăduși și zone montane utilizate agro-pastoral. Relieful influențează în mod direct climatul local, care este temperat-continental, cu medii multianuale ale temperaturii între 8–9°C în zonele joase și până la 0°C în vârfurile montane. Precipitațiile sunt moderate, iar în zonele montane clima este mai umedă și mai rece, ceea ce creează condiții pentru o vegetație diversificată.

Rețeaua hidrografică a comunei este dominată de râul Mureș, căruia i se alătură o serie de afluenți precum Valea Vințului, Valea Goblii, Stăuini și Pârâul Sârbului. Prezența văilor torențiale și a ogașelor, dezvoltate pe formațiuni friabile, generează riscuri locale de inundații, în special în condiții de ploi torențiale sau topiri bruște ale zăpezii. În plus, resursele de apă subterană sunt abundente, fiind valorificate prin puțuri și izvoare amenajate pentru uz gospodăresc.

Tipologia solurilor reflectă diversitatea geomorfologică: în lunca Mureșului predomină solurile de luncă cu fertilitate ridicată, ideale pentru agricultură intensivă; pe terasele superioare sunt prezente cernoziomuri levigate, de asemenea fertile; în zonele montane apar soluri brune acide, pretabile pentru silvicultură și pășunat.

Vegetal, comuna este dominată de păduri de foioase (stejar, carpen, fag, tei), pășuni și fânețe, cu zone de reîmpăduriri cu salcâm în arealele afectate de defrișări. În zona înaltă, apar și specii de conifere, precum molidul și bradul, introduse prin plantări. Lunca Mureșului este marcată de vegetație ripariană – arini, sălcii și plopi. Fauna este specifică zonei colinare și montane, incluzând mistreți, căprioare, vulpi, jderi, iepuri de câmp și o varietate de păsări și insecte. În apele Mureșului se întâlnesc pești precum somnul, crapul, cleanul sau scobarul, iar în zonele umede trăiesc amfibieni ca brotăcelul și salamandra.

Resursele naturale sunt relevante pentru dezvoltarea sustenabilă a comunei. Suprafața forestieră extinsă (2.915 ha) oferă oportunități pentru silvicultură și recreere, iar resursele de apă, solurile fertile și biodiversitatea ridicată justifică proiecte ecologice și agricultură durabilă. În acest sens, Strategia Locală 2023–2028 include inițiative de împădurire în zone vulnerabile la schimbări climatice, cu scopul reducerii riscurilor de eroziune și inundații, creșterii capacității de absorbție a CO₂ și protejării infrastructurii locale.⁴⁰

Prin urmare, cadrul natural al comunei Vințu de Jos oferă un mix de resurse ecologice, hidrologice și agro-forestiere, ce pot fundamenta atât politici de protecție a mediului, cât și direcții strategice de dezvoltare rurală integrată și sustenabilă.

⁴⁰ Sursa: Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028

6.2. Probleme de mediu: poluare, deșeuri și riscuri climatice

Municipiul Sebeș se confruntă cu o serie de presiuni asupra calității mediului, în special legate de poluarea aerului și fonică, în contextul unei dezvoltări industriale intense și al unui trafic rutier aglomerat. Potrivit Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030, zona este monitorizată de stația AB2, parte a Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului, amplasată pe strada Mihail Kogălniceanu (în incinta fostei Școli Generale nr. 4).

Stația AB2 măsoară o gamă largă de poluanți: dioxid de sulf (SO_2), oxizi de azot (NO_x), monoxid de carbon (CO), ozon (O_3), particule în suspensie PM10, precum și metale grele (plumb, cadmiu, nichel, arsen), compuși organici volatili și benzen. În anul 2019, valorile pentru dioxidul de azot (NO_2) s-au situat la o medie de $24,79 \mu\text{g}/\text{m}^3$, iar pentru SO_2 media a fost de $7,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ – ambele sub pragurile admise pentru protecția sănătății umane.

Cu toate acestea, în privința particulelor PM10, situația este mai problematică: conform APM Alba, în 2019 s-au înregistrat peste 35 de depășiri ale valorii-limită zilnice pentru PM10, ceea ce a condus la obligația legală de elaborare a unui Plan de Calitate a Aerului pentru Sebeș. În acest sens, autoritățile au demarat o serie de măsuri, inclusiv implementarea unui sistem propriu de monitorizare automată a aerului (funcțional din februarie 2020), dotat cu analizoare automate certificate, sisteme de climatizare și transmisie de date către servere centrale.⁴¹

În ceea ce privește poluarea fonică, nivelul de zgomot mediu lunar măsurat în zona centrală a fost de 71 dB, depășind limita legală de 65 dB stabilită prin STAS 10009/2017, ceea ce confirmă includerea sa în categoria zonelor cu disconfort acustic crescut.⁴²

Aceste realități reflectă necesitatea continuării și extinderii măsurilor de reducere a poluării – inclusiv optimizarea mobilității urbane, înverzirea zonelor intens circulate, educația ecologică și dezvoltarea de politici locale coerente privind calitatea aerului și fonică – toate asumate strategic de administrația locală în documentele programatice pentru perioada 2021–2030.

Potrivit *Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028*, principalele surse de poluare atmosferică sunt traficul rutier intens de pe drumurile județene care traversează localitatea, precum și arderea necontrolată a deșeurilor. Traficul generează emisii de pulberi sedimentabile, NO_x , SO_x , hidrocarburi și plumb, afectând sănătatea populației și mediul înconjurător.

Problemele legate de gestionarea deșeurilor persistă, în pofida implementării începând cu 2020 a unui sistem de colectare pe patru fracții – deșeuri reziduale,

⁴¹ Sursa: SIDU Sebeș, 2021-2030

⁴² Sursa: Idem

hârtie/carton, sticlă și plastic/metal – și a principiului economic „plătește pentru cât arunci”. Deși aceste măsuri sunt conforme cu directivele europene privind economia circulară, depozitățile ilegale de deșeuri rămân o realitate în zone precum malurile râului Mureș și ale pâraielor locale, dar și pe șantierele de construcții sau în apropierea pădurilor.

În privința riscurilor climatice, Vințu de Jos împărtășește vulnerabilități similare cu alte localități din județul Alba. Documentele județene și locale indică o susceptibilitate ridicată la fenomene precum inundațiile (din cauza viiturilor torențiale), seceta, alunecările de teren și, mai rar, cutremure. De asemenea, schimbările climatice contribuie la degradarea infrastructurii de poduri și podețe, în special în zonele cu topografie instabilă, ceea ce impune expertize tehnice și lucrări de consolidare.

Ca răspuns la aceste provocări, strategia locală prevede realizarea de perdele forestiere și campanii de împădurire în zonele vulnerabile, cu scopul de a reduce efectele secetei și inundațiilor, de a absorbi dioxidul de carbon și de a proteja infrastructura critică a comunei. Proiectele includ și construirea unei platforme de depozitare a deșeurilor din construcții și vegetale, pentru a preveni contaminarea solului și a apelor subterane.

Astfel, deși Vințu de Jos face pași importanți în direcția unei tranziții verzi și a unei gospodării durabile a resurselor, eforturile necesită o implementare riguroasă și o implicare continuă a comunității și a actorilor locali pentru a combate efectele schimbărilor climatice și a asigura protecția mediului pe termen lung.

6.3. Gospodărirea durabilă a resurselor și tranziția verde

Gospodărirea durabilă a resurselor și tranziția verde constituie o direcție strategică comună pentru municipiul Sebeș și comuna Vințu de Jos, aliniată obiectivelor regionale și europene privind sustenabilitatea energetică și reducerea amprentei de carbon.

Potrivit *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030*, Sebeșul dispune de un potențial valoros pentru valorificarea biomasei, având acces la resurse forestiere și agroindustriale locale. Totuși, gradul de utilizare rămâne limitat. În ceea ce privește tranziția energetică, municipiul a implementat măsuri de eficiență energetică în clădirile publice și achiziționează energie electrică prin Bursa Română de Mărfuri, ceea ce permite controlul costurilor și asigurarea provenienței din surse regenerabile. De asemenea, este în curs de modernizare infrastructura de iluminat public cu sisteme LED și se promovează mobilitatea verde prin extinderea pistelor de biciclete și achiziția de mijloace de transport electrice pentru serviciile publice .

În comuna Vințu de Jos, tranziția energetică este susținută prin proiecte concrete, menționate în *Strategia de Dezvoltare Locală 2023–2028*. Autoritățile locale au în pregătire investiții în sisteme fotovoltaice pentru clădiri publice și gospodării individuale, precum și în instalații pentru producerea de biogaz în zonele agricole. De asemenea, este planificată

reabilitarea completă a sistemului de iluminat public prin montarea de corpuri LED, cu finanțare prin Administrația Fondului pentru Mediu (AFM) și Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru (ADR Centru).

Prin urmare, ambele localități contribuie, în mod complementar, la tranziția verde în arealul Sebeș-Vințu de Jos: municipiul Sebeș prin politici de eficiență și infrastructură urbană, iar comuna Vințu de Jos prin soluții descentralizate și regenerabile, relevante pentru mediul rural. Această convergență poate constitui baza constituirii unei **comunități energetice teritoriale**, în acord cu politicile Regiunii Centru și cu direcțiile PNRR privind energia verde și sustenabilitatea locală.

Gospodărirea durabilă a resurselor și tranziția verde în municipiul Sebeș reprezintă o direcție esențială pentru dezvoltarea locală, prin protejarea și valorificarea responsabilă a resurselor naturale – păduri, apă, soluri fertile – și prin adoptarea unor politici de reducere a poluării și eficientizare energetică. Aceste măsuri vizează atât sprijinirea economiei locale prin soluții sustenabile și inovatoare, cât și creșterea calității vieții cetățenilor prin menținerea unui mediu curat, sănătos și echilibrat. Tranziția verde în Sebeș implică extinderea zonelor verzi urbane, investiții în transport public ecologic și promovarea surselor de energie regenerabilă, contribuind astfel la un oraș mai rezilient și mai prietenos cu mediul

7. Patrimoniul, turism și identitate locală

Municipiul Sebeș și comuna Vințu de Jos se remarcă printr-un patrimoniu cultural și natural valoros, potențial turistic semnificativ și inițiative de promovare identitară care contribuie la dezvoltarea durabilă a zonei funcționale.

7.1. Patrimoniul cultural și natural – starea și valoarea sa

Sebeșul dispune de un patrimoniu imobil impresionant, începând cu Centrul istoric al orașului, clasat ca sit urban delimitat de fortificația medievală cu cele 6 turnuri, și continuând cu monumente de referință precum Ansamblul Bisericii Evanghelice (sec. XIII), Biserica mănăstirii romano-catolice „Sf. Bartolomeu”, Casa Zapolya (actualul muzeu), Casa Binder sau Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” (1778–1783, cu pictură murală realizată de Sava Henția). De asemenea, municipiul găzduiește Muzeul Municipal „Ioan Raica” și Casa Memorială „Lucian Blaga” din Lancrăm, contribuind astfel la păstrarea memoriei culturale a regiunii.⁴³

⁴³ Sursa: SIDU Sebeș, 2021-2030

În comuna Vințu de Jos, patrimoniul istoric include Castelul Martinuzzi, monument istoric din secolul XVI, ridicat pe ruinele unei mănăstiri dominicane din 1300, aflat astăzi în stare de degradare, dar cu valoare arhitecturală și simbolică ridicată. Există însă inițiative concrete pentru restaurarea și valorificarea sa culturală. În martie 2024, Arhiepiscopia Romano-Catolică Alba Iulia a obținut o finanțare nerambursabilă de 200.000 de lei din partea Institutului Național al Patrimoniului, prin programul „Timbrul Monumentelor Istorice”, subprogramul „Proiectare”. Scopul acestei finanțări este elaborarea documentației tehnico-economice necesare pentru punerea în siguranță, conservarea ruinelor și transformarea castelului într-un HUB cultural.⁴⁴ Alte elemente de patrimoniu includ conacele Teleki, Kendeffy-Horvath, Binder, ruinele cetății Zebernicului și ansamblurile bisericilor evanghelice din Vințu de Jos și Vurpăr. Acestea sunt completate de valorile naturale, precum cascada și cheile de la Piatra Dubli și peisajele din Munții Vințului, oferind resurse pentru turism recreativ și ecologic.⁴⁵

7.2. Turism – potențial, inițiative, rute tematice

Sebeșul beneficiază de o poziționare strategică în proximitatea autostrăzilor A1 și A10 și de resurse istorice, culturale și religioase care pot susține turismul urban, cultural, religios și de eveniment. Strategia SIDU Sebeș 2021–2030 propune dezvoltarea unui „traseu cultural Lucian Blaga”, punând în valoare casa memorială și contextul filosofic al poetului, precum și integrarea patrimoniului material în circuite tematice turistice și educaționale.

⁴⁴ Sursa: https://ziarulunirea.ro/castelul-martinuzzi-din-vintu-de-jos-va-fi-restaurat-si-transformat-in-hub-cultural-printr-o-finantare-de-200-000-de-lei-876433/?utm_source

⁴⁵ Sursa: *Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028*

Dezvoltarea turismului în municipiul Sebeș poate fi realizată printr-o valorificare inteligentă a resurselor culturale, istorice și naturale pe care zona le oferă. Patrimoniul local, precum cetatea medievală, Biserica Evanghelică și alte monumente de arhitectură, poate fi restaurat și promovat prin tururi ghidate tematice, festivaluri și evenimente culturale. Totodată, cadrul natural deosebit al Munților Șureanu și Trascău oferă oportunități pentru ecoturism, drumeții, cicloturism și sporturi montane, completate de amenajarea unor zone de agrement în apropierea râului Sebeș și a pădurilor din jur. Promovarea tradițiilor, a gastronomiei locale și a meșteșugurilor poate aduce un plus de atractivitate, alături de organizarea de conferințe și tabere tematice care să atragă turiștii interesați de educație și afaceri. În același timp, dezvoltarea infrastructurii turistice – pensiuni, restaurante tradiționale, centre de informare și instrumente digitale de promovare – este esențială pentru a transforma Sebeșul într-o destinație turistică competitivă și sustenabilă.

În Vințu de Jos, Strategia Locală 2023–2028 prevede revitalizarea turismului prin modernizarea unităților de cazare (există un hotel de trei stele și o pensiune de trei margarete), conservarea obiectivelor turistice și crearea de spații pentru turism activ și agrement. Accentul este pus pe turismul cultural (castel, cetate, biserici fortificate), pe valorificarea peisajului natural prin drumeții și pe promovarea comunei în rețele turistice regionale. Totodată, interconexiunea dintre sport și turism este identificată drept o oportunitate strategică în cadrul documentelor locale și poate fi exploatată atât ca modalitate de atragere a oamenilor către mișcare (turism activ), cât și ca potențială sursă de venituri. Sunt vizate inclusiv colaborări cu agenții de turism din Alba Iulia și promovarea online printr-un site dedicat.

Zona dispune de un cadru natural atractiv, cu peisaje pitorești și posibilități de drumeții, cicloturism și ecoturism, care pot fi integrate în circuite turistice regionale. Tradițiile, gastronomia și meșteșugurile specifice satului ar putea fi promovate prin târguri, festivaluri și pensiuni agroturistice care să ofere turiștilor experiențe autentice. Totodată, investițiile în infrastructura de cazare, în centre de informare turistică și în promovarea digitală ar contribui la creșterea vizibilității comunei, transformând Vințu de Jos într-o destinație turistică atractivă și sustenabilă.

7.3. Promovarea identității locale prin evenimente și produse tradiționale

Potrivit *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030*, municipiul Sebeș dispune de un calendar cultural activ și diversificat, care contribuie semnificativ la promovarea identității locale și la dinamizarea vieții comunitare. Un eveniment central este Festivalul Internațional „Lucian Blaga”, organizat anual în satul Lancrăm, locul de naștere al poetului, care reunește personalități culturale, artiști, scriitori și public larg într-un demers de omagiere a operei blagiene și de afirmare a valorilor culturii românești.

De asemenea, Zilele Municipiului Sebeș, eveniment cu caracter festiv și comunitar, include concerte, spectacole de teatru, expoziții de artă, competiții sportive și activități pentru toate vârstele. Activitatea culturală este coordonată de Centrul Cultural „Lucian Blaga”, în parteneriat cu Biblioteca Municipală Sebeș, care deține un fond de carte de aproximativ 80.000 de volume și funcționează ca un pol de educație informală, dialog cultural și activități extracurriculare.

Rețeaua școlară din Sebeș, împreună cu parteneriatele culturale locale și județene, susține inițiativele culturale cu accent pe implicarea elevilor și promovarea educației prin cultură. Aceste evenimente reflectă atât eforturile de conservare a identității culturale a orașului – puternic legată de moștenirea sașilor transilvăneni și de patrimoniul medieval – cât și adaptarea la nevoile generației tinere printr-o ofertă culturală diversificată și accesibilă.

Conform *Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Vințu de Jos 2023–2028*, autoritățile locale își propun consolidarea culturii locale prin crearea de parteneriate active cu instituții culturale județene, organizații neguvernamentale și inițiative din mediul privat. În acest sens, documentul prevede organizarea periodică a unor festivaluri tradiționale locale, ateliere tematice pentru copii și adulți, târguri de produse artisanale și demonstrații culinare, cu scopul de a promova meșteșugurile locale, obiceiurile populare specifice zonei și gastronomia tradițională a Țării Vințului. Aceste inițiative urmăresc nu doar revitalizarea patrimoniului cultural imaterial, ci și întărirea sentimentului de apartenență comunitară, contribuind la reconstrucția identității locale în context rural și la dezvoltarea potențialului turistic al comunei.

În concluzie, arealul Sebeș–Vințu de Jos beneficiază de un potențial turistic remarcabil, construit pe un patrimoniu istoric și natural valoros, pe care cele două administrații locale îl valorifică din ce în ce mai coerent, prin inițiative comune și strategii complementare. În viitor, integrarea acestor resurse în circuite culturale, ecoturistice și tematice regionale va consolida profilul identitar al zonei și va sprijini dezvoltarea economică sustenabilă.

8. Guvernanță, cooperare și planificare teritorială

Guvernanța locală în Sebeș și Vințu de Jos reflectă două modele administrative complementare: Sebeșul ca centru urban polarizator cu statut de municipiu și Vințu de Jos ca localitate rurală în proces de consolidare instituțională și strategică..

8.1 Capacitate administrativă și atragerea fondurilor nerambursabile

Municipiul Sebeș dispune de o administrație modernizată, certificată ISO 9001 și ISO 14001, cu personal calificat și experiență în implementarea proiectelor europene. Potrivit *SIDU Sebeș 2021–2030*, în perioada 2007–2020, municipiul a atras peste 55 milioane euro prin POR, POIM și alte surse. Astfel a implementat, în ultimii ani, un set semnificativ de

investiții publice cu impact asupra infrastructurii urbane, educației și serviciilor publice. Printre cele mai importante proiecte se numără construirea unei noi clădiri pentru Liceul Tehnologic Sebeș, reabilitarea Școlii Generale nr. 2 și a școlii din Răhău, precum și extinderea și construirea grădiniței și creșei din cartierul Mihail Kogălniceanu.

În domeniul infrastructurii edilitare, Sebeș a realizat reabilitarea rețelelor de apă și canalizare în mai multe zone critice (străzile Dorobanți, Progresului, Abatorului, Oituz), precum și modernizarea sistemului de iluminat public și de avertizare a populației.

Pe segmentul mobilității urbane, s-au modernizat străzi importante din toate cartierele orașului (Crișan, Mihai Eminescu, Tineretului, Lucian Blaga, Mircea cel Mare etc.), s-au construit trotuare și parcări, iar în zona centrală s-a demarat proiectul de reamenajare a Pieței Mari. Alte proiecte notabile includ revitalizarea Parcului Arini, amenajarea unui complex sportiv și recreativ și realizarea unei piste de biciclete.

Prin aceste investiții, Sebeș își consolidează statutul de centru urban funcțional și atractiv, cu o infrastructură modernizată și servicii publice în expansiune.⁴⁶

De asemenea, orașul are o capacitate administrativă ridicată de a opera în rețele teritoriale, fiind pol al unei Zone Urbane Funcționale (ZUF) care cuprinde 8 UAT-uri și aproximativ 50.000 locuitori.

Comuna Vințu de Jos, deși încadrată în categoria localităților rurale, manifestă o dinamică pozitivă în ceea ce privește modernizarea capacității administrative și accesarea fondurilor nerambursabile. Conform *Strategiei de Dezvoltare Locală 2023–2028*, administrația locală a atras, în ultimii ani, peste 16 milioane lei prin programe precum PNDL, POR, AFIR și Administrația Fondului pentru Mediu, direcționate spre infrastructură educațională, edilitară, sanitară și digitalizare.

În domeniul educației, comuna a beneficiat de finanțare pentru modernizarea Școlii Gimnaziale „Iuliu Maniu”, precum și pentru dotarea școlilor și grădinițelor din satele aparținătoare (Vurpăr, Sibîșeni, Valea Vințului etc.), în vederea creșterii atractivității actului educațional și reducerii abandonului școlar. Este în curs de aprobare un proiect major pentru construirea unei unități de învățământ antepreșcolar și preșcolar, cu o valoare estimată de 9,46 milioane lei, finanțat prin Programul Educație și Ocupare și AFIR.

Pe componenta sanitară, administrația locală a investit în reabilitarea clădirii fostului Dispensar Uman, unde funcționează în prezent două cabinete de medicină de familie și o farmacie, cu planuri avansate pentru amenajarea unui Centru de permanență medicală dotat cu echipamente moderne, finanțabil prin PNRR sau Programul Sănătate.

În infrastructura edilitară, sunt în curs de execuție proiecte pentru modernizarea iluminatului public cu LED, extinderea rețelei de canalizare și apă și asfaltarea drumurilor comunale. Printre acestea, se remarcă reabilitarea a peste 7 km de străzi, modernizarea a 4

⁴⁶ Sursa https://www.ghidulprimariilor.ro/ro/businesses/view/city_hall/PRIMARIA-SEBES/129476

stații de autobuz, precum și proiecte pentru eficiența energetică a clădirilor publice, cum ar fi Primăria și Căminul Cultural.

Pe componenta digitalizării, Primăria Vințu de Jos a achiziționat echipamente TIC și a inițiat digitalizarea fluxurilor de lucru și a relației cu cetățenii, prin implementarea de soluții de e-guvernare.

Aceste proiecte demonstrează o capacitate administrativă în consolidare, orientată spre absorbția de fonduri externe și implementarea unei viziuni moderne asupra serviciilor publice. Totodată, ele contribuie la reducerea decalajelor dintre mediul rural și cel urban, în spiritul coeziunii teritoriale promovate de strategiile județene și regionale.

Parteneriat public-privat și rețele teritoriale

Ambele localități sunt membre active ale GAL Valea Ampoiului – Valea Mureșului, care gestionează un teritoriu de 1.239 km² și o populație de peste 36.000 locuitori. Strategia GAL 2023–2027 prevede intervenții LEADER în domenii precum agroturism, economie socială, protecția mediului și valorificarea patrimoniului local. Sebeș a colaborat în trecut cu mediul privat pentru învățământul dual (ex. Liceul Tehnologic), iar în Vințu de Jos sunt prevăzute inițiative de parteneriat pentru centre sociale, valorificarea meșteșugurilor și promovarea turismului cultural.

8.2 Planificare strategică integrată și alinierea la politici regionale

Atât SIDU Sebeș cât și Strategia Locală Vințu de Jos sunt corelate cu prioritățile *Strategiei de Dezvoltare a Județului Alba 2021–2027* și cu *Strategia Regiunii Centru 2021–2027*. Aceste documente promovează:

- eficiența energetică,
- accesul echitabil la servicii,
- valorificarea patrimoniului,
- digitalizarea administrației și
- consolidarea identității locale prin abordări multisectoriale.

În concluzie, municipiul Sebeș aduce expertiză și infrastructură administrativă solidă, iar comuna Vințu de Jos își articulează o strategie clară de modernizare, ambele conectate prin parteneriate teritoriale precum GAL VA–VM și ZUF Sebeș. Sinergia dintre cele două localități poate genera premise pentru planificarea sustenabilă și echilibrată a arealului, în acord cu obiectivele europene privind coeziunea teritorială și guvernarea participativă

9. Analiză SWOT integrată – Arealul Sebeș-Vințu de Jos

Analiza SWOT integrată pentru arealul Sebeș-Vințu de Jos se bazează pe sinteza informațiilor extrase din documentele strategice relevante, inclusiv Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană Sebeș 2021-2030, Strategia de Dezvoltare Locală Vințu de Jos 2023-2028, precum și Planurile de dezvoltare județene și regionale. Aceasta urmărește evidențierea principalelor resurse și disfuncționalități ale arealului, în vederea fundamentării unui cadru strategic coerent pentru dezvoltarea integrată urban-rurală. Pentru realizarea analizei SWOT a fost utilizat indicele compozit al dezvoltării locale pentru a surprinde aspectele referitoare la punctele tari și punctele slabe ale teritoriului, indice compozit utilizat pentru a completa informațiile calitative colectate în urma unui proces de consultare a părților interesate.

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Poziționare strategică în rețeaua de infrastructură TEN-T (A1, A10, DN7- E68) și magistrale CFR 200 și 300 - Sebeș – pol economic regional: industrie prelucrătoare competitivă (Star Assembly, Kronospan, Pehart) - producție cu valoare adăugată mare și orientată spre export - forță de muncă calificată - existența în teritoriu a învățământului profesional și tehnic și a învățământului dual - Vințu de Jos – potențial agricol ridicat și resurse naturale pentru turism și recreere - Conectivitate funcțională urban-rurală în cadrul ZUF Sebeș și GAL Valea Ampoiului-Valea Mureșului - Acces la finanțare europeană și prin intermediul programelor naționale de dezvoltare: POR, PIDS, PNRR, AFM, PNI Anghel Saligny (proiecte edilitare, transport, digitalizare) 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa capacităților de transport intermodal care să susțină activitatea economică a zonei - mobilitate insuficientă a forței de muncă și a populației școlare generată de precaritatea infrastructurii și mijloacelor de transport disponibile - Infrastructură edilitară precară în satele periferice din comuna Vințu de Jos: numai 12,69 km drumuri asfaltate din totalul rețelei de 226 km - Grad ridicat de îmbătrânire demografică, mai ales în comuna Vințu de Jos (peste 40% peste 50 ani) și probleme sociale aferente - Disparități socio-economice între centrul urban (Sebeș) și zonele rurale marginale - Dependența Sebeșului de un număr limitat de companii economice de mari dimensiuni - Insuficiența amenajărilor pluviale și a apelor de câmp precum și a rețelelor edilitare de ape uzate - Lipsa facilităților de depozitare și desfacere a mărfurilor – hub agro-alimentar - Lipsa asocierii în agricultură, dificultăți în crearea lanțurilor valorice locale

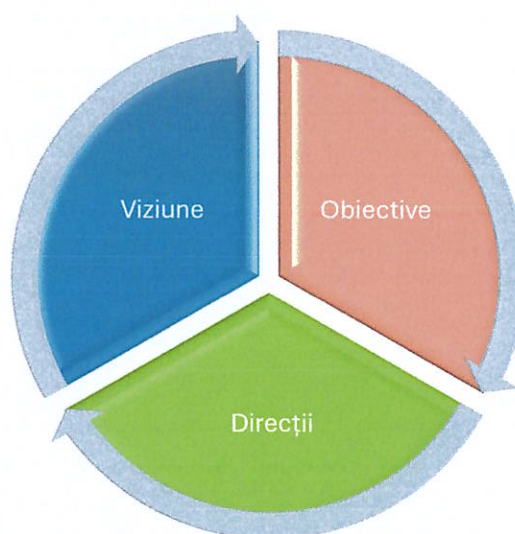
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Extinderea investițiilor în infrastructură verde, mobilitate electrică și digitalizare în zona Sebeș-Vințu de Jos - Dezvoltarea turismului cultural și ecologic în Vințu de Jos prin valorificarea patrimoniului (Castelul Martinuzzi, Biserica fortificată) - Dezvoltarea învățământului profesional, sprijinirea antreprenoriatului tinerilor în zonele rurale - Programe de tranziție verde și eficiență energetică cu sprijinul programelor de finanțare europene și naționale - Posibilitatea extinderii platformelor logistice și a rețelelor de servicii intercomunitare în jurul Sebeșului - Proiecte integrate (Fonduri UE 2021–2027/2028–2034), tranziție verde și digitală. - construirea de terminale intermodale, logistică 4.0, e-mobility; reindustrializare cu valoare adăugată. - Lanțuri scurte agro-alimentare, brand teritorial, agroturism și cicloturism. - Comunități de energie și eficiență energetică în clădiri publice/rezidențiale/industriale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa spațiilor de cazare pentru populația școlară – cămine școlare - Existența clădirilor publice cu destinație administrativă, de educație și sănătate cu performanță energetică redusă - Volatilitatea piețelor industriale internaționale și a costurilor energetice. - Schimbări climatice: risc de secetă, eroziune, înghețuri târzii – impact asupra agriculturii și biodiversității - Presiuni demografice negative: migrația externă și declinul populației active - Poluare industrială și afectarea calității aerului și sănătății populației - Inechități teritoriale persistente în accesul la servicii (sănătate, educație, mobilitate) între zonele centrale și satele izolate - Riscuri climatice (valuri de căldură, inundații), restricții de mediu. - Presiune pe terenuri (expansiune rezidențială nereglementată), pierderea peisajului agrar. - Îmbătrânirea populației și deficitul de forță de muncă calificată. - Migrația tinerilor din mediul rural către orașe și în străinătate este în continuă intensificare. - Agricultură locală este pusă în pericol de importurile de produse agricole ieftine, iar apariția marilor companii din domeniu amenință existența micilor producători. - Există un deficit de forță de muncă specializată în servicii turistice, la care se adaugă promovarea unor oferte de turism de slabă calitate și neadaptate cerințelor pieței. - Zonele rurale se confruntă cu depopulare accentuată și îmbătrânirea populației. - Criza economică favorizează creșterea turismului ilicit. - Sectorul turistic se confruntă cu un deficit de personal, problemă care se va accentua pe măsură ce cererea crește

	odată cu dezvoltarea economică și creșterea numărului de turiști.
--	---

Observații:

Din analiza SWOT reiese că arealul Sebeș-Vințu de Jos se caracterizează printr-un profil funcțional complementar, unde Sebeșul acționează ca pol industrial și logistic, iar Vințu de Jos oferă resurse agricole și turistice relevante. Forța acestui areal constă în conectivitatea sa teritorială și oportunitățile de finanțare europeană. Totuși, dezechilibrele urban-rural, îmbătrânirea populației și provocările administrative pot limita convergența dacă nu sunt abordate prin politici publice coordonate, multisectoriale și orientate spre echitate teritorială.

10. Viziunea strategică

76

10.1. Viziunea integrată de dezvoltare teritorială

Viziunea și Strategia de Dezvoltare Durabilă a Microregiunii Sebeș – Vințu de Jos au ca orizont anul 2030, reprezentând cadrul de referință pentru propunerea ITI și pentru Planul de Acțiuni ce urmează a fi implementat până în 2030. Strategia este rezultatul unui parteneriat între actorii instituționali și teritoriali, fiind construită pe principiul utilizării responsabile a resurselor limitate și având ca obiectiv maximizarea impactului integrat al proiectelor finanțate. Aceasta abordează în mod simultan coeziunea și competitivitatea, urmărind dezvoltarea durabilă a teritoriului.

Viziunea pentru microregiunea Sebeș -Vințu de Jos (2030) a fost definită astfel:

Asociația de Dezvoltare
Intercomunitară
ITI Sebeș – Vințu de Jos

„O microregiune sustenabilă, incluzivă și competitivă, care valorifică oportunitățile locale”.

În sensul acestei viziuni, microregiunea Sebeș – Vințu de Jos va deveni o microregiune sustenabilă, capabilă să promoveze economia locală, ce se va sprijini pe consumul și protecția durabilă a resurselor locale, care va încuraja coeziunea socială, biodiversitatea, integritatea socială și ecologică, care va susține măsuri ce contribuie la bunăstarea naturii, a oamenilor și a animalelor. De asemenea, viziunea implică dezvoltarea unui mediu de afaceri dinamic valorificând oportunitățile locale, cu activități economice prospere, atât în domeniile tradiționale cât și în cele moderne, care utilizează la scară largă tehnologiile digitale și unde oamenii trăiesc în armonie cu natura.

Analiza socio-economică și analiza SWOT relevă o serie de nevoi de dezvoltare în microregiune ce pot fi grupate sub 4 direcții considerate prioritare de dezvoltare. Aceste direcții sunt:

Direcția prioritară de intervenție I: Îmbunătățirea conectivității

Direcția prioritară de intervenție II: Îmbunătățirea sustenabilă a mediului economic

Direcția prioritară de intervenție III: Educație și formare profesională

Direcția prioritară de intervenție IV: Servicii sociale și socio-medicale

Direcția prioritară de intervenție V: Protejarea mediului și resurselor naturale

Arealul Sebeș–Vințu de Jos se conturează ca un spațiu cu o identitate socio-teritorială mixtă, aflat la intersecția dintre urbanizarea accelerată și persistența unor dinamici rurale profunde. Această configurație oferă premisele unei viziuni integrate de dezvoltare, în care se urmărește coeziunea funcțională, echitatea socială și tranziția sustenabilă, în conformitate cu obiectivele Strategiei Regionale Centru, Pactul Verde European și principiul DNSH (Do No Significant Harm).

Viziunea pe termen lung propune transformarea zonei într-un ecosistem socio-economic și ambiental rezilient, capabil să genereze prosperitate locală, incluziune și adaptabilitate la schimbările climatice, digitale și demografice. În acest sens, Sebeș – cu rol de pol urban regional – și Vințu de Jos – cu funcție emergentă periurbană și agro-turistică – trebuie înțelese ca actori complementari într-un teritoriu comun, ale cărui provocări necesită guvernare colaborativă și intervenții multisectoriale.

Viziunea integrată conturată pe baza datelor analizate propune dezvoltarea unui sistem teritorial policentric și sinergic, care valorifică:

- avantajele funcționale ale Sebeșului (industria, logistica, infrastructura educațională și sanitară),
- potențialul agricol, turistic și peisagistic al Vințului de Jos,

- și interdependențele create prin rețelele comune de transport, educație, servicii și piața a muncii.

10.2 Obiective sectoriale

Strategia de Dezvoltare Teritorială Integrată a ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos propune două obiective strategice de dezvoltare, relevante pentru întreg teritoriul, avându-se în vedere specificul geografic și caracteristicile socio-economice funcționale și culturale ale teritoriului. Viziunea și obiectivele strategice au oferit direcțiile orientative pentru elaborarea prezentei Strategii, fundamentată pe abordarea holistică a evaluării nevoilor pe fiecare sector în parte, care au definit nevoile legate de investițiile materiale, de politici publice și de reglementare, de dezvoltarea instituțională și asistență tehnică.

Astfel, din viziunea acceptată rezultă două obiective strategice:

Obiectivul strategic 1: Creșterea calității vieții

Obiectivul strategic 2: Consolidarea unei economii locale verzi și incluzive, fundamentată pe utilizarea responsabilă și protecția durabilă a resurselor, valorificând avantajele specifice ale zonei și susținută de servicii publice modernizate și eficiente.

78

10.3. Direcții prioritare de intervenție

Strategia de Dezvoltare Teritorială Integrată a ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos își propune să se concentreze astfel pe acțiunile care au un efect multiplicator asupra dezvoltării locale, să rezolve problemele și să valorifice oportunitățile din microregiune. Intervențiile propuse prin strategie urmăresc stabilirea de legături între diferitele sectoare sau actori, care pot oferi servicii și oportunități prin care va crește competitivitatea zonei, participarea pe piața muncii, se vor îmbunătăți nivelul de educație și accesul la servicii (sociale și/sau medicale), cât și condițiile de locuire. Legăturile stabilite prin intervențiile propuse de strategie vor fi atât verticale, în cadrul sectoarelor (dezvoltare economică, mediu și resurse naturale, asigurarea serviciilor publice și conectivitate, creșterea capacității administrative), cât și orizontale, căutându-se metode inovative de a stabili legături între aceste sectoare.

Pornind de la datele sociologice, economice și de infrastructură analizate, direcțiile prioritare converg spre următoarele axe:

Direcția prioritară de intervenție I: Protejarea mediului și resurselor naturale

Integrarea ecologică a dezvoltării

Ambele localități au demarat inițiative de eficientizare energetică și dezvoltare durabilă: iluminat public cu LED în Vințu, valorificarea biomasei în Sebeș, proiecte cu panouri fotovoltaice și achiziție de energie prin Bursa Română de Mărfuri. Aceste demersuri trebuie extinse prin programe de reabilitare termică, producție de energie regenerabilă în instituțiile publice, dar și prin educație ecologică și turism sustenabil. Strategia regională Centru susține astfel de măsuri prin priorități în domeniul adaptării climatice și protejării resurselor. **Mediu și tranziție verde:** management deșeuri, energie regenerabilă, spații verzi, coridoare albastre-verzi, reziliență la riscuri.

Direcția prioritară de intervenție II: Îmbunătățirea economiei

- **Valorificarea capitalului uman local**

Piața muncii din Sebeș se caracterizează printr-un sector industrial înalt dezvoltat (automotive, logistică, prelucrarea metalului și a lemnului), dar dependent de forță de muncă calificată, atrăgând inclusiv populație din comunele limitrofe. Se recomandă extinderea învățământului dual în parteneriat cu mediul privat (ex. Liceul Tehnologic Sebeș – cu specializări în mecatronică și industrie alimentară), precum și formarea profesională continuă pentru tinerii din Vințu de Jos, orientată spre meserii adaptate pieței muncii regionale. Este esențială corelarea între nevoile angajatorilor și competențele disponibile.

- **Combaterea inegalităților teritoriale și sociale**

Datele analizate din Strategia Locală Vințu de Jos 2023–2028 și SIDU Sebeș evidențiază disparități notabile între centrul municipiului Sebeș și satele periferice din comuna Vințu de Jos, atât în ceea ce privește dotarea edilitară, cât și accesul la servicii publice. Satele aflate la baza dealurilor Vințului, locuite majoritar de persoane vârstnice, cu mobilitate redusă, sunt marcate de sub-echipare edilitară și accesibilitate limitată. Este imperativă intervenția pentru modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare (apă, canalizare, drumuri, iluminat), dar și integrarea activă a acestor zone în sistemele de sănătate, educație și mobilitate publică. **Economie și inovație:** parc industrial modernizat, incubare IMM, digitalizare, sprijin pentru economia circulară; hub agro-alimentar.

- **Revitalizarea identității locale și a ofertei turistice**

Sebeșul dispune de patrimoniu istoric valoros (centrul vechi, bisericile medievale, Festivalul „Lucian Blaga”), Râpa Roșie, iar Vințu de Jos include obiective precum Castelul Martinuzzi (în curs de restaurare), biserici fortificate și peisaje colinare cu potențial recreativ. Ambele localități au inițiat evenimente locale (Zilele Sebeșului, ateliere meșteșugărești, promovarea gastronomiei tradiționale). Se impune o strategie turistică comună, axată pe rute tematice (trasee culturale, natură, turism ecumenic), infrastructură turistică prietenoasă și dezvoltarea de produse turistice integrate, în corelare cu GAL VA–VM și cu

direcțiile PNRR privind dezvoltarea rurală prin turism. **Turism și cultură:** trasee tematice, centre de vizitare, evenimente anuale, marketing teritorial.

Direcția prioritară de intervenție III: Îmbunătățirea conectivității

- **Articularea unei infrastructuri de mobilitate incluzivă**

Deși Sebeș este traversat de DN7, A1 și Magistrala CFR 200, iar Vințu de Jos are o gară importantă, există decalaje privind transportul public periurban și conectivitatea locală. Se recomandă implementarea unei rețele comune de transport electric, extinderea traseelor de autobuz spre satele îndepărtate, reamenajarea stațiilor, precum și dezvoltarea rețelelor de piste de biciclete și trotuare pietonale, ca parte dintr-o mobilitate prietenoasă cu mediul. **Mobilitate și conectivitate:** transport public periurban verde; noduri intermodale; reabilitare drumuri locale; infrastructură velo.

Direcția prioritară de intervenție IV: Asigurarea serviciilor publice

- **Modernizarea rețelelor educaționale și sanitare**

Sebeșul dispune de o rețea educațională extinsă (4 licee, o școală postliceală, școli profesionale și liceu cu predare în limba germană) și de un spital regional cu ambulatoriu integrat și servicii conexe (19 cabinete de familie, 10 stomatologice etc.). În contrast, comuna Vințu de Jos are o infrastructură educațională și sanitară mai modestă, dar aflată în proces de reconfigurare. Se impun investiții în centre de permanență medicală, cabinete școlare, infrastructură TIC, dar și continuarea măsurilor de combatere a abandonului școlar (programe de tichete educaționale, sprijin pentru copiii din familii rom și vulnerabile). Proiectul privind noua unitate de învățământ preșcolar din Vințu este esențial și trebuie susținut în continuare prin fonduri europene. **Servicii publice și locuire:** creșe/grădinițe moderne, ambulatorii, centre comunitare integrate, locuințe pentru tineri/sociale eficiente energetic.

Intervenții în infrastructura unităților școlare, inclusiv în sistem dual, care vizează creșterea standardelor sau conformarea cu standardele de funcționare în vigoare, adaptarea infrastructurii pentru accesul elevilor.

Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de **transport pentru elevi**
Dezvoltarea și extinderea Programelor "Școală după școală", „A doua șansă” (ADS)
Dezvoltarea/extinderea și creșterea calității programului „școală după școală” (SDS), complementar cu programul „masă caldă”.

Măsurile de **sprijin pentru revenirea în sistemul de învățământ**, pentru finalizarea învățământului obligatoriu, precum și pentru continuarea studiilor la un nivel superior de educație, în special pentru elevii aparținând grupurilor vulnerabile, inclusiv romi.

- **Combaterea inegalităților teritoriale și sociale**

Datele analizate din Strategia Locală Vințu de Jos 2023–2028 și SIDU Sebeș evidențiază disparități notabile între centrul municipiului Sebeș și satele periferice din comuna Vințu de Jos, atât în ceea ce privește dotarea edilitară, cât și accesul la servicii publice. Satele aflate la baza dealurilor Vințului, locuite majoritar de persoane vârstnice, cu mobilitate redusă, sunt marcate de sub-echipare edilitară și accesibilitate limitată. Este imperativă intervenția pentru modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare (apă, canalizare, drumuri, iluminat), dar și integrarea activă a acestor zone în sistemele de sănătate, educație și mobilitate publică. **Economie și inovație:** parc industrial, incubare IMM, digitalizare, sprijin pentru economia circulară; hub agro-alimentar.

Dezvoltare comunitară integrată

Microregiunea **Sebeș-Vințu de Jos** dispune de avantaje competitive clare (poziție multimodală, bază industrială, potențial agro-turistic) și de oportunități majore în tranziția verde și digitală. Provocările – disparități urban-rural, presiuni de mediu, deficit de competențe – pot fi abordate prin proiecte **integrate** și o guvernare comună, care să maximizeze sinergiile dintre polul urban Sebeș și zona periurbană Vințu de Jos.

Construirea unei **viziuni comune de dezvoltare** este esențială pentru valorificarea acestor atuuri. Integrarea funcțională a celor două localități trebuie să se bazeze pe:

- **Conectivitate și mobilitate sustenabilă:** dezvoltarea infrastructurii de transport public, a rețelelor velo și a mobilității inteligente, cu accent pe legătura Sebeș-Vințu de Jos-Alba Iulia, pentru a susține fluxurile de navetă și accesul echitabil la servicii.
- **Economie verde și circulară:** sprijinirea reconversiei industriale spre procese mai puțin poluante, încurajarea investițiilor în energie regenerabilă, gestionarea integrată a deșeurilor și promovarea economiei circulare în IMM-uri și comunități.
- **Educație și formare profesională adaptată:** dezvoltarea unui ecosistem local de învățare pe tot parcursul vieții, în parteneriat cu mediul economic și universitar, care să răspundă nevoilor pieței muncii în sectoare emergente (digitalizare, automatizare, industrie 4.0, turism sustenabil, agricultură inteligentă).
- **Revitalizare rurală și turism integrat:** valorificarea patrimoniului natural și cultural din zona Vințu de Jos și a satelor aparținătoare, prin dezvoltarea de produse turistice

tematice, rețele de producători locali și circuite agro-turistice, în complementaritate cu oferta urbană din Sebeș.

- **Guvernanță colaborativă și parteneriate locale:** crearea unui cadru instituțional comun (asociație de dezvoltare intercomunitară sau platformă de guvernanță participativă) care să coordoneze proiectele strategice, să atragă finanțări și să asigure coerența intervențiilor în planificarea teritorială, mobilitate, servicii publice și dezvoltare economică.

Prin adoptarea unei **abordări teritoriale integrate**, și prin aplicarea Strategiei de Dezvoltare Teritorială Integrată a ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos, microregiunea poate deveni un model de **cooperare urban-rural**, capabil să genereze creștere inteligentă, incluzivă și sustenabilă, în concordanță cu obiectivele politicii de coeziune a Uniunii Europene și cu prioritățile naționale de dezvoltare.

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Asociației de Dezvoltare Intercomunitară ITI Sebeș–Vințu de Jos are ca scop crearea unui cadru coerent de dezvoltare teritorială, economică și socială pentru perioada 2021–2027, aliniat la cele cinci obiective de politică ale Uniunii Europene și la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale Agendei 2030. Viziunea pentru anul 2027 este aceea a unei micro-regiuni industrial-urbane și rurale integrate, verzi și conectate, care valorifică avantajele logistice ale coridorului TEN-T Sebeș–Vințu de Jos, crește competitivitatea IMM-urilor, reduce emisiile și îmbunătățește calitatea vieții locuitorilor.

Obiectivele operaționale și corespondența acestora cu intervențiile integrate și obiectivele de coeziune ale Uniunii Europene - Politica de Coeziune a Uniunii Europene (2021-2027) și cu lista obiectivelor de dezvoltare durabilă din cadrul Agendei 2030:

1. Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public (Obiectiv: Conectivitate și accesibilitate).
2. Îmbunătățirea sustenabilă a mediului economic (Obiectiv: Creșterea competitivității economice – economie durabilă).
3. Educație și formare profesională (Obiectiv: Resurse umane pregătite și competitive).
4. Servicii sociale și socio-medicale (Obiectiv: Comunitate unită – servicii comunitare pentru categoriile vulnerabile).
5. Îmbunătățirea factorilor de mediu (Obiectiv: Protejarea mediului).

Sector strategic și obiectiv ITI	Politica de Coeziune (PO)	SDG (Agenda 2030) — Exemple	Aliniere la documente naț./regionale (exemple)
Inovare & digitalizare	PO1 (Smarter Europe)	SDG 8 (muncă decentă), SDG 9 (industrie, infrastructură, inovare)	Partnership Agreement România 2021-2027; RIS3 regionale (ex. RIS3 Sud-Est 2021-2027). (European Commission)
Îmbunătățirea factorilor de mediu (Obiectiv: Protejarea mediului).	PO2 (Greener)	SDG 7 (energie curată), SDG 13 (acțiune climatică)	PNRR / REPowerEU & PA 2021-2027)
Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public (Obiectiv: Conectivitate și accesibilitate)	PO3 (Connected)	SDG 9 (infrastructură), SDG 11 (orașe durabile)	PA 2021-2027 (investiții transport & digital), programe regionale de transport.
Îmbunătățirea sustenabilă a mediului economic (Obiectiv: Creșterea competitivității economice – economie durabilă)	PO1 + PO5	SDG 8, SDG 12 (consum/producție responsabile)	PA 2021-2027 (sprijin IMM), PNRR componente locale.
	PO2 + PO5	SDG 2 (foame zero), SDG 12	PA 2021-2027 și Politica Agricolă Națională / PAC, strategii regionale rurale.
Educație și formare profesională (Obiectiv: Resurse umane pregătite și competitive).	PO5 + PO1	SDG 8, SDG 11	PNRR/PA — componente pentru turism & cultură; strategii regionale de dezvoltare turistică.
Servicii sociale și socio-medice (Obiectiv: Comunitate unită – servicii comunitare pentru categoriile vulnerabile).	PO4	SDG 3 (sănătate), SDG 4 (educație), SDG 10 (inegalități reduse)	PA 2021-2027 (ESF+), strategii naționale sociale (ex. Strategia pentru incluziune socială 2022-2027).

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Contribuția acțiunilor propuse la obiectivele strategice (ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos, Agenda 2030, Politica de Coeziune)

Acțiunile și proiectele prioritare incluse în document răspund direct obiectivelor de dezvoltare durabilă ale **Asociației de Dezvoltare Intercomunitară ITI Sebeș – Vințu de Jos**, precum și celor stabilite la nivel european și global, prin următoarele mecanisme:

✓ 1. Contribuție la obiectivele ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos

Prioritățile definite (inovare, energie verde, mobilitate, incluziune, regenerare urbană, turism sustenabil) sprijină direcțiile asumate de ADI ITI, prin:

- dezvoltarea economică competitivă locală;
- diversificarea funcțională a zonei urbane și periurbane;
- creșterea calității vieții pentru comunitățile Sebeș, Vințu de Jos și localitățile învecinate;
- valorificarea integrată a resurselor naturale, culturale și umane;
- atragerea investițiilor prin proiecte cu impact strategic.

Fiecare proiect propus are efect teritorial direct și promovează cooperarea intercomunitară în infrastructură, servicii publice și dezvoltare economică.

✓ 2. Contribuție la Politica de Coeziune a Uniunii Europene (2021–2027)

Proiectele și măsurile se aliniază explicit celor cinci obiective PO:

Obiectiv Coeziune UE	Contribuție prin proiecte locale
PO1 – Europa mai inteligentă	digitalizare IMM, hub-uri inovare, competențe
PO2 – Europa verde	eficiență energetică, regenerabile, spații verzi
PO3 – Conectivitate	mobilitate urbană, infrastructură digitală
PO4 – Incluziune	servicii sociale, educație, sănătate, locuire
PO5 – Dezvoltare locală	turism, regenerare urbană, patrimoniu

Astfel, acțiunile contribuie direct la absorbția fondurilor ERDF, ESF+, Fondul de Coeziune și PNRR.

✓ 3. Corelare cu Agenda 2030 (Obiectivele de Dezvoltare Durabilă)

Măsurile sprijină în mod direct următoarele **SDG-uri relevante**:

- **SDG 7** – Energie curată și accesibilă

Asociația de Dezvoltare
Intercomunitară
ITI Sebeș – Vințu de Jos

- **SDG 8** – Muncă decentă și creștere economică
- **SDG 9** – Industrie, inovare și infrastructură
- **SDG 10** – Reducerea inegalităților
- **SDG 11** – Orașe și comunități durabile
- **SDG 13** – Acțiune climatică
- **SDG 15** – Protecția ecosistemelor terestre

Intervenții integrate prioritare în cadrul Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă ADI ITI Sebeș-Vințu de Jos :

	Intervenție integrată prioritară	Acțiuni specifice	Obiectiv operațional
1.	Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public	- realizarea unui centru de transport intermodal - realizarea transportului public ecologic în interiorul regiunii - realizarea conectării în interiorul regiunii prin facilități de transport – infrastructură pentru ciclism	Conectivitate și accesibilitate
2.	Îmbunătățirea sustenabilă a mediului economic	- conectarea antreprenorilor și producătorilor locali cu piețele de desfacere - crearea de facilități de depozitare și desfacere a mărfurilor – hub agro-alimentar - încurajarea activităților economice cu valoare adăugată mare - dezvoltarea de activități economice sustenabile bazate pe producerea și comercializarea de produse bio - promovarea capitalului natural pentru susținerea turismului sustenabil	Creșterea competitivității economice - economie durabilă
3.	Educație și formare profesională	- Reabilitarea și modernizarea spațiilor de învățământ - dezvoltarea învățământului tehnic și dual - asigurarea transportului ecologic pentru populația școlară - asigurarea spațiilor de cazare pentru populația școlară – cămine școlare	Resurse umane pregătite și competitive

85

		- instruirea și specializarea forței de muncă în acord cu cerințele existente pe piața forței de muncă	
4.	Servicii sociale și socio-medicale	- furnizarea de servicii sociale și socio-medicale pentru persoanele vârstnice și persoanele defavorizate	Comunitate unită – servicii comunitare pentru categoriile vulnerabile
5.	Îmbunătățirea factorilor de mediu	- lucrări de canalizare pluvială și de amenajare a apelor de câmp - reabilitarea energetică a clădirilor publice și a spațiilor locuite - reabilitarea și extinderea rețelelor edilitare de ape uzate	Protejarea mediului

Intervenție integrată	Acțiuni specifice	Valoarea estimată a proiectelor (EUR)
Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public	- realizarea unui centru de transport intermodal - realizarea transportului public ecologic în interiorul regiunii - realizarea conectării în interiorul regiunii prin facilități de transport – infrastructură pentru ciclism	32.000.000
Îmbunătățirea sustenabilă a mediului economic	- conectarea antreprenorilor și producătorilor locali cu piețele de desfacere - crearea de facilități de depozitare și desfacere a mărfurilor – hub agro-alimentar - încurajarea activităților economice cu valoare adăugată mare - dezvoltarea de activități economice sustenabile bazate pe producerea și comercializarea de produse bio - promovarea capitalului natural pentru susținerea turismului sustenabil	18.500.000

86

Educație și formare profesională	<ul style="list-style-type: none"> - Reabilitarea și modernizarea spațiilor de învățământ - dezvoltarea învățământului tehnic și dual - asigurarea transportului ecologic pentru populația școlară - asigurarea spațiilor de cazare pentru populația școlară – cămine școlare - instruirea și specializarea forței de muncă în acord cu cerințele existente pe piața forței de muncă 	6.400.000
Servicii sociale și socio-medicale	- furnizarea de servicii sociale și socio-medicale pentru persoanele vârstnice și persoanele defavorizate	5.800.000
Îmbunătățirea factorilor de mediu	<ul style="list-style-type: none"> - lucrări de canalizare pluvială și de amenajare a apelor de câmp - reabilitarea energetică a clădirilor publice și a spațiilor locuite - reabilitarea și extinderea rețelelor edilitare de ape uzate 	7.600.000
Total		70.300.000

Valorile estimative se bazează pe analizele preliminare și vor face obiectul unor viitoare ajustări.

Nr.crt.	Intervenție integrată prioritară	Potențiale proiecte	Valoarea estimată a investițiilor (Euro)
1.	Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public	<ul style="list-style-type: none"> - Centru Intermodal de transport Sebeș-Vințu de Jos - Construire infrastructură pentru gestionarea mijloacelor de transport nepoluante 	

		<ul style="list-style-type: none"> - Proiect integrat de mobilitate urbană Sebeș – Vințu de Jos – măsuri de modernizare a transportului public și de încurajare a mijloacelor alternative și ecologice de deplasare - Rețea velo și pietonală microregională (axele Sebeș–Vințu de Jos–sate, conexiuni; parcări velo securizate). 	32.000.000
2.	Îmbunătățirea sustenabilă a mediului economic	<ul style="list-style-type: none"> - Hub agro-alimentar Sebeș - Vințu de Jos (colectare, depozitare la rece, procesare, laboratoare de calitate, marketplace digital; sprijin pentru asocieri) - Incubator/accelerator afaceri IMM (digitalizare, fabricație inteligentă, economie circulară; vouchere tehnologice pentru IMM). - Construire parc Parc industrial în domeniile de specializare inteligentă ale Regiunii Centru 	18.500.000
3.	Educație și formare profesională	<ul style="list-style-type: none"> - Construire Campus educațional dual (laboratoare mecatronică/automatizări, parteneriate cu companii; rute de orientare în carieră) - Reabilitare și modernizare spații de învățământ 	6.400.000
4.	Servicii sociale și socio-medicale	<ul style="list-style-type: none"> - Centru comunitar integrat (servicii sociale, sănătate, consiliere) - furnizarea de servicii sociale și socio-medicale pentru persoanele vârstnice și persoanele defavorizate 	5.800.000
5.	Îmbunătățirea factorilor de mediu	<ul style="list-style-type: none"> - Amenajarea culoarelor verzi, a plantațiilor de aliniament și de protecție, renaturare, diguri verzi, coridoare ecologice, zone de recreere, centuri verzi anti-praf - Program de eficiență energetică și comunități de energie (clădiri 	7.600.000

		<p>publice/rezidențiale/industriale; prosumatori)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lucrări de canalizare pluvială și de amenajare a apelor de câmp - Reabilitarea energetică a clădirilor publice și a spațiilor locuite - Reabilitarea și extinderea rețelelor edilitare de ape uzate. 	
--	--	--	--

Correspondența cu Programele operaționale 2021-2027 și Planul Național de Redresare și Reziliență

Intervenție integrată	PODD	PNS	POEO	POIDS	POR Centru	POS	Altele
Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public	X				X		PNRR
Îmbunătățirea sustenabilă a mediului economic	X	X	X		X		PR Centru
Educație și formare profesională			X		X		PNRR
Servicii sociale și socio-medicale			X	X	X	X	PNRR
Îmbunătățirea factorilor de mediu	X				X		PNRR

Portofoliul de proiecte al teritoriului ITI Sebeș – Vințu de Jos

Nr. crt	Proiect	Sursa de finanțare	Buget estimativ (EUR)	Scor
1	Dezvoltarea infrastructurii smart a administrațiilor administrativ-teritoriale din arealul ITI	Buget Local; PR CENTRU P2	500.000	89
2	Proiect integrat de mobilitate urbană Sebeș – Vințu de Jos – măsuri de modernizare a transportului public și de încurajare a mijloacelor alternative și ecologice de deplasare	Buget Local; PR CENTRU P4	15.000.000	87
3	Hub agro-alimentar Sebeș - Vințu de Jos (colectare, depozitare la rece, procesare, laboratoare de calitate, marketplace digital; sprijin pentru asocieri)	Buget local, PR Centru, PODD, PNS	7.000.000	85
4	Extindere Spital Municipal Sebeș.	CNI; POS	60.000.000	85
5	Programe de împădurire și regenerare a ariilor supuse exploatărilor forestiere.	PNRR; Buget Local	40.000	82
6	Amenajarea plantațiilor de aliniament și de protecție.	PNRR; Buget Local	100.000	82
7	Programe de măsurare a calității factorilor de mediu vulnerabili la poluare (apă, aer, sol)	PNRR; Buget Local	90.000	80
8	Măsuri de promovare a colectării selective.	PODD; POTJ; PNRR; Buget Local	30.000	80
9	Construire Campus educațional dual (laboratoare mecatronică/automatizări, parteneriate cu companii; rute de orientare în carieră)	PEO, POIDS, PNRR	3.500.000	80
10	Construire parc industrial.	PR CENTRU P1; POTJ	5.000.000	80
11	Centru Intermodal de transport Sebeș-Vințu de Jos	Buget local, PR Centru, PODD	25.000.000	80

90

Nr. crt	Proiect	Sursa de finanțare	Buget estimativ (EUR)	Scor
12	Program de dezvoltare a unui sistem de furnizare de energie nepoluantă (energie regenerabilă).	POTJ; PR CENTRU P3	2.000.000	80
13	Gestionarea deșeurilor de grajd în zonele cu risc de poluare cu nitrați și nitriți.	PNRR; Buget Local	1.000.000	80
14	Programe de evaluare și reducere a birocrăției inutile la nivelul administrației locale (primărie și instituții subordonate); Programe de simplificare procedurilor de furnizare a diferitelor servicii administrative (emitere avize, certificate etc.).	Buget Local; PR CENTRU P2	150.000	80
15	Construire infrastructură pentru gestionarea mijloacelor de transport nepoluante	Buget local, PR Centru, PODD	600.000	80
16	Modernizare străzi: Lucian Blaga, Mihai Viteazu, 9 Mai, Mioriței, 24 Ianuarie, Piața Primăriei, Piața Libertății, Municipiul Sebeș	Buget local, PR Centru	10.324.627	80
17	Lucrări de canalizare pluvială și de amenajare a apelor de câmp	AFM, PNRR, PNSC	2.500.000	80
18	Reabilitarea și extinderea rețelelor edilitare de ape uzate.	AFM, PNRR, PNSC	2.000.000	80
19	Rețea velo și pietonală microregională (axele Sebeș-Vințu de Jos-sate, conexiuni; parcări velo securizate).	AFM, PNRR, PNSC	1.500.000	80
20	Centru comunitar integrat (servicii sociale, sănătate, consiliere) - furnizarea de servicii sociale și socio-medicale pentru persoanele vârstnice și persoanele defavorizate	Buget local, POIDS	3.200.000	80
21	Programe de simplificare a procedurilor de furnizare a diferitelor servicii administrație (emitere avize, certificate etc.).	Buget Local; PR CENTRU P2	100.000	80

Nr. crt	Proiect	Sursa de finanțare	Buget estimativ (EUR)	Scor
22	Amenajarea culoarelor verzi, a plantațiilor de aliniament și de protecție, renaturare, diguri verzi, coridoare ecologice, zone de recreere, centuri verzi anti-praf	AFM, PNRR, PNSC	700.000	79
23	Realizare canalizare subterană curenți slabi.	PODD; Buget Local	60.000	79
24	Modernizare și extindere sistem de iluminat public	AFM; Buget Local	1.500.000	79
25	Stații de reîncărcare pentru vehicule electrice	AFM; PR CENTRU P4; Buget Local	250.000	79
26	Amenajare Parc Râul Sebeș	AFM; PR CENTRU P4; Buget Local	300.000	78
27	Modernizare drumuri de acces către rezervația naturală Râpa Roșie.	Buget Local; PR CENTRU P5; PR CENTRU P8; PODD	1.000.000	78
28	Modernizare cabinete medicale și stomatologice locale	PIDS; buget local	500.000	76
29	Construire parcuri fotovoltaice pentru autoconsum	Fondul de Modernizare	4.500.000	76
30	Modernizarea/ extinderea sistemului de apă uzată	Buget Local; PODD; PNRR; CNI	1.000.000	73
31	Modernizarea/ extinderea rețelei de gaze naturale;	AFM; PODD	1.000.000	73
32	Modernizarea/ extinderea rețelei de alimentare cu energie electrică.	AFM; PODD; PR CENTRU P3	500.000	73
33	Dezvoltarea infrastructurii de furnizare a internetului wireless.	Buget Local; PR CENTRU P2; PR CENTRU P3	500.000	73
34	Drum de ocolire în partea de Vest a municipiului Sebeș.	POIM, Buget Local; PR CENTRU P5; PODD	25.000.000	72
35	Reabilitarea trotuarelor și amenajarea pistelor de biciclete către zonele industriale.	Buget Local; PR CENTRU P4	1.000.000	72
36	Modernizare și reabilitare străzi.	Buget Local; PR CENTRU P5; PODD	5.000.000	72

Nr. crt	Proiect	Sursa de finanțare	Buget estimativ (EUR)	Scor
37	Modernizare drumuri exploatație agricolă.	Buget Local; PR CENTRU P5; PODD	1.000.000	72
38	Nod intermodal transport public.	Buget Local; PR CENTRU P4; PODD	800.000	72
39	Sistematizare parțială a cartierelor: „Modernizare străzi: Valea Frumoasei, Aleea Parc și Aleea Lac, prin amenajarea de parcări în zonele ocupate de garaje, Municipiul Sebeș.	Buget Local; PR CENTRU P5; PODD	700.000	72
40	Reabilitare strada Progresului, Sebeș; Modernizare străzile Morii și Primăverii, Sebeș.	Buget Local; PR CENTRU P5; PODD	700.000	72
41	Amenajare parc și lac Lancrăm	AFM, PNRR, PNSC	370.000	72
42	Modernizare străzi: Orizontului, Zori Noi, Câmpului, Macului, Izvorului, Luncii, Cloșca - tronson începând cu trecerea la nivel cu calea ferată 211 Sebeș - Petrești, de la KM 1+347, pe o lungime de 425 ml, Municipiul Sebeș.	Buget Local; PR CENTRU P5; PODD	1.761.316	72
43	Realizarea operațiunilor de restaurare și reabilitare a patrimoniului urban construit (monumente și ansambluri de arhitectură, arheologice etc.).	Buget Local; PR CENTRU P8	750.000	72
44	Decontaminarea și ecologizarea siturilor contaminate.	PODD; PR CENTRU P7; PR CENTRU P8; Buget Local	1.000.000	70
45	Sprijinirea mediului de afaceri în acțiuni de mobilizare și mobilitate a forței de muncă.	Buget Local; PR CENTRU P1	20.000	70
46	Modernizarea/ extinderea sistemului de alimentare cu apă.	Buget Local; PODD; PNRR; CNI	1.000.000	68
47	Reabilitare termică Școala Mihail Kogălniceanu.	AFM; PR CENTRU P3	500.000	68
48	Program de reabilitare energetică a clădirilor publice și private	AFM; Buget Local; PR CENTRU P3;	200.000	67

Nr. crt	Proiect	Sursa de finanțare	Buget estimativ (EUR)	Scor
		Programul Național Social pentru Climă, CNI		
49	Construire Locuințe Sociale.	POIDS; Buget Local	500.000	66
50	Reabilitare și revitalizare Parc Arini.	PR CENTRU P3; Buget Local	5.407.697	66
51	Sprijin pentru programele de pregătire a forței de muncă locale	Buget Local; POEO	20.000	64
52	Reabilitarea și amenajarea clădirii Muzeului Municipal „Ioan Raica” Sebeș.	Buget Local; PR CENTRU P8	1.500.000	62
53	POT – Practica, Oportunitate pentru tineri în căutarea unui loc de muncă.	POEO; POIDS; Buget Local	10.000	62
54	Consolidarea oportunităților de dezvoltare profesională și angajare pentru elevii absolvenți ai învățământului liceal.	POTJ; POEO; Buget Local	100.000	62
55	Programe de orientare școlară și profesională în parteneriat cu angajatori.	POEO; PNRR; PR CENTRU P6	150.000	62
56	Modernizarea, reabilitarea și dotarea cu echipamente medicale performante a spitalului municipal.	CNI; POS	10.000.000	61
57	Sprijin pentru creșterea calității serviciilor turistice.	PR CENTRU P7; Buget Local	50.000	60
58	Amenajarea de spații pentru camparea rulotelor, camping și dotarea cu utilități (apă, canalizare și curent electric).	PR CENTRU P7; Buget Local	150.000	59
59	Amenajarea unui traseu pietonal de promenadă.	PR CENTRU P3; Buget Local	100.000	59
60	Reabilitare Bază Sportivă – centru multifuncțional, Strada Tipografilor, Municipiul Sebeș.	Buget Local; PR CENTRU P7; CNI	1.500.000	56
61	Modernizare cartier Mircea cel Mare.	AFM; PR CENTRU P3	200.000	56
62	Dotarea cu microbuze școlare.	Buget Local; CNI; PR CENTRU P6	250.000	56

Nr. crt	Proiect	Sursa de finanțare	Buget estimativ (EUR)	Scor
63	Sprijin pentru implementarea de programe de dezvoltare a competențelor didactice.	POEO; Buget Local	350.000	56
64	Derularea de programe și campanii în școli pentru promovarea învățării și a programelor de stimulare a performanțelor (bursele/ stimulentele de merit).	Buget Local; PNRR; PR CENTRU P6	150.000	56
65	Realizare infrastructură de susținere a digitizării serviciilor	Buget Local; PNRR; PR CENTRU P2	100.000	52
66	Măsurile pentru creșterea competențelor personalului de specialitate din serviciile sociale.	Buget Local; POIDS	150.000	52
67	Măsurile de sprijinire a programelor de evaluare și analiză a nevoilor comunității.	Buget Local; PNRR	10.000	52
68	Crearea unui centru de consultanță și de resurse pentru dezvoltarea mediului de afaceri.	Buget Local; PR CENTRU P1	1.000.000	52
69	Complex Sportiv și de recreere, Municipiul Sebeș.	Buget Local; PR CENTRU P7; CNI	3.000.000	51
70	Proiect de promovare a informațiilor privind infrastructura economică disponibilă, a forței de muncă, respectiv a calificării acesteia, în vederea sprijinirii agenților economici care doresc schimbarea activității economice.	Buget Local; POEO; POTJ	40.000	48
71	Implementarea unor măsuri pentru creșterea mobilității forței de muncă.	Buget Local; POEO; POTJ	50.000	48
72	Centru rezidențial pentru persoane fără adăpost.	POIDS; Buget Local	1.500.000	46
73	Centru multifuncțional de servicii sociale integrate.	POIDS; Buget Local	1.500.000	46
74	Centre de zi pentru persoane toxico-dependente pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice etc..	POIDS; Buget Local	1.500.000	46

Nr. crt	Proiect	Sursa de finanțare	Buget estimativ (EUR)	Scor
75	Centre rezidențiale pentru persoanele adulte cu dizabilități.	POIDS; Buget Local	1.500.000	46
76	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială.	POIDS; Buget Local	1.500.000	46
77	Construire bloc locuințe pentru specialiști/ medici/ ANL.	Buget Local; ANL	3.000.000	46
78	Construire bloc locuințe pentru specialiști (educatori, învățători, profesori)/ ANL.	Buget Local; ANL	450.000	46

Cadrul de implementare, monitorizare și evaluare a strategiei

1. Cadrul de implementare

Strategia este concepută pentru a asigura o abordare unitară și eficientă a investițiilor pe termen lung (orizontul 2030), combinând resurse din diferite axe prioritare și programe operaționale.

96

Cadrul de implementare al strategiei se bazează pe elementele Definitorii ale Mecanismului ITI.

Mecanismul Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI) oferă statelor membre UE posibilitatea de a combina resurse din diferite axe prioritare pentru a asigura o abordare eficientă în aplicarea unei strategii teritoriale integrate. Aplicarea eficientă a ITI este condiționată de existența unei strategii teritoriale integrate cu abordare intersectorială.

Principalele elemente care definesc un ITI, și implicit cadrul de implementare, sunt:

- Existența unui **teritoriu desemnat** și a unei **strategii integrate de dezvoltare teritorială**.
- Un **set de acțiuni concrete** care urmează să fie implementate.
- Un **cadru de guvernare clar stabilit** pentru coordonarea și gestionarea ITI.

Cadrul de implementare pornește de la viziunea strategică a microregiunii Sebeș – Vințu de Jos, definită pentru anul **2030** ca fiind: „**O microregiune sustenabilă, incluzivă și competitivă, care valorifică oportunitățile locale**”

2. Monitorizarea și evaluarea

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Monitorizarea sprijină atingerea rezultatelor, contribuie la realizarea obiectivelor generale ale proiectului, permite gestionarea eficientă a resurselor disponibile și facilitează raportarea progresului. Prin urmare, raportarea trebuie corelată cu sistemul de monitorizare. Procesul de monitorizare și raportare cuprinde activități orientate spre progresul proiectului, formulează propuneri și acțiuni de corectare și menține planul de lucru actualizat în mod constant.

Strategia de Dezvoltare Teritorială Integrată a ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos, având orizontul de implementare până în anul **2030**, include un cadru specific pentru monitorizarea și evaluarea progresului, bazat pe obiective clare și o guvernare colaborativă.

Strategia ITI urmărește **maximizarea impactului integrat** al proiectelor finanțate, stabilind **legături atât verticale** (în cadrul sectoarelor: economie, mediu, servicii), **cât și orizontale** (între aceste sectoare), în procesul de monitorizare a progresului.

Cadrul de Guvernare și Abordarea Integrată

Pentru ca mecanismul Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI) să fie aplicat eficient, teritoriul vizat trebuie să dispună de o strategie teritorială integrată, cu o abordare intersectorială. Un element fundamental care definește un ITI este existența unui **cadru de guvernare clar stabilit pentru coordonarea și gestionarea sa**.

97

Monitorizarea implementării strategiei este integrată în viziunea pe termen lung și se bazează pe:

1. **Guvernarea Participativă:** Se recomandă instituționalizarea unui cadru participativ stabil, care să implice constant ONG-uri, mediul academic, tineri, grupuri vulnerabile și antreprenori locali în procesul decizional.
2. **Evaluarea Echitabilă:** Participarea comunitară trebuie să contribuie la **monitorizarea echitabilă a implementării** și la legitimarea intervențiilor publice.
3. **Maximizarea Impactului:** Strategia urmărește să se concentreze pe acțiunile care au un **efect multiplicator** asupra dezvoltării locale, iar intervențiile propuse urmăresc stabilirea de legături atât verticale (în cadrul sectoarelor), cât și orizontale (între sectoare).

Cadrul de Indicatori pentru Monitorizare

Strategia prevede un Cadru de indicatori care stabilește valorile de bază (2024/2025) și țintele (2029/2034) ce urmează a fi completate cu date oficiale, servind ca exemple pentru procesul de monitorizare.

Asociația de Dezvoltare
Intercomunitară
ITI Sebeș – Vințu de Jos

Prin monitorizarea acestor indicatori, se urmărește progresul realizat în atingerea obiectivului de transformare a microregiunii Sebeș – Vințu de Jos într-un spațiu sustenabil, incluziv și competitiv până în 2030.

Conform bunelor practici de management, monitorizarea este un proces permanent, care trebuie desfășurat atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, având rolul de a furniza informații esențiale pentru implementarea eficientă a Strategiei. Prin monitorizare se poate:

- Compara efortul depus cu obiectivele și prioritățile stabilite inițial;
- Determina nivelul de progres în raport cu rezultatele urmărite;
- Verifica dacă termenele prevăzute în calendar sunt respectate sau nu.

Monitorizarea implementării Strategiei va cuprinde 2 segmente:

- Monitorizarea indicatorilor din Planul de intervenție

- Monitorizarea impactului proiectelor implementate pentru atingerea direcțiilor strategice ale pilonilor din Strategie

Indicatori propuși pentru monitorizarea succesului Strategiei ITI Sebeș – Vințu de Jos acoperă principalele direcții prioritare de intervenție:

Direcția de Intervenție	Indicatori de Monitorizare (Valori de bază și Ținte)
Mobilitate	Centru intermodal. Numărul de stații Park&Ride. Timpul mediu de călătorie periurban. Numărul de pasageri/an în transportul public. Numărul de kilometri de piste velo realizate.
Economie	Numărul de IMM-uri sprijinite. Valoarea investițiilor private atrase. Productivitatea medie/angajat. Suprafața modernizată a parcurilor industriale.
Capital Uman	Numărul de elevi în programe duale. Rata de absolvire. Numărul de persoane calificate/recalificate. Rata NEET (tineri care nu sunt în educație, angajare sau formare).
Mediu/Energie	Emisiile de CO ₂ evitate. Megawați-oră (MWh) de energie regenerabilă produsă. Rata de colectare separată a deșeurilor. Suprafața de spații verzi/persoană.
Social	Numărul de beneficiari ai serviciilor sociale integrate. Numărul de locuințe eficiente energetic. Gradul de satisfacție al cetățenilor.

Monitorizarea proiectelor în raport cu contribuția lor la atingerea indicatorilor Strategiei Proiectele vor fi evaluate periodic pentru a urmări progresul realizat și pentru a identifica din timp eventualele blocaje sau deficiențe care ar putea provoca întârzieri la finalizare. Raportul de monitorizare al fiecărui proiect va evidenția nivelul de implementare (indicatori de realizare și de rezultat), impactul obținut și sustenabilitatea acestuia, factorii care au favorizat succesul sau, în caz de nefinalizare, cauzele eșecului, riscurile apărute și aspectele relevante pentru dezvoltarea altor proiecte viitoare, cu rol de „lecție învățată”. Acești indicatori vor fi analizați periodic prin mecanismele unității de implementare, precum și prin feedback-ul obținut de la alți stakeholderi.

Responsabilitatea principală de monitorizare și supraveghere a implementării proiectului individual îi revine Beneficiarului. Trebuie elaborat un plan de implementare a proiectului pentru fiecare proiect, în unele cazuri împreună cu un studiu de fezabilitate. Monitorizarea trebuie efectuată în baza acestui plan, în ceea ce privește: (a) produsul (realizările); (b) perioada (grafic); și (c) costurile (buget) și măsurile luate, după caz, pentru finalizarea cu eficiență a proiectului. Date cheie trebuie prezentate periodic către ADI ITI Sebes – Vințu de Jos, în special privind abaterile semnificative de la plan sau problemele de implementare neprevăzute.

Direcțiile strategice și acțiunile propuse prin Strategie vor fi evaluate și actualizate periodic la un ciclu de cel puțin 3 ani, având în vedere că procesul de tranziție este îndelungat, iar demersurile vor trebui adaptate la schimbări circumstanțiale și evoluții ce nu pot fi anticipate în prezent.

Viziunea Strategică Susținută de Evaluare

Implementarea și evaluarea strategiei se aliniază viziunii de a transforma microregiunea Sebeș – Vințu de Jos într-un spațiu **sustenabil, incluziv și competitiv, care valorifică oportunitățile locale.**

Cele două obiective strategice care stau la baza Strategiei ITI sunt vizate prin monitorizarea impactului acțiunilor:

1. **Creșterea calității vieții.**
2. **Consolidarea unei economii locale verzi și incluzive**, bazată pe utilizarea responsabilă și protecția durabilă a resurselor, susținută de servicii publice modernizate și eficiente.

Prin adoptarea unei abordări teritoriale integrate și aplicarea Strategiei ITI, microregiunea urmărește să devină un model de cooperare urban-rural, capabil să genereze o creștere inteligentă, incluzivă și sustenabilă, în concordanță cu obiectivele politicii de coeziune a Uniunii Europene. Aspectele de guvernare colaborativă sunt esențiale pentru coordonarea proiectelor strategice, atragerea de finanțări și asigurarea coerenței intervențiilor în planificarea teritorială.

Monitorizarea este structurată în jurul a două obiective strategice principale, cu o abordare holistică a evaluării nevoilor pe fiecare sector:

Obiectiv Strategic (OS)	Direcții Prioritare de Intervenție (DPI)	Sectoare vizate
OS 1: Creșterea calității vieții	DPI I: Protejarea mediului și resurselor naturale	Mediu și tranziție verde
	DPI III: Îmbunătățirea conectivității	Mobilitate și conectivitate
	DPI IV: Asigurarea serviciilor publice	Servicii publice și locuire (educație, sănătate, social)
OS 2: Consolidarea unei economii locale verzi și incluzive	DPI II: Îmbunătățirea economiei	Economie și inovare (capital uman, turism, agro-alimentar)

Aceste Direcții Prioritare de Intervenție (DPI) corespund celor 5 Intervenții Integrate Prioritare din planul de acțiuni, fiecare cu acțiuni specifice și obiective operaționale clar definite, care vor fi monitorizate:

1. Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public (Obiectiv: Conectivitate și accesibilitate).
2. Îmbunătățirea sustenabilă a mediului economic (Obiectiv: Creșterea competitivității economice – economie durabilă).
3. Educație și formare profesională (Obiectiv: Resurse umane pregătite și competitive).
4. Servicii sociale și socio-medice (Obiectiv: Comunitate unită – servicii comunitare pentru categoriile vulnerabile).
5. Îmbunătățirea factorilor de mediu (Obiectiv: Protejarea mediului).

3. Analiza riscurilor și măsuri corespunzătoare

Riscuri operaționale

Riscurile pot apărea ca urmare a unor limite la nivel operațional și a capacității reduse a agențiilor de implementare – de pildă, posturi rămase liber din întâmplare, nivel scăzut de calificare a personalului sau întâzieri în recrutare. În astfel de situații, este necesară

adoptarea unor măsuri precum intensificarea comunicării dintre actori și dezvoltarea resurselor umane prin programe de formare și/sau proceduri de recrutare.

Riscurile pot apărea din cauza întârzierilor în diferite etape ale implementării proiectului. Astfel de întârzieri pot fi provocate, de exemplu, de calitatea informațiilor din specificații sau din termenii de referință furnizați de solicitant, de lipsa datelor privind proprietatea, de documente statutare neclare legate de planificare, de condiții meteorologice nefavorabile, de accesul dificil la zona proiectului sau de lipsa coordonării între actorii implicați în implementare. Anumite situații pot genera costuri suplimentare care, în funcție de regulile de eligibilitate, pot fi sau nu acoperite din fonduri europene. Este firesc să existe un nivel rezonabil de risc, însă acesta trebuie diminuat, de exemplu, prin utilizarea unor date fiabile și a unor informații care să susțină procesul decizional și implementarea proiectului, precum și printr-un sistem de monitorizare adecvat fiecărei etape din proiect.

4. Evaluarea Strategiei ITI Sebeș-Vințu de Jos

Evaluarea Strategiei este un proces planificat, complementar monitorizării, care urmărește ajustarea direcțiilor strategice, adaptarea Planului de Acțiuni și îmbunătățirea continuă a intervențiilor.

Principii generale:

- Evaluarea se va realiza periodic, la un interval de **minimum 3 ani**, având în vedere caracterul de durată al procesului de dezvoltare locală;
- Actualizările se vor fundamenta pe dinamica socio-economică, oportunitățile de finanțare, recomandările actorilor implicați și realitățile operaționale apărute pe parcurs.

Calendarul procesului de evaluare și actualizare:

1. Evaluare anuală a Planului de Acțiuni

- Se va realiza o analiză a modului de implementare și monitorizare;
- Raportul va include: progresele înregistrate, eventualele riscuri, probleme întâmpinate, bune practici și recomandări de eficientizare.

2. Actualizarea Planului de Acțiuni

- Pe baza evaluării anuale și a propunerilor stakeholderilor;
- Adaptarea acțiunilor la noile condiții și priorități.

3. Evaluare intermediară la 5 ani de la începerea implementării

- Va analiza impactul acțiunilor și va permite ajustarea strategiei și a instrumentelor de lucru;
- Se vor identifica eventualele dezechilibre și se vor propune măsuri corective.

4. Raport final la încheierea perioadei strategice (post-2030)

- Va prezenta gradul de atingere a obiectivelor, nivelul de realizare a indicatorilor, impactul în teritoriu și cauzele eventualelor nerealizări;
- Raportul va constitui baza pentru elaborarea noii strategii după 2030.

Condiții pentru succesul implementării

Implementarea Strategiei ITI Sebeș-Vințu de Jos presupune un grad ridicat de coordonare, planificare și cooperare. Pentru ca intervențiile să fie eficiente, sunt esențiale:

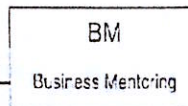
- **Comunicarea continuă și funcțională** între toate instituțiile și actorii implicați;
- **Implicarea activă a factorilor decidenți** la nivel local și regional;
- **Coordonarea operațională în cadrul structurii de guvernare ITI;**
- **Asumarea clară a responsabilităților** de către fiecare parte implicată;
- **Participarea stakeholderilor în toate etapele-cheie** ale monitorizării și evaluării;
- **Transparența și circulația informațiilor** pentru adaptarea rapidă a deciziilor.

Accentul va fi pus pe colaborare interinstituțională, adaptabilitate și utilizarea rezultatelor monitorizării pentru prevenirea blocajelor și accelerarea implementării.

Proiect "Sprijin pregătitor pentru elaborarea Strategiei de dezvoltare integrată ADI ITI Sebeș – Vințu de Jos", cod SMIS 334403

Elaborator: SC Business Mentoring SRL

Expert în domeniul economic: ec. Fulea Brândușa Dorina

Expert în domeniul economic: ec. Paștiu Carmen

Expert în domeniul tehnic: ing. Roș Radu Ioan

Expert în domeniul juridic și al managementului de proiect: Farcaș Ioan Darius

Asociația de Dezvoltare
Intercomunitară
ITI Sebeș – Vințu de Jos